

**ОСВЕШТАНА
ЦРКВА СВЕТОГ
АРХАНГЕЛА
ГАВРИЛА У
ШОПИЋУ**

**ПУТОПИС
ХАЧ**

**Јован (Крестјанкин)
НЕПРЕСУШНА
ПЕДЕСЕТНИЦА**

*Исихије Јерусалимски, Зоран Крстић,
Огњен Козлина, Владимир Марјановић,
Надежда Нефедова, Валентина Шарова*

фото репортажа

Освештана црква Светог архангела Гаврила у Шопићу

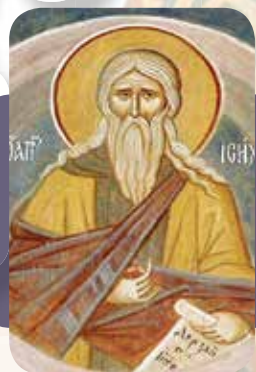

Каленик

Архимандрит Јован Крестјанкин

Непресушна Педесетница

стр. 2

Исихије Јерусалимски

Похвала светим апостолима Петру и Павлу

стр. 5

Зоран Крстић

Одговорност верујућих људи за мир

стр. 8

Огњен Козлина, Човекољубље.....	11
Владимир Марјановић, О трећем канону Седмог васељенског сабора....	16
Освећтана црква Светог архангела Гаврила у Шопићу код Лазаревца.....	18
Надежда Нефедова, Иконографија Педесетнице.....	27
Андреј Герман, Хач - света реч за сваког хришћанина.....	30
Валентина Шарова, Шетње са Иваном Шмељовом по Москви.....	33
Где је написано Откровење Јованово.....	37
Две иконе Теофана Грка.....	38

Из летописа Епархије шумадијске

Промене у Епархији шумадијској

Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована

Нова издања

Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић

Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Милић Марковић, протојереј,
Марко Митић, протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј,
Небојша Младеновић, протојереј, Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,

e-mail : n.milovic2@gmail.com

Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Издаје са благословом
Његовог преосвећеног
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XL,
Број 3, (243), 2019.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Архимандрит Јован (Крестјанкин)

НЕПРЕСУШНА ПЕДЕСЕТНИЦА

У име Оца и Сина и Светога Духа!

Вољени у Христу!

Благодат Светог Духа сабрала је на данашњи дан мноштво људи у свим православним црквама да би нас у заједничкој молитви подсетила на онај велики догађај, који се у далеким временима десио у Јерусалиму. Света наша Црква празнује сада велики дан – Дан Силаска

Светог Духа на апостоле. Дошао је на земљу Утешитељ Дух Свети, о којем је приликом растанка Христос Спаситељ говорио ученицима.

Историја не познаје већи догађај од оног који се десио педесет дана након Преславног Васкрсења из мртвих Христа Спаситеља. Тај догађај превазилази границе нашег умног поимања. Сетите се: у Сионску горницу ушли су прости Галилејци – најближи ученици Христови и Пречиста Његова Мајка. То су били веома снебивљиви људи, који немају чврсто и одређено схватање о недавним догађајима. А изашли су одатле већ убеђени весници васељенске истине, спремни да иду где је потребно и уче све народе. Смело ће говорити да је распети Исус – Месија, Христос. Апостоли, примивши „силу одозго”, као да су постали други људи: обновљени, оснажени, способни да понесу на својим плећима велико дело служења Христу и Његовој Цркви.

Апостоли и Мајка Божија налазили су се у Јерусалиму после Вазнесења Господа на небо. Појачаном, једнодушном молитвом и постом спремали су се за сусрет са Духом Утешитељем, којег је Христос обећао да ће послати од Оца. И ево, савршило се ово чудо божанствено! Дух Свети сишао је на њих. Својим свемоћним дисањем одушевио их је и огњеним језицима просветлио њихове умове и загрејао срца. У виду огњених језика Дух Свети починуо је на сваком од њих.

И тек тада су сви ученици разумели искупитељски значај појаве у свету Господа и већ су непоколебљиво веровали у Њега као у Спаситеља света и Сина Божијег. Од тог момента примили су свесно и разговетно представу о Богу Оцу, који је из љубави своје послао људима на земљу свога Сина; о Сину, који је сишао на земљу и пострадао за сав род људски, и о Духу Светом Утешитељу, који је обасјао својом благодаћу све који су се спремали да га приме.

Они су познали Свету Тројицу!

Примивши благодат Светог Духа, примили су и дарове мудрости, пророштва, благовести и творења чуда. Била им је дата способност да говоре на разним језицима, које дотле нису познавали; сваком на оном језику на којем му је предстојало да проповеда у туђој земљи, где их упуту Промисао Божији.

Од тог часа име Божије и учење Христово почело је да се проповеда изван граница Јерусалима. „Глас њихов изиђе по свој земљи и њихове речи до краја васељене”, тако говори о овоме Света Црква у својим богослужењима (Рим. 10, 18; Пс. 18, 4). Проповед галилејских рибара имала је велику силу, зато што су се испунили благодаћу Духа Светог, који их је умудрио и надахнуо за узвишено апостолско служење.

Књига Дела апостолских приповеда нам како се десио силазак Светог Духа на апостоле у Јерусалиму на дан старозаветне Педесетнице.

Тадашњи свет представљали су многобожачки народи и племена, који су говорили различитим језицима и нису схватали једни друге. За успех проповеди речи Божије било је непходно дати им, осим благодатних сила које су утврђивале апостоле, још и познавање језика других народа. А за уразумљивање самих незнабожаца било је неопходно да знају шта је то Божанствено учење, да у њему учествују Божанствене силе.

Зато је и сишао Дух Свети на апостоле у хуку великом у виду огњених језика, видљив за сваког од присутних који су их примили на главе. Земалска стихија задрхтала је од овог хука, с којим се савршило ово тајанствено освећење светих апостола уочи њиховог ступања на проповед.

Света Црква пева: „Видеше сви језике у граду Давидовом...”, како у силном хуку ветра у виду огњених језика Дух Свети силази на апостоле... „Видеше сви”, како су се отворила уста простих галилејских рибара, и они су почели да говоре на другим језицима... „Видеше сви” какви велики проповедници постадоше до недавно снебивљиви и уплашени ученици Христови, и посредством њих Господ је привукао у свој очински загрљај целу васељену...

Као што знамо, овде је апостол Петар изговорио своју прву апостолску проповед, своје прво сведочанство о Христу. И ова разноврсна многобожачка гомила је са ганутошћу, радо саслушала апостолове речи, прихватила их и крстила се.

Света Црква назива Тројицу Живоначалном – и то зато што се за саму Цркву Тројица јавља као почетак живота. Све у Цркви живи и дише Тројицом. Све је усатремљено к Њој: и вероучење, и Тајне, богослужења, молитве, покајање и подвизи.

Педесетница се не окончава овим јединственим свечаним даном који је био у Јерусалиму и који је описан у књизи Дела апостолских. Не! Дан огњених језика био је само почетак непрекидног исхођења Духа Божијег у човечанство. То је дан огњеног крштења Цркве, од којег се утврдила на земљи Црква Христова.

Педесетница се наставља, и током свих протеклих векова до наших дана савршава се над сваким од нас, само ако стварно стреми-мо свом душом Богу и иштемо га.

Ми сада не чујемо тај шум, који је некада испуњавао Јерусалим, зато што је наш слух недовољно танан за опажање небеских кретања. Али га чује наше унутрашње, духовно ухо.

Тајанствено сједињење Творца и твари – Силазак Светог Духа у срца верујућих, непосредно се савршава у Цркви Христовој. Благодат Духа Божијег Животворног, који све собом испуњава, „Ризница добара и Давалац живота”, прожима људске душе омогућујући њихово просветљење.

Силазак Светог Духа на апостоле – то је изузетан догађај који открива нову епоху у делу спасења човека. Доласком Светог Духа људима се открила могућност богопознања.

Даровима Светог Духа човек се очишћава од греха, усавршава се и може да обнови у себи изгубљени лик Божији. У унутрашњем човеку постепено се обнављају својства Христова.

Као пример томе служе многи угодници Божији. Тако је још у средњем веку преподобни Антоније говорио својим ученицима: „Молио сам се за вас, да се удостојите и ви да примите овог великог огњеног Духа, којег сам примио ја... Он ће вам, када га примите, открити највише тајне, одагнаће од вас страх од људи и звери – и биће у вама небеска радост дан и ноћ. И бићете у овом телу као они који се већ налазе у Царству Небеском”.

И у новије време видимо да се огањ Педесетнице није угасио на земљи.

У келији „убогог Серафима”, који нам је временски тако близак и који је дубоко поштован, посетиоци спуштају очи, пошто не могу да посматрају лице преподобног, које се светли као сунце. „Када Дух Божији приступа човеку”, поучава преподобни Серафим, „и осећује га пуноћом Свог доласка, тада се човекова душа испуњава неизрецивом радошћу, јер Дух Божији радоствори све чега се дотакне”.

Дакле, ми видимо да је од дана догађаја у Сионској горници у свет ушла нова сила. Сила којом се учвршћује Царство Божије у људским срцима.

Изливањем Светог Духа човек се преображава, постаје нова твар, присаједињује се Божанственом животу. То чудо милосрђа Божијег савршаваће се непрекидно у историји Цркве и треба да доведе до потпуног обожења

И било је таквих око три хиљаде! Пријатељи моји!

Све наше црквене празнике треба да проживимо у својој души не као догађаје који су се давно десили, већ као да смо ми непосредни учесници тих тогађаја, јер се дело нашег спасења није просто некада извршило, већ се оно врши све време над сваким од нас и уз наше учешће.

Тако, на Педесетницу, чију успомену свечано празнујемо, окончавају се дела Христова, која се односе на Његово телесно пребивање на земљи, и почињу дела Духа Светог. Силазак Светог Духа на апостоле није само чудо које је прославило апостолску Цркву, него и догађај спојен са делом нашег личног спасења. Дух Свети изграђује наш духовни препород. Открива нам тајну о Пресветој Тројици. Сам Господ је у опроштајној беседи својим ученицима рекао: „Ја ћу умолити Оца, и даће вам другог Утешитеља... У онај дан знаћете да сам ја у Оцу своме” (в. Јн. 14, 16, 20). Управо се на Педесетницу апостолима открила тајна Пресвете Тројице, и ова се тајна чува током две хиљаде година.

света и човека. Због краткоће времена немамо могућности да наведемо већи број примера. Али и ови се показују као сјајно сведочанство о непресушној Педесетници у историји Цркве!

Опет и опет савршава се тајанствено сједињење Творца и твари. И то је неизрециво блаженство, највиша граница у путовању човека од земље ка небу.

Од момента Педесетнице море оживљујуће благодати наводњавало је земљу... Прошло је кроз човека и осветило многе народе... И у наше дане испуњава свете цркве и срца верујућих.

Али услед своје немоћи човек нема снаге да непрестано проводи живот у светости. Ми често губимо благодатне дарове. И зато предстоји да се молитвено обратимо небу, просимо, како би нам Утешитељ – Дух Истине дошао и опет се уселио у нас и пројавио своја спасоносна дејства.

„Дођи и усели се у нас... и спаси душе наше!” Увек је постојала жеђ у људима за блиским општењем са Богом. О томе како је она велика можемо видети из молитве блаженог Августина, човека који је стајао на размеђи између старог и средњовековног света.

Ево издвојеног места из његове молитве: „О, Ти, Божанствена љубави Оца свемогућег, и свеблаженог Сина свето заједничарење, свесилни Душе Утешитељу... Уђи свемогућом силом Твојом унутар мог срца и мрачна у њему места због моје небриге осветли светлошћу сијања Твога и изобиљем росе Твоје учини их плодотворним. Распали спасоносним пламеном силе ослабело срце моје и, освећујући, спали огњем све греховно у мислима и телу. Напој ме потоком сладости Твоје и научи ме да творим вољу Твоју...”

Не прекида се ова жеђ ни у наше време. Осећање вере и њене радости доступни су људима сваког културног нивоа. То је својина свих људи. И само отуђење од Бога може да умртви у души њену природну потребу вере. Да не би ишчекао у нама духовни живот треба да стремимо њеним изворима – ка Богу – мислима, осећањима, делима и целим животом.

О, пријатељи моји! И ми бисмо да с вама примимо данас у своје душе и срца ову благодат Светог Духа! Она ће нас изменити. И од неодлучних и оних који не стоје увек чврсто у вери начиниће чврсто убеђене носиоце истините вере.

Од свег срца желим да свако од вас има у себи ликујући занос речи црквене песме: „Видесмо Светлост Истиниту, примисмо Духа Небског, стекосмо веру истинску, Нераздељној Тројици поклањамо се: Она ће нас спасити”.

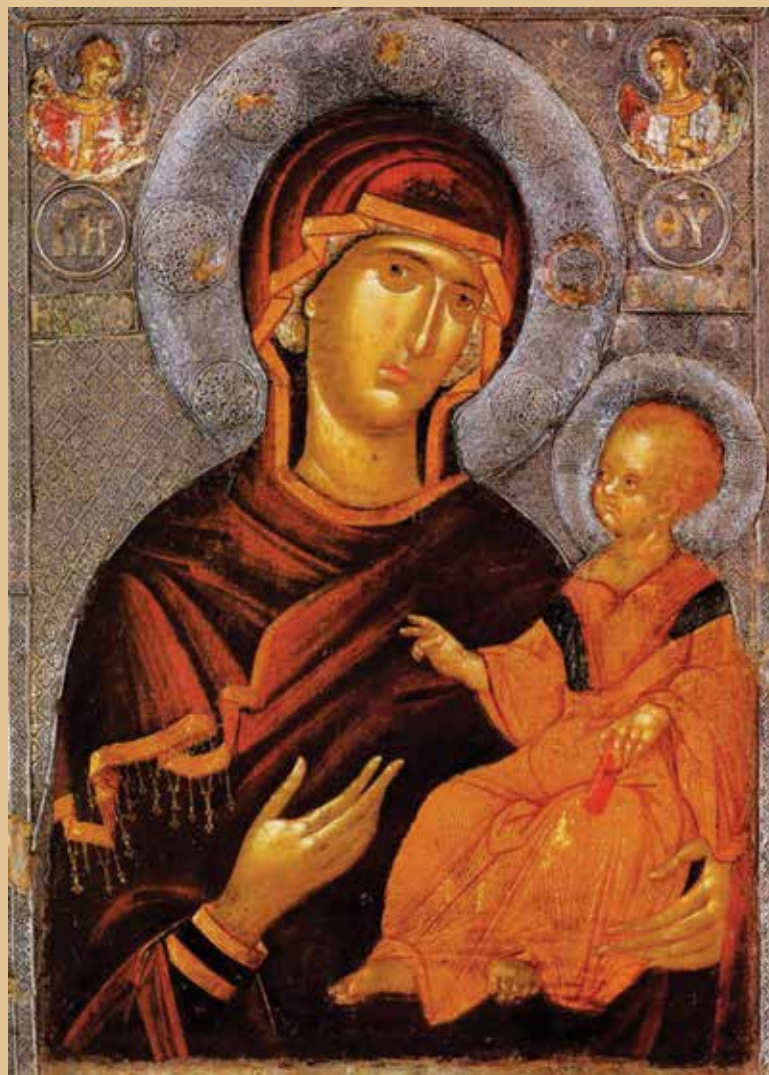
Амин.

Превео са руског Горан Дабетић

РУКОПИС ИЗ III ВЕКА СА МОЛИТВОМ ПРЕСВЕТОЈ БОГОРОДИЦИ

Недалеко од Александрије археолози из Египта успели су да пронађу до данас најстарији рукопис са познатом молитвом Пресветој Богородици.

Научници датирају коптски папирус, на којем је записана молитва, у III век. То је најранији рукописни материјал који сведочи о молитви хришћана првих векова наше ере светима, у овом случају Пречистој Девы Марији, Мајци Божијој.

Текст старог рукописа у потпуности се поклапа са познатим молитвословљем, које је и до овог дана актуелно у богослужбеном животу Цркве:

„Под Твоју милост прибегавам, Богородице Дево, мољења наша не презри у жалостима, него нас избави од беде, једина чиста и благословена”.

Задивљујуће је то што од времена III века па све до данашњег дана текст молитве практично није подвргнута било каквим изменама. Осим тога, проналазак оваког рукописа расејава све сумње повезане са праксом молитве светима у првим вековима хришћанства, која се од стране многих такозваних критичара карактерише као „каснија традиција” и „новотарија”.

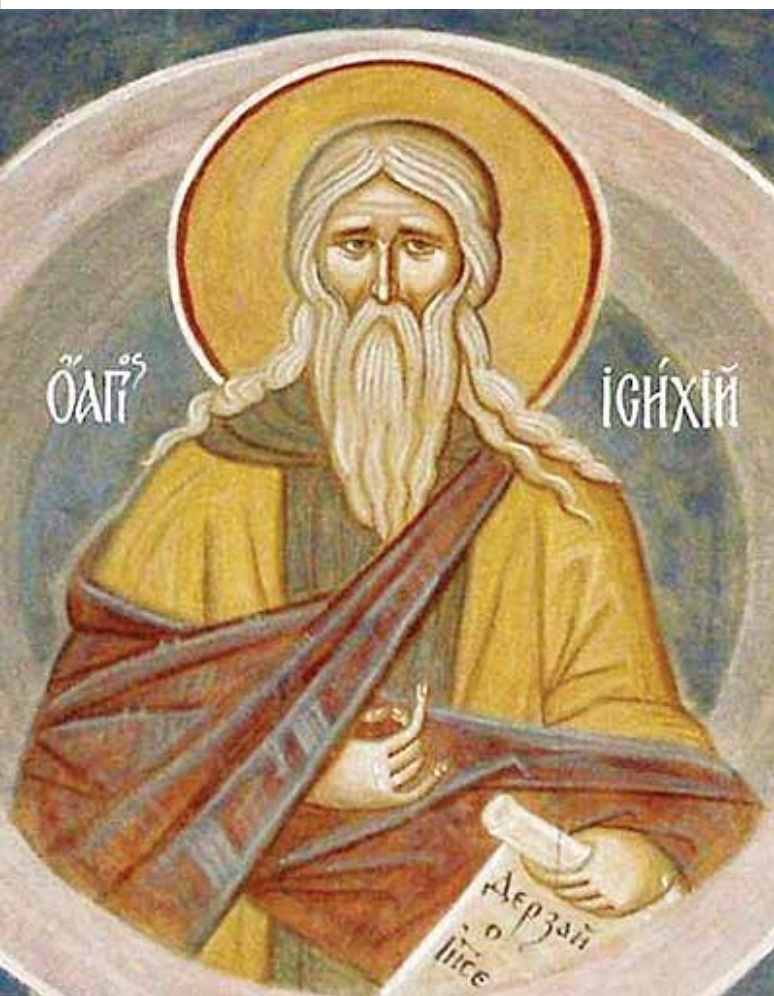
Превео са руског Горан Дабетић

Исихије, презвитер Јерусалимски

ПОХВАЛА СВЕТИМ АПОСТОЛИМА ПЕТРУ И ПАВЛУ

Пажњи читалаца предлаже се проповед преподобног Исихија, презвитера Јерусалимског, у част Светих првоврховних апостола Петра и Павла.

О животу преподобног веома мало је познато. Родио се и одрастао у Јерусалиму. Није искључено да је затекао међу живима Светог Кирила Јерусалимског, међутим његова делатност делимично је протекла за време

епископовања Јована II Јерусалимског. Преподобни Исихије се учио у Константинопољу, где је, сагласно неким извештајима, његов учитељ био је Свети Григорије Богослов. Ако је то тако, онда његово школовање протиче између 371. и 381. године. После повратка у Палестину Свети Исихије се настанио у једном од манастира близу Јерусалима. Тамо је постао познат као учитељ молитве и зналац Светог Писма. Могуће је да су у том периоду настала његова аскетска дела, између осталих његово чувено „Слово о трезвености”. Око 412. године преподобни Исихије је био рукоположен у чин презвитера и једно време је обављао дужност помоћника Јерусалимског патријарха. Према неким извештајима свети је скончао око 434. године, према другим – око 451. Спомен преподобног Исихија, презвитера Јерусалимског, празнује се 5/18 марта.

Преподобни Исихије прослављан је као аскетски писац и егзегета. Сагласно Менологију [Месецослову] императора Василија Бугароубице (996. године), саставио је тумачење на цело Свето Писмо. До нас су доспела

Тумачења на књиге Левита и Јова (у јерменском преводу), а такође напомене на Псалтир. У својим тумачењима свети користи првенствено алегоријске и типолошке методе.

Нажалост, Свети Исихије је много мање познат као проповедник. Међутим његових двадесет проповеди су права ризница светоотачке мисли. Међу њима су беседе на Пасху, Срећење и Лазареву суботу, слова о посту, у част Пресвете Богородице и светих (архијакона Стефана, мученика Лонгина, пеподобног Антонија) и друге.

У својим проповедима преподобни Исихије користи исти типолошки и алегоријски метод као и у својим егзегетским делима. Он је мајстор красноречивости, која рачуна на раскошне епитете, блиставе паралелизме, детаљна поређења.

Исихија, презвитера Јерусалимског, Похвала Светим апостолима Петру и Павлу

Прелепа ружа, која понекад мирише пролећем, када се споји с миомирисом љиљана, постаје још мириснија. Јер се миро меша с миром и задовољство због миомириса постаје двоструко. Прекрасан сам по себи, Петар је и надсјајан у поређењу с блиставима као предводник¹ апостолског збора, као око учења, као сећање о ревновању и лицу вере, као труба тајне, као језик који је научио многе језике, као беспрекорни пастир, као недремајући крманош, као непогрешиви возар, као продавац лекова², који припрема вечну маст за очи³ покајања.

Али, ако се присаједини Павле, онда се образује двоструки камен, којег је подићи немогуће, двоструки извор, који без труда напаја читаву васељену, залив с два улаза, које препловивши, спасава се сваки брод. Грлица говори после ластавице, голубица кличе после цврчка, флаута и свирала певају сладосно и свето. „Младић је с преподобним и прав је пут њихов” (Прич. 20, 11), како је проповедао Премудри у Причама.

Јагње и вук скупа пасу (Ис. 11, 6), и Пастир се прославља, и чуда се Преславног Творца увенчавају. Бик и лав се на истом пашњаку напасају (Ис. 11, 6), и жање похвале који је укротио бика и обуздао лава.

Зар није лавом постао Павле, бивши Савле, који је, прогањајући, расејавао паству (Дап. 8, 1–3; 9, 1–2), поразио пастире (Зах. 13, 7; Мт. 26, 31), изнутра потресао Јерусалим и уплашио град, узнемирио тргове и поља учинио ненастањеним, „одвлачећи у тамницу људе и жене” (Дап. 8, 3), и није престајао да их баца у ланце, док једном није претрпео пораз због трпљења мужева и показао се веома немоћним због храбрости жена?

Трчаše узалудно, јер није разгледао путеве, узалудно удараше, јер је прсте припремио, али се показао недостојним да нађе противника. Христос, као Премудри и Благ, појавивши се, употребљава кротост и, оставивши вишње, спушта се нижњима. Он није запалио ватру, није подигао буре, није потресао темеље планина (3Цар. 19, 11–12) и није исукао анђелски двосекли мач (Пост. 3, 24), него је позвао гласом кротким и човекољубивим:

„Савле, Савле, зашто ме гониш?” (Дап. 9, 4) „Какво сам ти богатство одузео? Какву славу отео? Каквог пр-

венства лишио? Зар сам ти затворио улазак у рај? Зар си се због мене оденуо лишћем смокве? Зар сам се ја показао виновником твог повратка у земљу? Зар си због мене отпао од власти, повредио свој жреб, умањио свој лик?”

„Савле, Савле, зашто ме гониш? Ти си имао закон, ја сам, као Благи, приложио благодат. Ти си служио слову, ја сам јавио Дух. Носио си жалост сенке, и долазећи, ја сам показао истину. Ти си се расправљао због начина живота, ја сам једини лек принео за многе, бесребрено – за среброљубиве. Ја сам, објаснивши ти суботу, прославио је, ја сам зауставио рану обрезања, ја сам ослободио олтар од стењања и показао уместо многих хротаца жртава – вечнорадосну и безгласну [жртву]”.

Куда стреле одашиљеш? *Ја сам у Оцу и Отац је у мени* (Јн. 14, 10). Против кога бацаш камење? *Ја сам измерио воду прстима својим и небеса премерио длановима* (Ис. 40, 12). Против кога језик наоружаваш? *Ја сам расту-мачио језик немудрих, ја сам створио раслабљеног и глувог, ја сам обликовао видећег и слепог. Пази, кога ти називаш обманитељем? Ја сам виђења умножио* (Ос. 12, 11) и рукама пророка јављао прилике”.

„Савле, Савле, зашто ме гониш? Знај, мене Давид опева, ти укораваш. Он ме славослови, ти хулиш. Он свира на псалтиру, ти удараш ногама. Он затеже струне, ти спремаш оружје”.

„Савле, Савле, зашто ме гониш? Што ти ратујеш про-тив мојих следбеника, штитиш закон и ратујеш против мене, ради мене трчиш и моје ученике кажњаваш? Ти се светиш због моје славе, али не знаш где треба повести битку, где предстоји сустрести непријатеља”.

Овако је Христос говорио Савлу.

Овај одговор и рече: „Ко си Ти, Господе?” (Дап. 9, 5). Благам се показује Павлова ревност, пошто се, будући призван, неодложно повиновао. Усвојио је реч и сместа осетио достојанство Оног који говори и рекао:

„Ко си Ти, Господе? Јер сам преиспуњен сијањем, ухваћен светлошћу, постао сам заточеник луче” (Дап. 9, 3).

„Ко си Ти, Господе? Желим видети твоју лепоту, хитам да узлетим изнад облака, настојим дознати откуда ово *обличје славе*, ко је *Обличје Ипостаси*, ко је *онај који носи све силом речи своје*” (Јевр. 1, 3).

„Ко си Ти, Господе? Ја сам чуо глас твој и од закона наситио се, више нема у мени љубави према закону, више нећу ковчег од злата и дрвета (Изл. 25, 10–11), желим свете јасле царске (Лк. 2, 7), свецело златом дароване”.

Нека се постиде чеда свих јеретика и нека се затворе уста јеретика. Ево, Павле призвани не брине се о многим, него само верује и поклања се, а не сукобљава, песмослови – и уклања прекоре. „Ко си Ти, Господе?” – пита он. Он не би призивао Господа, ако не би осећао Бога, који га зове. Он је исповедио Саздаатеља Бога, којег је знао, и огласио Бестрасног Творца, којег је исповедовао, и поштовао га као Непропадљивог. И поштовао је као Бесмртног Онога, чији је Крст знао и гроб Његов видео. Он није пребивао у незнању увреда, удара копља у ребра, шибањима бича.

Шта му говори Христос? „Ја сам Исус Назарећанин, којег ти гониш” (Дап. 9, 6). Он прихвата кратки одговор убеђивања:

„Ја сам Исус Назарећанин, којег ти гониш. Ја сам Исус, који је пре и сада, пре свих и после свих, на почетку и на крају, Син Давидов – али сам пређе Давида, од Авраама Творац (Мт. 1, 1), од Адама – али сам извајав Адама, од Исаака – али сам увенчах олтар Исаака, од Јакова – али сам бејав виђен на лествици, Окружен чиновима анђела” (Пост. 28, 12–13).

„Савле, Савле, зашто гониш мене? Постиди се Авраамове скиније (Пост. 18, 1) и спомени се Исааковог олтар (Пост. 22) и обнови у сећању борбу Јаковљеву (Пост. 32, 24–30)! Због чега си предао забору сине Јосифове? (Пост. 37, 6–10) Како се ниси постидео Мојсијевог жезла (Изл. 14, 16), самилости Илијине (4Цар. 2, 13), храбрости Јелисејеве? Јер су то моји праликови, њихова пророштва односе се на мене!”

„Савле, Савле, зашто ме гониш? Ја сам показао Јеремији бадемов жезал (Јер. 1, 11–12). Ја сам живописао Захарији златни свећњак! (Зах. 4, 2) Ја сам Данилу показао неодваљени камен (Дан. 2, 34). Ја сам раширио утробу кита због Јоне! (Јон. 2, 1) Мене је видео као возара херувима Језекиљ велики (Јез. 1:26–27). Ја сам нема овца Исаије” (Ис. 53, 7).

„Савле, Савле, зашто ме гониш? Пази, против Кога лук натежеш. Мени је небо престо, а земља – подножје.

„Ја сам Исус, којег ти гониш, али гонећи не дости-
жеш. Где или како да ухватиш *сијање славе*? Каква мре-
жа може сместити *Обличје Ипостаси*? Ко узмогну обух-
ватити руком *Оног који све носи силом речи своје*?“

„Ја сам Исус, којег ти гониш. Ја ћу те имати као не-
вестоводитеља моје Невесте. Што ти гониш мене, због
којег ћеш и сам ускоро бити гоњен? Али ти узалуд
обијаш ноге, узалуд се знојиш, залуд се трудиш, јер
Гоњени тобом пребива у *недринама Оца* (Јн. 1, 17)“.

„Ја сам Исус, којег ти гониш, не знајући да се бориш
са својим животом. Што војујеш с Премудрим, стрелаш
у Благодатеља, као да код тебе нема другог, убијаш Кор-
милара, благодарећи Којем земља ти приноси сместа
трпезу плодова? Ти бесчастиш Спаситеља, али ако Он
склони своју руку, ко ће те тада ослободити од грехова?
Ко извући од окова? Код кога налазиш дужничку потвр-
ду?“

И ево на који начин овај Павле – пређашњи гонитељ
– постаде благовесник, пређашњи пират постаде крма-
нош, пређашњи вук поста пастир, пређашње олово поста
злато, пређашњи хулитељ поста онај који благослови
и од свих благословених, ова глава међу учитељима,
изабрани међу богоносцима, најчувенији међу проро-
цима, најмудрији међу апостолима, непобедиви међу
атлетима, најславнији међу проповедницима истине,
најснажнији међу војницима благочешћа.

Ко је три пута „био шибан“ (2Кор. 11, 25), а за чет-
врти мољаше се? Ко је „пет пута по четрдесет мање је-
дан“ примио ударце од Јудејаца (2Кор. 11, 24) и како се
држаше? Ко је, „проборавивши на морској пучини дан и
ноћ“, уместо брачног умивања „често на путовањима“
подносио бродоломе, али у свим предностима показује
се одвећ богатим? Ко „у опасности од разбојника, у
опасности од сродника, у опасности на рекама, у опас-
ности у пустњама, у опасности од незнабожаца, у опас-
ности међу лажном браћом“ (2Кор. 11, 26) није расипао
богатство трпљења? Ко носи бригу о свим Црквама и
искуство бремена и не скраћује свој труд, и није му теш-
ко да носи на раменима својим терет, и не збацује га с
леђа? Ко се тако гнушаше греха, али стече такво мило-
срђе за грешнике?

Нико други. А он (Павле) увек се молио за то да се
удостојимо вечних блага у Христу Исусу нашем, Њему
част и слава у векове векова. Амин.

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ Буквално: „корифеј“ (корυφεύς).

² Буквално: „фармацеут“ или продавац лекова (φαρμακοπώλης).

³ Κολλούριον. Уп. обраћање Анђелу Лаодикијске Цркве у От-
кровењу: „И масти (κολλούριον) да помажеш очи своје, да ви-
диш“ (Откр. 3, 18).

СВЕТИ АПОСТОЛИ ПЕТАР И ПАВЛЕ

После свог преобраћања, а био је прогонитељ
хришћана, Свети апостол Павле у срцу и души постаде
предани и храбри апостол Христов. „Павле беше вук“,
каже Свети Јован Златоусти, „али постаде јагње. Био је
трн, а постаде плодна лоза. Од непријатеља, преобрази
се у пријатеља, од корова постаде здрави хлеб... Бого-
хулник постаде богослов, прогонилац постаде гласник;
од мучитеља постаде вођа, од издајника сапутник.“

О празнику Светих апостола Петра и Павла, Свети
Амвросије Медиолански је рекао: „Овај дан, браћо, до-
бро је познат и нама и целом свету, јер данас одајемо
почаст у спомен на Светог Петра и Светог Павла. Њи-
хов празник не може да се ограничи само на један део
света.“

У једној од својих беседа у њихову част, Блажени Ав-
густин каже: „Мада по предању знамо да њих двојица
нису умрли у исто време, ипак се клањамо њиховој ус-
помени истог дана, пошто је Свети апостол Павле умро
годину дана касније али истог дана када Свети апостол
Петар би ослобођен тела и пренет у свет анђела.“

*Из књиге „Витамины за духовни раст“
Ентониа М. Кониариса*

Зоран Крстић, протојереј ставрофор

ОДГОВОРНОСТ ВЕРУЈУЋИХ ЉУДИ ЗА МИР

Говорити о нечијој одговорности никада није лако. То је и разлог непопуларности овог појма. Лакше и радије говоримо о сопственим правима него о сопственој одговорности, те је тако различитих врста индивидуалних права много, али је одговорности мало. Исто тако је и туђе одговорности много, а сопствене нимало. Овакве опште констатације о одговорности уводе нас у конкретније сагледавање одговорности верујућих људи за стање рата или мира како локално, тако и глобално. Можемо је сагледати на два нивоа: као институционалну, тј. на нивоу религијских институција које почивају и отелотворују саме фундаменте сваке религије (овај аспект би обухватао и основна учења религија о миру и рату као и њихову институционалну пројаву); и као индивидуалну, личну одговорност сваког верујућег човека на кугли земаљској за стања рата и мира, а који нас више занима.

Миротворство религија

Лако ћемо се сви сложити око става да су религије важан, општељудски феномен. У свим временима и на свим меридијанима људи се кроз молитву, као најопштију религијску праксу, обраћају своме Богу и то не у малом проценту већ у већинском. Тако је било у прошлости, а тако је и данас. Велика већина данашње људске популације се самодекларише као религиозна. Закључак који би из ових премиса могао да се извуче је да су верујући људи и већински актери сукоба и ратова, а посредно да су религије којима они припадају један од узрока сукоба и нетрпеливости. Ниједан се верујући човек, претпостављам, не би сложио са оваквим закључком.

Овде смо дужни да се подсетимо једне важне чињенице европске историје, а то је да су верски ратови између протестаната и римокатолика у 16. и првој половини 17. века пресудно определили будућу духовну историју европских друштава и омогућили настанак модерног друштва које религијски феномен, на основу управо ових ратова, углавном посматра као дестабилизујући друштвени фактор и потискује га у приватну сферу. Мир којим су се ови крвави сукоби окончали није донело помирење зараћених верника већ изналажење друштвено-интеграцијских чинилаца мимо и изван религије, као што су разум, људска природа, нација, па затим класа и различите идеологије нерелигијског типа. Међутим, и у модерној Европи насиља и рата није нестало, напротив. Они само више нису били верски. Тако је савремени човек, коначно надамо се, схватио да је насиље дубоко укореењено у палој људској природи, рекли бисмо ми хришћани, и проистиче из тешко решивог, а суштинског егзистенцијалног питања односа према другом и његовој резличитости у свему – боји коже, друштвеном статусу, полу, култури, па најзад и религији. Друштвена апсолутизација идеја било ког порекла, религијског или секуларног, кад је добро пропагандно пласирана увек може да пробуди и распламса до фанатизма тај исконски страх од другог и другачијег и да поведе ка сукобу и насиљу. Тачка у којој је савремени човек, на основу искустава 20. века, изгубио поверење у апсолутну моћ раз-

ума, тог „бога“ модерности, и у све велике идеологије, које су му много обећавале и најзад га оставиле самог да пребројава жртве, означава почетак посмодерности у социолошком смислу која поред својих не малих опасности оличених у општем релативизму, поново отвара врата јавне сфере за религијско искуство, али оно које је усмерено ка општем добру. Сложићемо се лако да је

управо мир једна од тих кључних општељудских вредности. Само у миру човек може да живи људски, да ствара породицу, подиже потомство, мисли о будућности и свом спасењу изван атмосфере страха да ће му други одузети живот или живот његових ближњих.

Када сагледамо историју Европе коју у школама учимо кроз ратове који су преломне тачке њене историје, између којих су краткотрајни периоди мира као припреме за будуће ратове, с правом се можемо запитати шта је било уобичајено стање европских друштава? Стање рата или стање мира? Да ли су ратови изузетак или је, напротив, мир изузетак у историји? Каква би у таквој ситуацији била улога и одговорност религија?

Уколико се ослонимо на многобројна старија и новија истраживања светских религија, закључак би био да су религије, скоро без изузетка, миротворне и да су одиграле важну улогу у обуздавању неконтролисаног људског насиља. У својим фундаментима оне имају мир, а не рат, као кључни фактор и то не само као људско стање већ и као божанску чињеницу. Оно што је од Бога различитих религија жељено је мир. И одавде почиње одговорност верујућих људи за мир, јер они својим миротворством сведоче своју верност Богу. Рат тако постаје претежно политичка категорија, док је мир превасходно религијска. Не треба сметнути с ума да су ратови и у историји а и данас, врло уносан посао за државе и појединце, а који треба маскирати великим идејама јер се у сенци великих идеја новац најбрже окреће. Треба ли да идемо даље, питам се, од крсташких ратова. За ове старе и нове злоупотребе религија у политичке и економске сврхе, верујући људи су апсолутно одговорни, а посебно данас у ситуацији повратка светог у јавну сферу.

Нове злоупотребе

Савремена мигрантска криза којом је јавно мњење било затечено и која је изазвала различите реакције држава и појединаца, од паничног страха до израза саосећања и хуманог односа према мигрантима, од бодљи-

идентитет врло важан, суштински део цивилизацијског идентитета како, уосталом, сматра и сам Хантингтон, јер је религија централна, одређујућа карактеристика цивилизација. После извесног периода нерелигијских сукоба предвиђају се, или можда и пројектују, сукоби који ће поново имати мању или већу религијску обојеност.

Хантингтон је сукоб у Босни видео као обрис и најаву тих великих будућих сукоба, а пре свих хришћанства и ислама.

Његово утемељење овог сукоба одговара већ поменутој исконској матрици страха од другог и другачијег као извору сукоба. Цивилизације су, парафразирајући Хантингтона, највеће „ми – групе“, унутар којих се у културном смислу, осећамо као код куће, по чему се разликујемо од „њих“ који су изван. Како каже сам Хантингтон: „у новом свету културни идентитет је централни чинилац који обликује удруживање земаља или њихов антагонизам. Док је нека земља могла избећи сврставање у хладном рату, сада не може без идентитета. Питање – *на чијој сте страни?*, сада је замењено много фундаменталнијим питањем – *ко сте?* Свака држава мора имати одговор на њега. Тај одговор, њен културни идентитет, одређује место у светској политици, њене пријатеље и непријатеље“.

На рачун Хантингтона су већ изречене многобројне критике од којих ћу поменути две врсте критика које се тичу верујућих људи. Примећено је најпре, да Хантингтон цивилизацијску припадност схвата судбински, детерминизацијски, те се одмах уочава да то личи на Калвиново учење о предестинацији. Ни лични, ни цивилизацијски идентитети нису непроменљиви, а још мање судбински.

Друга врста критике је за нас значајнија и односи се на Хантингтоново виђење цивилизација као а priori сукобљене. Опет судбинско разумевање идентитета које искључује људску слободу и неминовно води ка сукобу. Како сам каже: „Основни

проблем за Запад није исламски фундаментализам, већ ислам – различита цивилизација чији су народи уверени у супериорност своје културе и обузети инфериорношћу своје моћи“.

Међутим, цивилизацијски идентитети нити су хомогени нити прости, напротив. Они се састоје из читавог низа елемената, политичких, националних, економских, а заједно са њима и религијских који чине важан, али не и једини, а често не и пресудан елемент цивилизацијског идентитета. У том смислу религијски идентитети могу бити делимично аутономни и неповезани у свим тачкама са осталим елементима цивилизацијског идентитета. Тако, а чини ми се с правом и на основу сопствених искустава и многобројних досадашњих студија из области теологије и социологије, можемо да говоримо, и то свуда тамо где постоје традиционалне религије, о типу цивилизацијског, тј. културолошког верника који може по вредностима и приоритетима да се битно разликује од аутентичног верника који своје вредности и приоритете

каве жице до несебичне помоћи, подсетила је многе на контраверзна предвиђања (да ли и пројекцију), Самјуела Хантингтона о карактеру и природи будућих светских сукоба.

Године 1993. у часопису Foreign Affairs се појавио његов чланак под називом „Сукоб цивилизација?“, а три године касније и обимна књига са сличним насловом у којој детаљно образлаже своје ставове скициране у поменутом чланку. Није ми циљ да потанко образлажем Хантингтонове ставове и аргументацију већ да се осврнем на поједина његова гледишта која би могла да се тичу верујућих људи.

Хантингтон формулише тезу да ће после хладног рата извори будућих сукоба бити цивилизацијски, дакле идентитетски, а не више идеолошки, национални или економски. Сукобиће се идентитети. Ово је, по мом скромном мишљењу, тачка која се непосредно тиче верујућих људи јер ће неминовно ти идентитетски сукоби бити и религијски, с обзиром да је религијски

црпи из предања, списа које свака религија доживљава као свете, а најједноставније речено из воље Божије, а не људске. Цивилизацијски идентитети су, и поред религијског у њима, идентитети овога света, променљиви у времену и у простору, и могу да представљају само одблеске и сенке које су карикатура а неретко и изопачење елемената аутентичног религијског идентитета. Одговорност верујућих људи за ратове у прошлости видим управо у овој ситуацији неразликовања цивилизацијских од аутентичних религијских идентитета, које као последицу има низ накарадних, саблажњивих бракова религија са најприземнијим политичким идејама и циљевима, у религијским маскама које најгоре људске страсти попут моћи и похлепе навлаче да би се сакриле од погледа. За непрепознавање тих маски као и за несупротстављање и још понајгоре, за пристајање на њих, верујући људи су апсолутно одговорни. Пречесто су се стављали у одбрану својих религија користећи средства која су у супротности са заповестима сопствених религија а у складу са тадашњим цивилизацијским вредностима. И управо је мир у прошлости био највећа жртва религијских маски јер је заузимао врло ниско место на лествици цивилизацијских вредности. А чини ми се да нешто никако не смомо сметнути са ума: ни Бог ни људска историја, на ма верујућим људима неће судити на основу великих идеала миротворства које носи у себи свака религија већ на основу учињеног. Наша одговорност је одговорност за учињено, а друштвена казна за издају суштинских религијских начела за рачун различитих историјских и овосветских идеологија, које се кроз политику артикулишу, је губитак сваке уверљивости у јавности. Религијски говор тако губи своју пророчку димензију и постаје само део, и то обично лошији део, политичке реалности.

Још један елемент духа савременог света из кога проциачу Хантингтонова виђења цивилизација као а priori супротстављених снага, и коме лако подлежу и верујући људи, је дух, тј. менталитет компетитивности који све, па и религије усмерава ка сукобу. Логика тржишта успоставља и тржиште религија на коме морају, по природи ствари, постојати јачи и слабији, победници и губитници. Људско друштво и историја, виђени кроз призму социјалног дарвинизма, су исто што и џунгла, немилосрдна борба за опстанак држава, народа, појединаца, па с њима и религија. Ово једнодимензионално разумевање људског друштва представља, пре свега, увреду за џунглу јер и у њој постоје и те како значајни елементи сарадње и симбиозе међу врстама. Сарадња и дух заједништва су први друштвени закон који посебно верујући људи морају да практикују јер је то воља Божија.

Садашња и будућа одговорност

Поменуо сам до сада неколико елемената одговорности верујућих људи за учињено у прошлости, а сада бих желео да, у виду закључка, изнесем и неколико смерница за садашњост и непосредну будућност.

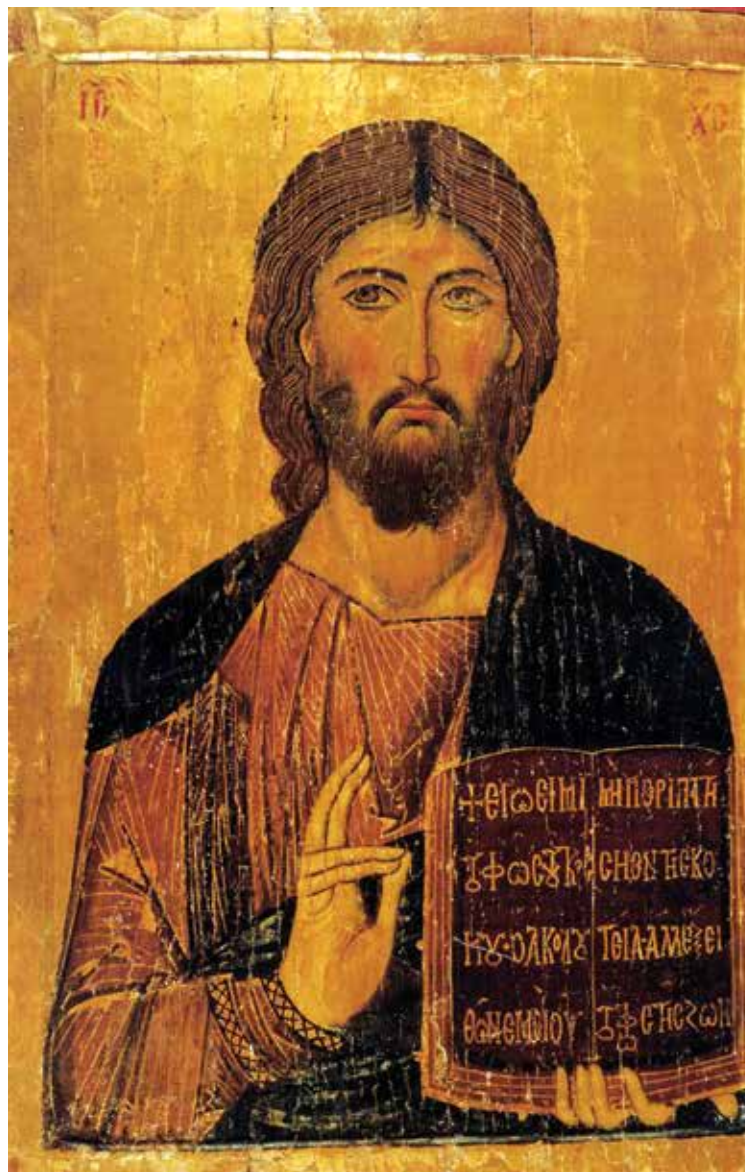
Можемо себи и другима поставити низ питања сличних овима:

Да ли ће и у будућности као и у прошлости бити мањих или већих сукоба и ратова? Одговор је: сигурно да хоће.

Да ли ће и у њима учествовати, па и бити на челу верујући људи? Сигурно да хоће.

Да ли ће ти будући сукоби носити, између осталих, и религијске маске? Сигурно да хоће.

Да ли ће и у будућности верујући људи у сукобима и ратовима издавати основне заповести својих религија? На ово питање не знам одговор и као замену бих могао да наведем неколико предлога који би могли, макар и делимично, да спрече будуће сукобе.

Дужност је верујућих људи, и то на личном плану, да мир и миротворство са ниске тачке на лествици цивилизацијских вредности подигну на највиши могући ниво, у само срце свог аутентичног религијског идентитета, имајући на уму да је мир превасходно религијска категорија. Да се за такве миротворне ставове залажу у јавној сфери, кад им то већ и само савремено друштво дозвољава и омогућује. Да неуморно и бескомпромисно скидају све друштвене маске религиозности, јер тако ослобађамо сопственог Бога од одговорности за лоша људска дела.

У овоме видим, пре свега, личну одговорност за мир сваког верујућег човека на кугли земаљској. Вера и мир су сразмерне величине. Што је више личне аутентичне вере изражене кроз дела, то је више мира у друштву, али, нажалост, и обрнуто – што је више издајстава вере, то је више и ратова.

Огњен Козлина, јереј

ЧОВЕКОЉУБЉЕ

На овогодишњем братском састанку свештештва Бељаничког архијерејског намесништва Шумадијске епархије у цркви Светог Саве у Барајеву – поводом исповести свештеника – богословски реферат о човекољубљу прочитао је јереј Огњен Козлина, парох у Мељаку. Верзију за штампу приредила редакција Каленића

Појам човекољубље је вишезначан. Он у једној речи описује ону љубав Божију коју Бог показује према људима од тренутка стварања па све до есхатона. То су дела домостроја спасења, вођење народа Божијег, што је описано у Старом Завету, и дела Новог Завета где се саможртвена љубав Сина Божијега види од чина оваплоћења, кроз проповед Христову и лечење напаћеног народа, до Његове жртве на крсту, славног васкрсења, вазнесења и седања са десне стране Бога Оца. Она долази са висине, од Бога ка човеку. Под човекољубљем се још може подразумевати и љубав човека ка другом човеку, јер смо сви једнаки по природи.

Посматрајући богослужбене књиге, можемо приметити да не постоји ни једна служба у којој се не помиње човекољубље Божије. Бог се увек назива човекољупцем или се описују стваралачка или спаситељна дела која га опет карактеришу као таквог. Са друге стране, песме које славе и величају неку одређену личност, односно светитеља, славе и њега као човекољупца, који је својим животом на земљи сведочио љубав Божију, којој се уподобљавао. На тај начин богослужбене књиге постају ризница из које читамо о човекољубљу Божијем, али и о човекољубљу људском, и инспиришу нас да и ми таква дела љубави чинимо, како бисмо се уподобили Богу. Колико су дела важна говори и Свети Максим Исповедник: „Као што сећање на ватру не загрева тело, тако вера без љубави не производи светлост.“¹ А као хришћани позвани смо да будемо светлост свету.

Стварање света и човека као почетак човекољубља

Бог најпре пројављује своју изобилну љубав у самом чину стварања. Ствара свет по реду и поретку, и све што ствара добро је, по угледу на самог Створитеља, а као круну творевине, ствара човека по икони и подобију својме. Сведочанство о томе да Бог све ствара из љубави према својим створењима, налазимо и код светих Отаца. Свети Максим о томе говори: „Преизобилни Бог увео је створења у биће (постојање), не што би у било чему имао потребу, него да би она уживала заједничарећи у Њему аналогно (својој пријемчивости), а Он да се радује за дела своја (Пс 104, 31), гледајући њих да се веселе и да се увек ненасито сите (Његовим даровима).“² Свети Григорије Ниски стварање човека објашњава на следећи начин: „Бог је створио човека зато, да би овај био пријатељ и учесник Божијег блаженства. Створио га је из преизобилне своје љубави, с циљем да га учини учесником Божанских добара. Бог као благо које превазилази сва блага, није имао других мотива стварања. После премудрог стварања света и испуњења целокупног творачког плана у свим детаљима, остало је још да

се крунише ова творевина. Све богатство твари било је већ готово, а још није било никога ко би се свим тим користио. Зато је Бог створио човека.“³

Човек је постао круном стварања, јер је Бог хтео да створеној природи подари личносно постојање. Природа огољена, односно без личности, не може да постоји. Зато Бог и ствара човека по својме *лику*, односно, ствара га као личност, да би у њему и кроз њега могао да воли и читава створену природу. Лик Божији у човеку огледа се у томе што је човек као личност слободно биће. Човек слободно може да бира начин свог постојања, који је Промислом Божијим замишљен као заједница љуба-

ви Бога и човека. Али је Бог слободном човеку дао могућност и да тој заједници са Њим каже „не“. Слободни човек је своју слободу управо тако и пројавио, као одрицање заједнице са Богом, а без заједнице са Богом који је извор живота, човек није више могао да постоји вечно, већ је активирао своју смртност, темељећи свој живот на створеној природи, која је као створена, пропадљива и смртна. Желећи да побегне од свог Творца који га је из превелике своје љубави створио, човек је свој лик уподобио осталим створењима и тако, уместо да постане Бог по благодати, постао је сличан животињама.⁴

Али Бог није хтео да се одрекне свог љубљеног створења, већ му даје обећање да ће му помоћи да се врати у заједницу са Њим, да се поново оствари као личност, јер само у заједници са Богом човек се може потврдити као личност која воли и која је вољена. Обећава му долазак Месије, долазак Христа, који ће исправити оно што је први човек својим прародитељским грехом учинио.⁵ Кроз читав Стари Завет очекује се долазак Спаситеља, који треба да поврати људско достојанство.

Очекује се долазак Спаситеља, кроз кога је и за кога је читав свет и створен. О томе говори владика браничевски Игњатије: „То да је Бог створио свет са намером да буде у Личности, потврђује и учење Цркве да је Бог створио свет слободно, из љубави. Јер, љубав Божија према свету и човеку није нити осећање, нити било шта друго. Она је, по речима Светог Писма, Личност Сина Божијег. 'У томе се показа љубав Божија према нама што је Бог Сина свога Јединороднога послао у свет да живимо Њиме' (1. Јн 4, 9). Бог љуби свет у Сину и преко Сина. Љубав Божија према свету, односно чињеница да је Бог створио свет у Сину, најпре се показује кроз стварање света и човека, а затим у Новом Завету кроз оваплоћење Христово.“⁶

Оваплоћење Христово

Оваплоћење Сина Божијег сведочи о преизобилној љубави Бога према нама. Бог Отац је одлучио да и Сина свога пошаље нама, да постане потпуни човек, како би нас вратио у заједницу љубави са Њим, и како би нам опет дао шансу да живимо вечно. Љубав Бога Оца, као најбољег родитеља, огледа се у томе што нам Он не престано опрашта. „Та љубав је пошла за човеком који је окренуо леђа Богу“, говори владика шумадијски Јован. Колико год пута да Богу окренемо леђа и одемо од Њега, Он нас свеједно стрпљиво чека да му се вратимо.

Чин оваплоћења, дуго ишчекиван од народа Божијег и дуго најављиван од пророка, није био чин чекања човековог покајања, већ акција и то акција саможртвене љубави. Бог као апсолутно слободно биће, може да унизи себе толико, да постане један од својих створења, а

то опет чини, јер само кроз такво Његово унижење, а истовремено, узвишење створене човечанске природе, а тиме и природе уопште, природа може поново да постоји вечно, сада као део Богочовека Христа, оваплоћеног Сина Божијег. Природа кроз Новог Адама Богу одговара са „да“, и напокон пристаје на оно за шта је назначена од почетка, а то је живот у заједници љубави са Богом.

Син Божији на себе је преузео човечанску природу и постао потпуни човек, човек са свим потребама које и остали људи имају, али нам је истовремено показао да није природа та која управља човеком, већ личност. То је показао тиме што је преузео све људско осим греха. „Сјединивши у себи Бога и човека, Господ Христос је обновио икону Божију у човеку. Целог живота свог на земљи он је само то и радио: ишао од човека до човека, од грешника до грешника, и божанском добротој својом проналазио и обнављао у њима, иструлелу од греха, икону Божију.“⁷

Крсно-васкрсна љубав Христова

Да је трпљење Господа неограничено, а љубав према роду људском бесконачна, иста и према грешницима и према праведницима, говоре и Његове речи на крсту: „Оче, опрости им, јер не знају шта чине“ (Лк 23, 34). Поред свих понижења која смо му учинили том приликом, а која му свакако својим неподобним животима чинимо и данас, Он није одустао од људског рода ни у једном тренутку.

Да ли је све морало да се догоди на такав начин? Већ је било говора да поједини свети Оци говоре да би Син Божији дошао на свет и да се прародитељски грех није догодио, јер како кажу, све је кроз Сина и за Сина створено, а као вечно љубљени Син Божији, само је Он подобан да нас Бог Отац кроз Њега спозна и упозна и тако нам подари вечни живот. Какав би долазак Сина био у том случају, остаје нам отворено питање, на које ћемо одговор сазнати када се буде знало све о свему, у Царству Небескоме, али оно што знамо је да је оваква смрт, коју је Господ претрпео за нас, била очекивана и најављивана од пророка. Оног тренутка када је први Адам активирао смрт, која је до тад била само потенцијална претња створеном свету, тог тренутка је одредио и начин на који ће Предвечни Син Божији морати да дође ради искупљења рода људског и ради сједињења створене са нествореном природом. Одредио је и да ће Син Божији, Вечни Бог, морати да умре. Када кажемо „морати“, не мислимо да је Бог неслободно биће, већ напротив да је апсолутно слободан и да као такав, може да учини апсолутно све. У овом случају га приморавала неизмерна љубав према човеку, да учини оно што само љубав може и да схвати, а то је да, наизглед без разлога, умре за онога кога толико воли. Само кроз призму љубави можемо схватити ово несребично дело. Не постоји логика, а нарочито не људска логика, која би страдање Христово могла да предочи свету, и људима, осим логике љубави.

У једној беседи владика шумадијски Јован каже: „Целокупно дело Христово, сво Његово човекољубље, сажима се у крсту. Зашто? Зато што је Он на крсту победио смрт.“ Управо то и јесте суштина крста, победа над смрћу. Колико год да западна теологија велича значај крста, односно страдања Христовог, сама жртва Христова

била би узалудна и несхватљива, да се након страдања није догодило васкрсење. Тако је васкрсење Христово постало централни догађај, догађај око којег је формиран целивит празнични богослужбени круг, централни догађај људске историје, без кога постојање, а нарочито постојање човека као словесног бића, не би имало смисла. Својим васкрсењем, Господ је васкрсао и нашу смртну, људску природу и начинио је бесмртном. Кроз чин васкрсења, човек је добио достојанство за које је предназначен самим стварањем, а то је вечни живот и вечно постојање.

Наравно, Господ човека ни после страдања и васкрсења не жели да приморава на заједницу са Њим, јер заједница која није слободна, не може се ни назвати заједницом. Својим славним васкрсењем, Син Божији дао нам је могућност да живимо вечно, али на нама остаје да ли ћемо ту могућност искористити или нећемо. Још један догађај који осликава ненаметљиву љубав Божију према нама, љубав без присиле и ограничења је вазнесење. „Догађаји Христовог вазнесења на небо и силаска Духа Светог, били су неопходни за живот света, управо због тога што су повезани са слободом, то јест са слободном заједницом људи са Христом. Јер, ако

претпоставимо да је Христос после свога васкрсења остао у физичком облику и даље на земљи међу људима, а ради остварења вечног, слободног постојања људи у заједници са њим, ко би од људи могао да одрекне ову заједницу? То би истовремено подразумевало одсуство слободе, то јест одсуство Духа Светог из света. Да би људи били апсолутно слободни у односу на Бога, да прихвате или не прихвате заједницу са Њим, потребно је одсуство Бога по природи, или тачније, такво присуство Бога који се не намеће човеку. Зато је силазак Духа Светог на апостоле и њихово слободно јединство с Њим условљено Христовим вазнесењем на небо.“⁸

Евхаристија – заједница љубави Бога и народа Божијег

Долазак Духа Светог у историју, омогућио је да у историји имамо предукус Царства Божијег већ сада и овде, иако је то догађај будућности. Овај предукус добијамо на светој Евхаристији. Али кроз Литургију можемо видети и славна дела Господња, она дела Човекољубља која је Христос за нас учинио. Причешћујући се Телом и Крвљу Господа нашега Исуса Христа, постајемо удови Тела Христовог, а тиме постајемо ближњи са свима осталима који су такође удови тога Тела. У светој Евхаристији најбоље се може видети та међусобна љубав и човекољубље схваћено и као човекољубље Божије и као човекољубље људско. Литургија је најбоље сведочанство да љубав није само психолошко осећање, већ да она има онтолошки карактер. Љубав је начин постојања самога Бога, а уподобљајући се тој љубави и ми морамо постојати на такав начин, кроз заједницу љубави са Богом који је Извор Живота. Љубав је подлога самог живота (несазданог и сазданог) и његов органски израз као основни стваралачки елемент. Свет је постао из љубави, опстаје из љубави и бива спасен из љубави, а љубав ће бити једина која ће опстати у Будућем Царству Божијем. Према речима апостола Павла: „Љубав никада не престаје, док ће пророштва нестати, језици ће замукнути, знање ће престати. Јер дјелимично знамо, и дјелимично пророкујемо. А када дође савршено, онда ће престати што је дјелимично... А сада остаје вјера, нада, љубав, ово троје; али од њих највећа је љубав“ (1. Кор 13, 8-13).

Савршенство које чекамо догодиће се у Будућем веку, а предукус тога имамо већ сада и овде, али не у својој пуноћи, на светој Литургији. Зато Литургија и јесте Трпеза љубави, јер само кроз ту љубав, Отац ће нас познати кроз Сина свога. Љубављу сабрани око заједничке чаше, у хоризонталној равни, љубављу живимо једни са другима, и једнодушно⁹ уздижемо руке Богу Оцу, да нам Он наше подвижничко човекољубље, уверен и нашим богољубљем, преобрази у човекољубље (битијно), које ће бити начин постојања Царства небескога.

Евхаристија нас учи, овде и сада, да ближњег који је поред нас посматрамо као становника Будућег царства, да не гледамо критички његове грехе, који су се догодили у историји, већ да га гледамо љубављу којом Бог гледа нас. А Бог, као истински Човекољубац, подједнако воли и праведнике и грешнике. Зато се каже да је без истинског богољубља, немогуће истинско и право човекољубље, а у крајњем случају ни право себелубље. Тек када кроз богољубље научимо како то нас Отац наш љуби, спознаћемо како ми треба да љубимо себе и дру-

ге. Тада ћемо потпуно и без остатка моћи да испунимо Господњу заповест да љубимо ближњег свог као са-мога себе (Лк 10, 27).

Човекољубље као добротинство

Након литургијских речи „У миру изиђимо“, којима је Литургија практично завршена, ми који смо до пре само неколико тренутака били учесници Будућег царства и који смо имали искуство Нестворене љубави, којом ће се у Царству Божијем и живети, излазимо поново у овај свет и у историји морамо да сведочимо ту љубав којом нас је Литургија напојила. Деловање хришћана у свету везано је за дела милосрђа и љубави. Више него игде у свету хришћански етос милосрђа би требало да буде активан и препознатљив баш међу члановима Цркве, онима који су активни учесници и причасници Тела и Крви Господње. Они који су увек и изнова на Литургији сведоци спаситељног дела Христовог, који су сведоци и причасници Нестворене љубави, треба да буду сведоци те љубави у свету.

Због тога се уз Цркву везују разна удружења и организације које помажу сиромашнима и напаћенима. Уз цркве се отварају сиротишта, свратишта за одрасле, домови за старе и изнемогле, народне кухиње, болнице, вртићи... Све ове организације делатном љубављу покушавају да сведоче Божије човекољубље у свету. Овај дух помагања немоћнима, јер тако помажемо самом Христу, видећи Њега у људима који су иконе Његове, био је снажан и активан одувек. О овоме нам говори и професор Зоран Крстић када наводи пример из посланице апостола Павла: „Када апостол Павле у 2. Кор у 8. глави похваљује цркве Македоније на сакупљеној ми-

лостињи, он сведочи о пуком сиромаштву његовом и да они *по могућству и преко могућства добровољно дава-ху* (2. Кор 8, 2-3). Дакле, овде није реч о вертикалном добротинству које полази од богатих и завршава се са сиромашнима, већ о хоризонталном – свих према свим члановима црквене заједнице. Тако се етос добротинства, у свету резервисан за неке, у Цркви претвара у свакодневни хришћански етос.“¹⁰ Професор Крстић изражава забринутост што је данас делатна љубав хришћана слабија него што се то од деце Божије очекује. Забрунути над несигурном егзистенцијом, нико нема сувишка да од њега помаже другоме, па добротинства остају резервисана само за мали проценат људи који имају довољно да могу и другима да дају, а који су вољни то и да учине. Изгледа да су бриге овога света велика саблазан за хришћане данашњице. Дух потрошачког друштва нас тера да изнова и изнова морамо куповати нове моделе неке ствари коју већ поседујемо, а да притом заборављамо да живимо у свету у коме постоје и живе људи који се боре за основну егзистенцију. Ми размишљамо о луксузним стварима, а други око нас се боре за пуку егзистенцију.

Иако је хришћански етос, који одише делима милосрђа, потребан, неминовно је направити и границу до које мере такав активизам унутар Цркве сме и треба да одређује саму Цркву и њен идентитет. Говорећи о идентитету Цркве, митрополит Зизјулас говори о четири аспекта¹¹ Цркве који имају тенденцију да сваки за себе преовлада и тако постане једини по којој ће се Црква познати. Када би се то догодило, Црква би изгубила свој прави идентитет, а њен задатак је да сведочи Царство Божије у свету, које је већ овде, али није још, и то се сведочанство дешава у светој Евхаристији. Све остале

делатности и сви остали подвизи које имамо самостално или у односу на другога треба да нам буду припрема и увођење у Литургију, где сва та наша дела добијају смисао и потврду у светом Причешћу. Зато ни активizam хришћанског етоса доброчинства, иако је потребан, не сме да постане једини, а сведоци смо да многе од организација које делују под окриљем Цркве нису у довољној вези са Литургијом. Па неретко и они који по-

мажу и они којима се помаже, нису активни причасници Тела и Крви Христове и са правом се можемо запитати да ли су они наши ближњи, иако нису учесници исте Трпезе љубави као и ми. Са друге стране, Христос нас позива на љубав којом ћемо волети све без резерве, а то подразумева да морамо да научимо да волимо и наше непријатеље.

Настојали смо да покажемо да је Бог једини и истински Човекољубац, а да се ми који се уподобљавамо тој љубави Његовој можемо назвати човекољупцима само ако смо постали довољно богољубиви кроз држање заповести Његових. Тумачили смо оне централне догађаје наше историје, који су променили читав њен ток, а којима је Бог показао несебичну љубав нама, Његовој љубљеној деци. Настојали смо да нагласимо како заједницу љубави са Богом, али и са другима, који тако постају наши браћа и сестре јер су браћа и сестре самога Господа, остварујемо само кроз Литургију. Као они који су искусили љубав Божију на Трпези љубави, дужни

смо да сведочимо ту љубав у свету кроз помагање *оним најмањима* (Мт 25, 40).

Дела Човекољубивог Бога немогуће је описати, а како каже апостол Јован: „А има и много друго што учини Исус, које кад би се редом написало, ни у сами свијет, мислим, не би стале написане књиге. Амин“ (Јн 21, 25).

напомене:

¹ Максим Исповедник, *400 глава о љубави*, у: *Изабрана дела*, Призрен, 1997.

² Исто.

³ Цитирано према: Георгије Флоровски, *Источни оци V-VIII века*, Манастир Хиландар, 1998.

⁴ Зато и не чуди што теорија еволуције, а и наука темељена на тој и сличним теоријама, човека не доживљава као некога ко је посебан и другачији од творевине, као некога ко је спој духовног и телесног, већ га види као равнога осталим створењима. Шта више, сад га етикетира као канцер планете Земље.

⁵ Кипријан Керн објашњава и учење Исака Сирина који говори да би Христос дошао и да се прародитељски грех није догодио. „Сагледавајући у чину Христовог очовечења Његово састрадавање према творевини, Свети Исаак се не ограничава овим. Он претпоставља да би се ово очовечење, као знак неизмерне љубави Божије према свету, догодило и у случају када Адам не би пао. На тај начин, Исаак се у вези са овим проблемом не ограничава само на сотириолошки моменат. Оваплоћење се није догодило као последица Адамовог греха. Мистику је доступно разумевање и скривених речи Светог Писма. Прави разлог Богооваплоћења није грех праоца, него љубав Божија према свету и човеку“, Кипријан Керн, *Антропологија Светог Григорија Паламе*, Краљево, 2012.

⁶ Игнатије, Епископ браничевски, „Човек као икона и подобије Божије“, *Саборност*, 3-4 (1997), Пожаревац.

⁷ Јустин Поповић, *Богоносни Христослов*, Манастир Хиландар, 2007.

⁸ Игнатије, Епископ браничевски, *Биће као есхатолошка заједница*. Пожаревац, 2008.

⁹ „Љубимо једни друге да бисмо једнодушно исповедали“ (света Литургија).

¹⁰ <http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/download/rektor/Sv.%20Sava,%20BeogradZK.pdf>.

¹¹ Аспекти који имају тенденцију да самостално постану идентитет Цркве су: *Исповедничка* или *идеолошка* тенденција; *мисионарски* аспект; *моралистичка* тенденција; *терапевтска* или *психолошка* тенденција. Митрополит говори о томе да је сваки од ових аспеката потребан Цркви, да Црква не може без било којег од њих, али да не сме да се претвори у само један од њих, јер би тако изгубила свој прави идентитет.

О ТРЕЋЕМ КАНОНУ СЕДМОГ ВАСЕЉЕНСКОГ САБОРА

Уплитањем световних власти у питања Цркве, након ранијих Сабора, бави се и Седми у Трећем канону: „Сваки избор епископа, свештеника или ђаконa, који бива преко световних власти, нема никакву ваљаност, сходно правилу (30. апостолско), које каже да ако неки епископ, уз помоћ световне власти добије Цркву, такав се мора свргнути и одлучити, као и они који су били у том недељу.

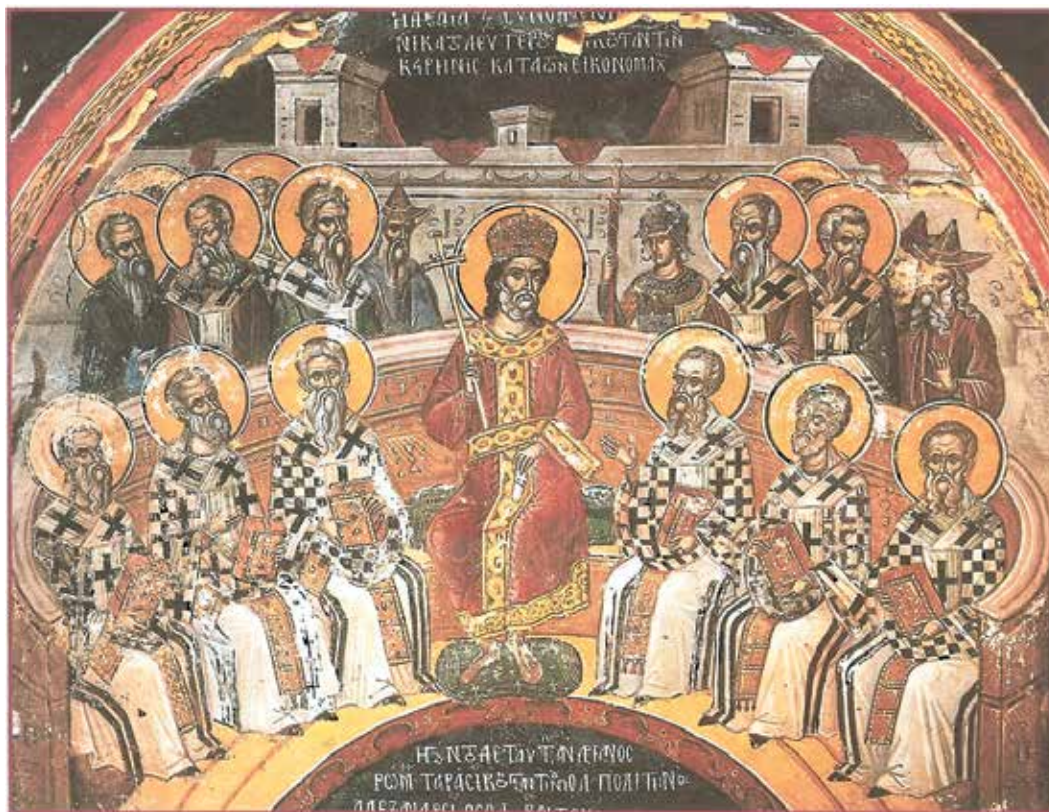
Онај који треба да буде удостојен епископства, тај мора бити изабран од епископа, као што је заповеђено од стране Отаца сабраних у Никеји, и одређено правилном које каже да епископи морају бити постављени од стране свих епископа који су у епископији; а ако је то немогуће, због хитне потребе или удаљености, нека се саберу барем три епископа на једно место, а они који су одсутни, нека свој глас дају кроз грамате, и тек тада нека се обави постављење. Утврђење свега реченог припада митрополиту.“¹

Историја хришћанске Цркве нуди бројне примере кроз које се види опасност уплитања световних власти у поредак Цркве. Ови утицаји могу довести до конкретних разилажења клира са црквено-канонским предањем, који углавном делују на штету свето-тајинског живота Цркве. Против ових девијација је, једним делом, усмерен и овај канон. Међутим, будући да је настао у другој половини VIII века, он представља ревидирање ранијих правила која се баве овом проблематиком. Као што је поменуто, основ овог канона је формулисан још од стране апостола у Јерусалиму 49. године. Из ове чињенице се види да проблем уплитања световних власти није каснијег датума, већ корене покушаја утицаја налазимо у самим зачецима Цркве.

Зашто говоримо да световна власт ствара проблеме када се нађе у оквирима поретка Цркве, када сам Господ Исус Христос није имао негативан став према власти, јер на питање да ли је потребно поштовати поглавара, одговара: „Подајте, дакле, ћесарево ћесару, а Божије Богу“ (Лк 20, 25)? Такође, и Свети апостол Павле говори: „Свака душа да се покорава властима које владају, јер нема власти да није од Бога, а власти што постоје од Бога су установљене“ (Рим 13, 1). Наиме, из црквеног предања видимо да већина одлука Васељенских сабора своје адекватно остварење не би имала без помоћи световних власти. Из таквих околности, у историји је, као један од примера, остао познат појам Јустинијанове симфоније, који је јасно изражен у његовој Шестој новели. Та симфонија представља кохезију земаљског и небеског, то јест да цар постављен Божијом вољом на земљи, као такав представља Његовог изасланика.

Када ово имамо у виду, можемо се запитати због чега се апостоли, а касније и оци сабора противе сарадњи са

световним властима. Ово становиште Црква оправдава на чисто јеванђелској основи: „Како бисте били од света, свет би своје љубио, а како нисте од света него вас ја изабрах од света, зато вас мрзи свет“ (Јн 15, 19). Овим се руководи и канонско предање да ауторитет и важност свештених канона не би био доведен у питање, они потребују потпору која није „од овога света“. Иако се црквено-канонски зборници често базирају на

законима грађанских права, они не претпостављају њихову асимилацију, јер када би до тога дошло, Цркви би претила опасност посветовљења, а самим тим и обезвређивања Христове икономије спасења. У таквом светлу посматрамо и Трећи канон Седмог сабора, који посредно истиче да представници световних власти немају благодатно дејство Духа Светога који члановима клира омогућава достојанство служења у Христу.

Поред опасности која долази од посветовљења домостроја, претња благодатном дејству Духа налази се и у одсуству саборности. На овај моменат указује други део Трећег канона истицањем потребе сабора више епископа ради проглашења и постављања другог. А још у раној Цркви видимо потребу за саборима, јер се њима показивало да помесна Црква не може постојати засебно и имати некаквог личног Христа, већ да се свака сабира и свештенослужи у исто име Оца и Сина и Светога Духа. Као што читамо код Светих апостола, епископско рукоположење мора имати потврду од најмање два или три сабрата, јер у супротном неће бити валидно. Исто тако, саборност се огледа и кроз остале чланове клира. У *Апостолском предању* Светог Иполита Римског налазимо сведочанства древне хиротоније која суштински прецизирају улогу сваког свештеничког сталежа: „Пошто су сви сагласни, нека Епископи ставе руке на њега (онога који се рукополаже), а Презвитери нека стоје ћутећи“.² Управо то ћутање представља саборску потврду

епископског достојанства, исто као што ће при Другом Христовом доласку апостоли потврдити да је тај Христос исти онај син Деве, који је страдао и васкрсао.

Источна Црква је своју саборност, у највишој истанци, показала кроз систем Пентархије која подразумева пет древних Цркава и то утврђених овим редом: Римска, Цариградска, Александријска, Антиохијска и Јерусалимска. Међутим, историјским (не)приликама дошло

је до промене овог редоследа тако да он зависи од поднебља одакле се тумачи. Систем Пентархије и систем аутокефалних Цркава су се развијали као изрази саборности Цркве, а не као институције које би биле изнад ње. Овакво устројство је засновано на 34. апостолском правилу: „Епископи свакога народа треба да знају о томе ко је први међу њима и да га сматрају за главу“³. Међутим, овакво постављање ствари је често добијало погрешну конотацију, која је вукла западној еклисиологији. Јединство у Православној Цркви, као што је речено, остварује се путем Сабора, док Римокатолици своје јединство налазе у непогрешивости папског ауторитета. Одмах треба рећи да институција Сабора није пандан институцији римског папе, јер ни у ком случају не представља неко устројство које би се налазило изнад помесних Цркава. Ако би се Сабор налазио у таквој улози, не бисмо имали папу, али бисмо имали Сабор који би имао улогу римског папе. Аргумент за овај став јесте чињеница да ниједан Сабор не може да интервенише у унутрашњем устројству једне помесне Цркве.

Непознавање тих кључних ставова православне еклисиологије узрок је многих неправилности које се јављају у пракси Цркве. Међутим, постоје одређени

проблеми у животу Цркве који не могу да се ограниче на границе помесне Цркве. У таквим ситуацијама се јавља потреба за интервенцијом саборским путем. Најбољи примери за то су Васељенски сабори, који су сазивани ради решавања проблема из оквира помесних Цркава, али су се последице дискусије тих проблема тицале читаве икумене.

Јасно је да данас одсуство Сабора може представљати један од кардиналних проблема Православља. Упркос чињеници да се велике снаге улажу за организовање екуменског дијалога и за превазилажење историјско-теолошких размирица, унутар јединственог Христовог организма дешавају се расцепи и поделе. Трећи канон Седмог Васељенског сабора, али и остали канони, имају за циљ да опомену да екуменски дијалог неизоставно мора да има у виду и разговор између православних помесних Цркава, јер он подразумева јединство у Духу свих удова Христовог тела, а не само покрет усмерен према Западу. Ако се Сабор претвори у одлучивање одређене Цркве попут папског *ex cathedra*, то може довести до разједињавања заједница истих циљева. Такве одлуке често могу бити условљене свакаким политичким уплитањима у црквено устројство. Такву опасност су увидели још и Свети апостоли, те су тако своје упозорење конституисали у 81. апостолском канону: „Рекли смо да епископ или свештеник не треба да се баве народним (јавним) управама, него само да се баве црквеним пословима“⁴. Када се пређе граница светог и световног, онда се долази до губљења смисла самог постојања црквено-канонског устројства, дефинисаног кроз саборе.

О значају Седмог сабора професор Власије Фидас је написао: „Предност јединства у вери над црквеним јединством, који ставља у однос богословски дијалог и црквену свест у историји и садашњости је најбоље искуство које можемо да преузмемо из Седмог Васељенског сабора за наш екуменски дијалог, а догађаји који су уследили након Седмог сабора, могу нам послужити још и више“⁵.

Владимир Марјановић, студент
Православног богословског факултета у Београду

напомене:

¹ Слободан Продић (ур.), *Книга правил*², Требиње – Сарајево, 2016.

² *Дела апостолских ученика*, са грчког превео Епископ Атанасије, Врњачка Бања – Требиње, 2002, 429.

³ *Книга правил*².

⁴ *Книга правил*², исто.

⁵ Власије Фидас, *Канони и дијалог*, Отачник, Београд, 2018, стр. 133.

ОСВЕШТАНА ЦРКВА СВЕТОГ АРХАНГЕЛА ГАВРИЛА У ШОПИЋУ КОД ЛАЗАРЕВЦА

У недељу, 19. маја 2019. године, када наша Црква прославља Праведног Јова и пренос моштију Светог Саве, Његово преосвећенство Епископ шумадијски Господин Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог архангела Гаврила у Шопићу, надомак Лазаревца. Повод за ово сабрање било је освећење обновљене цркве, која је оштећена у олујном невремену 2014. године

Преосвећеног Епископа Јована је у црквеној порти дочекао велики број свештеника, верника, међу којима су доминирали млади и деца. Одмах по доласку, Епископ Јован је приступио освештавању храма посвећеног Светом архангелу Гаврилу. По омивању престола, свечаној литији и постављању моштију, Епископ је одржао краћу беседу у којој је вернике упознао са тим да је, поред постојећих моштију, у свети Престо шопићке цркве положио делове моштију Светог великомученика кнеза Лазара Косовског и окупљене поучио о значају освећења храма.

На светој Литургији Епископу су саслуживали јеромонах Доситеј Хиландарац, настојатељ манастира Светог Георгија у селу Ћелије, протојереј ставрофор Златко Димитријевић, архијерејски намесник колубарско-посавски, протојереј ставрофор Александар Новаковић, протојереј ставрофор Марко Митић, протојереј Мирко Тешић, јереј Ненад Петровић, јереј Милутин Илић, гост из Епархије шабачке, протођакони Радомир Перчевић и Иван Гашић и ђакон Никола Урошевић. Црквене службе појањем су улепшали чланови певачког друштва *Србски православни појци* из Београда. Литургија је служена у црквеној порти. На њој је у чин протојереја ставрофора рукопроизведен протојереј Мирко Тешић, старшина храма Светог архангела Гаврила у Шопићу. „Одликовања се у Цркви додељују не као награда за нешто што је учињено, већ као подстрек за нове подвиге вере и нова дела. Одликовања у Цркви нису на гордост, већ се носе у највећем смирењу”, рекао је Владика Јован одликованом свештенику. Светој Чаши приступио је знатан део учесника овог великог празновања у Шопићу.

Проповедајући окупљеним верницима, Његово преосвећенство Господин Јован је изразио своју велику

радост због обнове храма у Шопићу. Његова радост ће бити још већа ако верни народ буде узео учешће у животу ове светиње, ако редовно буде долазио на Литургију, редовно се причешћивао, искрено се кајао за своје грехе. У наставку беседе, Епископ је рекао:

„Помолили смо се Богу у Тројици, Богу Оцу, Богу Сину и Богу Духу Светоме, који је преко нас недостојних осветио овај храм. Помолили смо се и Светом архангелу Гаврилу, коме је овај храм и посвећен, али и Светом великомученику косовском Лазару, чије смо мошти положили у Свети престо.

Браћо и сестре, народ из кога се узимају и рукополажу свештеници, који гради храмове Божије, јесте зрео народ. Као што рекох, Духом Светим смо осветили овај храм и данас је он заблестао чистоћом, као што је и сваки од нас чист после Свете тајне крштења. А ми доприносимо духовној чистоти храма, тако што не смемо да га прљамо, јер је он обитавалиште Божије. Неко ће казати да не прља храм, али сваки човек који упорно греша, који се не покаје, који се не оправдава – прља себе. Уколико се не исправља, он прља све око себе, а тако и другог човека. Зато Свети апостол Павле каже: *Ако неко разара храм Божији, разориће њега Бог; јер је храм Божији свет, а то сте ви* (Прва Коринћанима 3, 17).

Браћо и сестре, сваки храм је парче неба на земљи и то је оно што бих хтео свима да кажем. Када улазимо у цркве на службу Божију да се духовно пренемо, размишљајмо да улазимо на небо. Заиста, Литургија која се врши у нашим храмовима, јесте дар Божији и она своди небо и светитеље на земљу, а земљу са свима нама уздиже у Царство небеско. Када ће овај храм бити најлепши? Онда када вас буде у оволиком броју као сада, јер сте ви цвеће Божије. Свети апостол Петар каже: *Ви сами као живо камење зидајте се у дом духовни, свештенство свето, да бисте приносили жртве духовне, благопријатне Богу, кроз Исуса Христа* (Прва Петрова 2, 5).

Дакле, лепота храма зависи од нашег присуства, односно учешћа на Светој Литургији. Једно је присуствовати, а друго учествовати на Светој Литургији. Присуствовати можемо на разним саборима, али када кажемо да учествујемо то значи да смо већ закорачили у Царство небеско. Учешће јесте причешћивање, браћо и сестре. Управо је то смисао Литургије и основна намена служења. Тамо где нема причешћа, не би требало ни да се служи Литургија. Дакле, све што бих вам пожелело јесте да вашим доласцима улепшавате и освећујете овај храм. Свакој души која се каје, која се моли, која тражи покајање, која има смирења, радују се Бог и анђели, али и људи, јер и други види наш труд. Ето нам најбољег примера!

Браћо и сестре, рекох да је данашњи дан васкршњи. Данас смо чули једно предивно и веома поучно Јеванђеље. Чули смо како је Господ дошао у бању Витезду у Јерусалиму, како би обишао болеснике. Међутим, Господ је дошао да оздравља и душе и тела људска. Шта је видео у тој бањи? Видео је једног човека који је тридесет осам година провео непокретан. Господ који све види, који зна вапаје нашег срца, њему је пришао и питао га: *Хоћеш ли здрав да будеш* (Јован 5, 6)? Гледано људским умом, Христово питање је изгледало као подсмех, јер сви знамо да је једина жеља болсеника оздрављење. Али, Богочовек га пита зато што Господ неће да буде наш добротвор и спаситељ, уколико то не желимо. Бог неће да нас насилно спасава. Сви смо слободни

Зато, нека нам ова недеља и освећење буду на подстрек како бисмо тражили човека. Тај човек јесте Богочовек Исус Христос и свуда је присутан. Он увек држи испружене руке и тражи да се ухватимо за њих. Ако прихватимо Господњу руку, онда смо на путу спасења. Међутим, и нечастиви пружа руке. Због тога је потребно преиспитати веру, да ли је она на васкрсење или ништавило? Нека нам Господ помогне да нађемо човека. Најважнији моменат у свачијем животу јесте сретање.

Нека је срећан и благословен овај данашњи дан. Нека нам Господ помогне да се научимо да сваки дан започнемо тако што ћемо се прекрстити и помолити Богу, баш онако како су наши стари чинили и говорили: без Бога ни преко прага. Нека је благословено освећење овога храма. Браћо и сестре, светиња се освећује светињом, а то значи да смо и ми носиоци светости када живимо хришћанским животом.

Хтео бих свима да вам се захвалим на заједничкој молитви и љубави. Захваљујем се и свима онима који су помогли завршетку храма, како бисмо га крунисали освећењем. Такође, захваљујем се и Драгану и Биљани Обрадовић и њиховој породици, али и свима онима који су на неки начин допринели изградњи. Такође, хвала и републичкој Канцеларији за вере. Хвала и свештеницима, али и свима вама који сте се молили да овај храм заблиста. Сви знамо какве смо невоље имали, зато што су појединци желели нешто што Црква не благосиља. У Цркви се живи бо-

да живимо како год желимо – и правдно и грешно, али ту слободу морамо да платимо одговорношћу. Христос је тражио пристанак болесника, међутим, он му одговара: *Госпode, човека немам* (Јован 5, 7).

Због чега је то рекао? Због тога што *анђео Господњи повремено силажаше и узбуркиваше воду; и који би први ушао пошто се узбурка вода, оздравио би, ма од какве болести боловао* (Јован 5, 4). На овог мученика нико није обраћао пажњу, јер су сви журили за својим оздрављењем. Чујмо како је овај болесник рекао суштинску истину, када је рекао да нема другога, који је неопходан за спасење. Заиста, свет није имао човека све до доласка Богочовека Христа, који је дошао да спасе људски род, чак и оне који су му окренули леђа. Он нас је спасио крсном жртвом и својом крвљу. Зато апостол Павле каже хришћанима: *Купљени сте скупо* (Прва Коринћанима 7, 23), то јест крвљу Господњом. Заиста, сваки разуман човек би требало о овоме непрестано да размишља! Господ жели да нам помогне, једино уколико тражимо помоћ. Међутим, наша жеља би требало да буде иста као и жеља наших светих предака. Када тражимо опроштај, потребно је поднети жртву. Свети Оци кажу да је крштење духовно рођење, а покајање је прво васкрсење. Браћо и сестре, када васкрсемо од своје зависти, себичности, љубоморе, гордости тада постајемо други и благодатни људи.

гослужењем, а ко се моли, он нема времена да се бави трачевима и да осуђује другога. Овде видим и браћу свештенике из других епархија, којима сам, такође, захвалан. Нека све вас чувају и воде Свети архангел Гаврило и Свети великомученик косовски Лазар. Бог вас благословио и сваким добром даровао!“

После беседе Владика Јован је доделио одликовања заслужнима за обнову храма у Шопићу. Орденом Крагујевачких новомученика првог степена одликовани су Биљана Обрадовић из Београда, Мирослав Костић из Шопића, Ненад Живојиновић из Лазаревца, Миодраг Живојиновић из Шопића, Борисав Матијашевић из Барзиловице, Светисав Матијашевић из Шопића.

Орденом крагујевачких новомученика другог степена одликовани су Драган Синђелић из Вреоца, Зоран Трумбуловић из Београда, Миломир Гајић из Шопића, Милан Гојковић из Шопића, Радош Милосављевић из Лазаревца, Маринко Марић из Лазаревца.

Овом приликом додељен је и велики број Архијерејских грамата институцијама и грађанима заслужним за обнову цркве.

Након уручивања ордења и грамата одржан је пригодан културно-уметнички програм, а потом је за све окупљене уприличена трпеза љубави, трудом и залагањем пароха шопићких Мирка Тешића и Горана Радвановића и верника ове парохије.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ВЕЛИКИ ЧЕТВРТАК У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На Велики Четвртак 25. априла, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства Саборног храма, служио је Свету Литургију Светог Василија Великог у Саборном храму у Крагујевцу. Евхаристијска радост је употпуњена причешћем великог броја верника. Велики Четвртак је један од дана Страсне (страдалне) седмице у којима се Црква молитвено сећа догађаја Господњег драговољног страдања. Пред празник Пасху, у четвртак, Христос се са ученицима вратио у Јерусалим где је на тај дан, била Тајна вечера. Исус је тада установио Свету Тајну Причешћа уз речи: „Узмите, једите; ово је тело моје.“ и „Пијте из ње сви; Јер ово је крв моја Новог Завета која се пролива за многе ради отпуштења грехова“ (Мт. 26:26-28). Ове се речи могу чути на свакој Светој Литургији чији је централни део Свето Причешће.

У поподневним часовима Великог Четвртка са почетком у 17. часова служено је јутрење Великог Петка, на коме је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован са свештенством Саборног храма читао дванаест јеванђеља која говоре о страдању Христовом. На крају јутрења Епископ Јован са свештенством и верним народом целивао је и поклатио се Часном крсту, који су свештеници у току богослужења изнели на средину храма.

Срећко Зечевић, протојереј

ВЕЛИКИ ПЕТАК У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

У јутарњим часовима Великог Петка 26. априла, у Саборном храму у Крагујевцу, Преосвећени Владика Јован, служио је Царске часове, у којима се помињу догађаји Гетсиманске ноћи, хватање Исуса, одрицање Апостола Петра, издајство Јудино, распињање на Крст.

У Петак пред вече у 16. часова у Саборном храму Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Вечерње са изношењем Плаштанице. Плаштаница изображава Господа положеног у гроб. Ово вечерње се служи у спомен скидања Тела Господњег са Крста, када су Исусови тајни ученици Јосиф из Ариматеје, назван благообразним, и Никодим, измолили дозволу од Пилата, скинули пречисто Тело Господње са крста, ради сахране.

У 19. часова вршено је јутрење Велике Суботе. По завршеном богослужењу Преосвећени Владика благословио је верни народ са жељом да у здрављу и срећи дочекају најрадоснији и најсветлији Празник над Празницима.

Срећко Зечевић, протојереј

ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО У ПРВОПРЕСТОЛНОМ ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

Васкрсење Христово је Празник над празницима зато што најдубље одређује живот Цркве. И не само овај дан, већ свака недеља у години као Дан васкрсења, сабира верне у Цркви, у спасавајућу заједницу Трпезе Господње.

У Саборном храму у Крагујевцу у поноћ, уз појање васкршње стихире: „Воскресеније Твоје Христе Спасе...“ уз упаљене свеће, отпочело је свечано Васкршње јутрење са литијом. По повратку у храм, настављено је Васкршње јутрење, радосним песмопојем васкршњег канона: „Васкрсења је дан, просветимо се људи...“.

По завршеном јутрењу, уз речи Васкршњег тропара: „Христос Васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима који су у гробовима живот дарова“, почела је Света архијерејска Литургија, коју је служио Његово Пресвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење братства Саборног храма. Васкрсење Христово је победа над смрћу, победа над грехом, победа над ђаволом, то је пролеће за душу људску. Једна васкршња песма дивно каже: „Данас Христос као сунце засја из гроба, данас грану пролеће у душама нашим“.

Свечаној васкршњој Литургији присуствовао је велики број верника. Васкршњу посланицу Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, прочитао је јереј Слободан Савић. После завршене Литургије, Владика Јован осветио је васкршња јаја, која су подељена верном народу.

У двору Епископа шумадијског свештенство града Крагујевца и гости упутили су честитке Епископу Јовану уз радосни васкршњи поздрав: Христос Васкрсе, Ваистину Васкрсе!

Срећко Зечевић, протојереј

ПАСХАЛНО ВЕЧЕРЊЕ У ЈАГОДИНИ

На празник Христовог Васкрсења, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Пасхално вечерње у јагодинској цркви Светих апостола Петра и Павла, уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Благољепије богослужења увеличао је црквени хор јагодинског храма. У току богослужења прочитано је јеванђељско зачало о Христовом васкрсењу на пет различитих језика. На крају Пасхалног вечерња, Преосвећени Владика је поучио верни народ о значају и смислу данашњег Празника над празницима. Он је рекао да је „несхватљиво бити данас тужан, после Христовог Васкрсења, јер нема веће радости од тога. Свети оци данашњи празник зову Празник над празницима зато што је Христос победио смрт и зло.“ Владика је додао да они који верују у Васкрсење Христово све муке могу да преброде јер верују да је Бог све победио. „Верујемо да Бог побеђује и наше невоље, наше страдање“, рекао је Владика.

Након Пасхалног вечерњег богослужења, Владика је погледао изложена васкршња јаја која су сликала деца и том приликом изабрао најлепша међу њима.

На крају, свештенство јагодинског храма и верни народ приредили су трпезу љубави у просторијама парохијског дома.

Младен Алексић, вероучитељ

ПОСЕТА ЕПИСКОПА ЈОВАНА УДРУЖЕЊУ ЗА ПОМОЋ ДЕЦИ И МЛАДИМА СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ У МАРШИЋУ

Дана 29. априла на Светли понедељак, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован посетио је удружење за помоћ деци и младима са сметњама у развоју „Свети Василије Велики“ у Маршићу. Циљ посете Његовог Преосвештенства била је прослава Празника над празницима са децом и младима који су корисници услуга удружења, као и са њиховим породицама.

Преосвећени Владика Јован је погледао васкршњу изложбу коју су припремили чланови удружења, и након тога је поделио нову одећу деци и младима. У пријатној атмосфери пуној љубави, Владика је провео време у дружењу са децом и разговору са њиховим породицама. Родитељи су пре свега изразили захвалност Владици на његовој подршци и пастирској бризи која постоји од самог почетка рада удружења. Такође, родитељи су изнели свој страх за каснију будућност своје деце, када једног дана остану сами. Својим саветима Преосвећени Владика је, пре свега, указао на милост Божију и да Бог не оставља своју децу, посебно нагласивши да неће оставити ни њихову децу, који су као анђели на небу, јер они у свом срцу немају мржњу, већ је оно испуњено само добротом. Најважније за родитеље јесте да никад не губе веру у Бога, већ да верују да ће их Бог наградити као што је наградио и праведног Јова, који га се никада није одрекао, јер Бог не оставља своје праведнике. Удружење „Свети Василије Велики“ јесте пример Божије милости која дела кроз људе.

Свештеник Бојан Димитријевић, који води удружење, је искористио ову прилику да Владици и окупљенима објави и лепе вести о брзом почетку радова на објектима за смештај чланова удружења. Владика Јован је још једном захвалио Богу на дивним вестима и дао свој архијерејски благослов и своју подршку. Планирани објекти ће бити по свим стандардима за смештај особа са инвалидитетима и биће изграђени као породичне куће што ће помоћи члановима да имају топлу осећај дома.

ЕПАРХИЈА ШУМАДИЈСКА СВЕЧАНО ПРОСЛАВИЛА ИСТОЧНИ ПЕТАК

Светом архијерејском Литургијом коју је у порти Старе Милошеве цркве у Крагујевцу служио Епископ шумадијски Г. Јован, Епархија шумадијска је 3. маја на Источни петак прославила своју славу. Владици Јовану саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

Литургију је својим појамом улепшао „Хор младих“ Саборног храма у Крагујевцу.

Након Малог Входа, Владика Јован је због залагања у изградњи Тела Христовог благоизволео да протонамеснике Мирослава Исаиловића, Младенка Голића и Сашу Антонијевића рукопроизведе у чин протојереја. Потом је протојереја Драгана Васиљевића узвисио достојанством ставрофора доделивши му право ношења напрсног крста. Том приликом је и пароху лужничком Гојку Марковићу доделио чин протонамесника. Правом ношења црвеног појаса одликовани су свештеници Мирко Шиљковић, Слободан Савковић, Александар Ђорђевић и Милош Ђурић као и ђакон Урош Костић. Орденом Светих новомученика крагујевачких одликован је Миленко Марјановић.

Владика Јован је беседећи рекао да је Васкрсење Христово јављање божанске замисли о свету и човеку. „Слобода човека ослобађа пролазности, греха и смрти. Радујући се у Христу, радујемо се и са прецима нашим, којима се надањивала наша историја. Оно што није сједињено са Христом нестаје и пропада. Наша историја је историја Голготе и страдања. Будући да је уско везана за Христа, она је и историја нашега спасења и Васкрсења. Зато да сви ми у Цркви, у Цркви у Шумадији, будемо као једна велика породица. Као што апостол Павле говори у посланици Коринћанима: 'Браћо, нека је у вама иста мисао као што је у Христу',“ поручио је Епископ Јован. На послетку своје беседе, Владика Јован се захвалио свима који су дошли на славу Епархије шумадијске, јер наша Епархија тиме сведочи истиниту веру у Васкрсење Христово.

У порти Старе Милошеве Цркве преломљен је славски колач и постављено послужење за све верне. Потом је у хотелу „Шумарице“ одржана трпеза љубави, чиме је прослављање епархијске славе верног народа и свештенства са својим Архијерејем настављено и у поподневним часовима.

Мирослав Василијевић, протођакон

ТОМИНА НЕДЕЉА У ХРАМУ НА БОЗМАНУ

У Томину недељу црква на Бозману прославила је своју храмовну славу. Служили су протојереј ставрофор др Зоран Крстић, протонамесник Бранислав Матић, и ђакон Александар Ђорђевић. Ове недеље, у Јеванђељу по Јовану, читамо о томе како се Господ јавио ученицима по Васкрсењу, од којих многи нису поверовали да се јавио. Међу њима је био и апостол Тома, који није хтео да верује док не опипа ране од клинова на рукама Господњим.

Питање вере и неверја била је тема проповеди оца Зорана Крстића. „Често чујемо да неко каже: 'Покажи ми да видим Христа, па ћу и ја да поверујем.' Ту реченицу говори и апостол Тома, који није био присутан кад се Господ јавио апостолима: 'Нећу да верујем док се не уверим својим очима, док не опипам Његове ране.' Томи се то остварило и видео је Господа. На другим местима у Јеванђељу видимо да

Господ каже да чак и неко устане из мртвих неће веровати. Онај коме је отворило срце неће ни на који начин да верује. Јевреји су говорили Христу: 'Сиђи сад са Крста.' Господ се чудима није служио да би задобио нашу веру. Вера је ствар слободе, и она се зачиње у срцу, а чудо може да покори нашу слободу, јер пред чудом човек је немоћан. Господ не жели да нас засени. Господ то не ради. Господ нуди Томи да пипне Његове руке. Тома то не ради, као што сте приметили. У Јеванђељу не стоји да је Тома опипао Његове ране, него тог момента он исповеда своју веру: 'Господ мој и Бог мој.' Вероватно је то једно од најстаријих исповедања вере. Дакле, ако ово није Томино неверје шта је онда? То је његова огромна жеља да поверује. Тома је задивљен и као да стално говори: 'Зар је могуће да се све то нама десило и да је Христос васкрсао?' Та задивљеност је једна од кључних карактеристика хришћанства. Онај ко није способан да се диви и да буде задивљен творевином и временом које нам је дато, није способан да верује. То су та велика дела Господња која ми примећујемо и изучавамо и која представљају основ наше вере. Браћо и сестре, врло често се запитамо шта је наша вера и на чему се она заснива? Заснива се на делима Господњим. На овим делима која се читају у Јеванђељу и која показују шта је све Господ учинио за нас. И она почива на овим Томиним речима: 'Зар је могуће тако нешто?' Када се уверио, рекао је: 'Господ мој и Бог мој.' То је браћо и сестре наша вера која се заснива на васкрсењу. И у овом граду сви смо ми једнаки, сви чекамо васкрсење мртвих. Неко као жив, неко као упокојен, али свакако сви једно чекамо, а то је Васкрсење мртвих. Амин."

После заамвоне молитве, пререзан је славски колач којег су спремили Драган и Рајна Алексић. Касније је уприличено послужење у просторијама храма Васкрсења Господњег.

Александар Ђорђевић, ђакон

СЛАВА МАНАСТИРА ЛИПАР

У навечерје дана када Света Црква слави спомен на Светог Великомученика Георгија, у манастиру Липар, чији је заштитник Свети Георгије, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је бденије уочи храмовне славе, уз саслужење свештеника Шумадијске епархије.

Својим присуством ово манастирско славље улепшали су и монаси манастира Денковац, на челу са игуманом архимандритом Серафимом Божићем, јереји Живомир и Јадран Димовски, игуманије Никоља, Дивостина, Вољавче и Бајчетине, монахиња манастира Каленић и драги пријатељи манастира.

На крају бденија, епископ Јован се обратио верницима беседом о догађају из Светог Јеванђеља, када се Свети апостол Тома уверио у Васкрсење Христово, и о страдању за истину Светог Великомученика Георгија.

Ктиторе манастира Липар, Мирослав Брковић је желео да ове године заједно са сестрама манастира буде колачар и да тако помогне да се ово празнично сабрање заврши са лепом трпезом.

Светом Литургијом, на дан храмовне славе, началствовао је архимандрит Серафим, игуман манастира Суково из Нишке епархије.

СВЕЧАНО ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ И КРШТЕЊЕ НА ОПЛЕНЦУ

Ове године, осмог дана од прославе Васкрса, наша Света Црква празнује Светог великомученика Георгија. У цркви на Опленцу, која је посвећена овом великом светитељу, служена је Света архијерејска Литургија. Верни народ и ученици Средње школе „Краљ Петар Први“ дочекали су Његово Преосвештенство Епископа шумадијског Г. Јована који је началствовао Светом Литургијом. Саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

Појали су професор Немања Старовлах и ученици Богословије „Светога Јована Златоустог“ из Крагујевца.

У току Свете Литургије епископ Јован крстио је Емилију – ћерку вероучитеља ОШ „Крађорђе“ Александра Алексића, и тиме је Црква Христова постала богатија за још једног члана.

Након прочитаног Јеванђеља, владика је, у беседи, подсетио све нас верне у чему је суштински значај Христовог Васкрсења рекавши да је оно темељ наше вере "јер да Христос није васкрсао све би било узалуд – узалуд би била и вера наша, узалуд би била и проповед апостола... узалуд би био и сав наш труд да будемо добри, наш подвиг да служимо добру. То што је Христос васкрсао, победио смрт и даровао нам живот вечни треба да нас све храбри и даје нам снагу да пребродимо све патње, страдања и невоље. Да је Васкрсење дар живота вечнога сведочи нам не само Христово васкрсење, него и сви Христови мученици, подвижници и сви свети, међу којима је и Свети Георгије кога данас прослављамо и коме је и ова прелепа црква посвећена.

Владика Јован је пожелео да новокрштена Емилија печат дара Духа Светога сачува „несаломивим“. Порука је Емилији и свима нама хришћанима да чувамо мирис миропомазања, јер „човек мирише на Бога колико Бога има у себи“.

После заамвоне молитве Преосвећени Владика је пресекао славски колач са управником задужбине „Краљ Петар Први“ Драганом Релићем.

Заједничарење је настављено трпезом љубави у ресторану „Стара Варош“ у Тополи.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА МАНАСТИРА СВЕТОГ ГЕОРГИЈА У ЋЕЛИЈАМА КОД ЛАЈКОВЦА

Уочи празника Светог великомученика Георгија, 5. маја, поводом славе манастира Ћелије у истоименом селу код Лајковца, ову велику светињу епархије шумадијске посетио је игуман Српске Царске Лавре, манастира Хиландара, високопреподобни архимандрит Методије. Празничним бденијем по светогорском типичу началствовао је архимандрит Методије уз саслужење настојатеља ове обитељи јеромонаха Доситеја Хиландарца и свештеника Епархије шумадијске.

Сутрадан је служена Света Литургија у присуству многобројног верног народа. Литургијом је началствовао високопреподобни архимандрит Методије.

Након Литургије архимандрит Методије је преломио славски колач са настојатељем манастира Ћелије јеромонахом Доситејем, а онда је испред манастирске цркве одслужен помен војсковођама и војницима славне Колубарске битке, чије кости почивају у костурници испод самог црама.

У беседи након Литургије архимандрит Методије је рекао: „Велика духовна радост је данас нама из манастира Хиландара што смо заједно са вама сабрани на храмовном праз-

нику овог манастира Светог великомученика Георгија. Благодаримо игуману оцу Доситеју Хиландарцу који је пренео духовни пламен из манастира Хиландара. Молимо се Пресветој Богородици Тројеручици која је наша игуманија, која је била и његова игуманија до скора и која ће га увек пратити, јер је он хиландарски постриженик, и наравно Светом Георгију коме он од првог дана овде веома ревносно служи, да га укрепи и да овај пламен који је донео, не задржи само за себе већ да га разгори у срцима свих вас који долазите у овај манастир“. Игуман Методије је заблагодарио Епископу шумадијском Јовану за благослов да служи у овој светој обитељи на овај велики празник, а онда је, настављајући своју беседу и говорећи о мучеништву Светог Георгија поучио многобројни народ да устраје у својим мукама које су ситне наспрам оних које је Свети Георгије истрпео, како би нас Господ наградио венцем славе.

Након Богослужења уприличена је трпеза за високе госте и верни народ. Игуман Методије је пожелео новопостављеном игуману ћелијском Доситеју да му вазда на помоћи буде Пресвета Богородица и том приликом њему и његовој обитељи је поклатио икону Пресвете Богородице Тројеручице. Јеромонах Доситеј је игуману Методију даровао Свето Писмо. Говорећи о историјату манастира јеромонах Доситеј је рекао да су манастир у Ћелијама вероватно основали у XV веку светогорци који су бежали пред најездом Турака.

У поподневним сатима манастир је посетио и Епископ шумадијски Јован. У манастирском конаку Епископ се сусрео са игуманом Хиландара архимандритом Методијем.

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У ШУМАРИЦАМА

Прослава Светог великомученика Георгија у шумаричком храму започела је великом службом коју је предводио протонамесник Срђан П. Тешић, а одговарали су чланови дечијег црквеног хора „Свети Ђакон Авакум“, предвођени протиницом Милицом Тешић. На крају вечерње службе браним речима сабранима се обратио протонамесник Срђан који је свима честитао навечерје славе цркве и истакао да је то заправо слава свих крагујевчана пошто Светог Георгија прославља град као свог покровитеља, а да шумаричани имају још приснију везу са светитељем, јер је њихова црква посвећена управо њему.

Од раног јутра верни шумаричани и верници из других делова града су пристизали у цркву да прославе свог заступника Светог Георгија.

Имали смо посебан благослов и част да угостимо протојереја ставрофора Милана Борота, који је везан за наш храм од његовог оснивања. Он је начелствовао литургијским сабрањем уз саслужење надлежног пароха протонамесника Срђана П. Тешића. Молитвено учешће су узеле сестре манастира Дивостина предвођене својом игуманијом мати Анастасијом. На прозбе је одговарао хор „Свети Ђакон Авакум“.

Беседу је одржао прота Борота, који је говорио је о значају причешћа и о светима, објаснивши ко су, заправо, свети, и ту нам приближио житије Светог Георгија.

Посебно радује то што се велики број верних одазвао на позив и приступио светој Чаши и тако се сјединио са Богом.

Онда се приступило освећењу славског колача и жита које су у славу и част Светог Георгија припремили и принели Ивана Шуловић са породицом и Снежана Милановић. Уприличена је трпеза љубави за све присутне трудом и љубављу данашњих колачара, који су се потрудили да ништа не недостаје и све протекне у миру и љубави.

Александар Радовановић

СВЕТА ЛИТУРГИЈА У ЦРКВИ СВЕТОГ АПОСТОЛА МАРКА У ВЕЛИКИМ ЦРЉЕНИМА

Дана 8. маја, када прослављамо Светог апостола и јеванђелисту Марка, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету архијерејску Литургију у цркви Светог апостола Марка у Великим Црљенима поводом храмовне славе.

КОСОВСКИ ЧУДОТВОРАЦ СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕН У БРЕСНИЦИ

Дана 9. маја, парче неба се спустило на земљу у Бресници јер је служена Света Литургија поводом славе Цркве која је посвећена управо Светом Јоаникију Девичком и Црноречком који је живео у другој половини XIV столећа. Литургијом је начелствовао протојереј станољански Горан Ђерковић уз саслужевање свештенства Епархије шумадијске. Литургију су својим појањем улепшали ученици крагујевачке Богословије „Светог Јована Златоуста“.

Црква је била мала да прими сав народ који је дошао да прослави Светог косовског чудотворца Јоаникија који је већи део свог живота провео у шупљој букви и додиром лечио убоге. Литургији су присуствовали и ученици Основне школе „Ђура Јакшић“ заједно са својим вероучитељем Миодрагом Крстићем и директор овог училишта Ђорђе Божовићем. На крају Литургије уследио је опход око светог храма где је након тога на платоу пререзан славски колач. Колачар ове године је био Црквени одбор при бресничком храму, а колачар за следећу годину је протојереј ердечки Слободан Бабић заједно са својом породицом.

Након богослужења уследила је и трпеза љубави за све присутне, јер као што каже Тертулијан Картагински, после духовне гозбе следи и телесна гозба који су спремали чланови Црквеног одбора на челу са братством овог бресничког светионика који ће сијати сада и увек и векове векова. Амин.

Марко Гаљак

ПРОСЛАВЉЕНА СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ САВЕ НА АЕРОДРОМУ

Прослављање празника спаљивања моштију Светога Саве у Аеродромском храму започето је свечаним бденијем 9. маја у 17 часова. На крају бденија, великом мноштву народа, који се окупио, обратио се отац Немања Младеновић, као чредни свештеник, и честитао је навечерје празника и славе.

У наставку је организован, по традицији, свечани културно уметнички програм, који води отац Иван Антонијевић, у духовном центру „Свети Јован Златоусти“. Наступали су: фолклорно друштво „Дукати“, оркестар Томице Јовановића са браћом Николић, певач Марко Ерић, дечији хор „Свети Сава“, и богослови са етно и богослужбеним песмама.

На дан славе 10. маја, велики број свештеника служио је Свету Литургију

На Светој Литургији учешће су узели и ученици који похађају веронауку основне школе „Мирко Јовановић“, која се налази у непосредној близини нашег светог храма.

После прочитаног Јеванђеља по Јовану у којем Господ говори о томе да је Он врата спасења, и о пастиру и најамнику, беседу је произнео отац Немања Младеновић. Између осталог, он је позвао верни народ да обрати пажњу на икону која ће стајати наредних дана у цркви. На њој Свети Сава шири руке. Без обзира да ли ми одлучили да хладноћом и без срца крочимо кроз живот, он нас враћа и каже да постоји сила која стоји испред закључаних врата нашег срца. Довољно је да пожелимо и Господ ће ући кроз врата нашег срца. Ми ћемо ући у овај свети храм и служићемо заједно са Светим Савом, заједно са Светим Георгијем Победоносцем, са Светим Крагујевачким Новомученицима, Пребиловачким новомученицима и са свима светима са којима је Свети Сава устројио ову нашу благословену заједницу. Нека нам Господ усели у срца наша радост, да се заједно сви радујемо са Светим Савом и сада и у векове векова. Амин“.

У наставку Литургије, наша Црквена Општина као и Епархија Шумадијска, захвалила се, постхумно, дугогодишњем председнику наше Црквене Општине Ненаду Живановићу за несебично залагање и труд за наш свети храм, и уручила је орден Војда Карађорђа његовим синовима Николи и Ђорђу.

После опхода око цркве, литија се зауставила испред нашег светог храма, где је пререзан славски колач, који је припремила Ана Вуловић, овогодишњи домаћин славе. Свечана славска трпеза је спремна у ресторани „Мала Авала“ трудом и залагањем наших домаћина.

Александар Ђорђевић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У БАРАЈЕВУ

Дана 10. маја барајевски хришћани су се окупили да прославе своју храмовну славу, Спаљивање моштију Светога Саве.

Свету Литургију је служио Архиепископски намесник беланички протојереј ставрофор Видо Милић уз саслужење свештеника Епархије шумадијске.

У току Свете Литургије причестило се велико мноштво верника, међу који ја било доста деце, а након службе после опхода око храма пререзан је славски колач. Овогодишњи домаћини славе били су одборници барајевске црквене општине на челу са њеним председником професором Драгишом Дамњановићем. Део колача за домаћине наредне године преузеле су протиница Марија Милић и Дана Колунџић.

Славску беседу после службе одржао је старешина храма отац Видо Милић нагласивши значај личности Светог Саве

не само за нашу помесну Цркву већ и за целу хришћанску Цркву.

У сали парохијског дома приређена је славска трпеза за све сабрале.

БДЕНИЈЕ У ЦРКВИ СВЕТИХ МИРОНОСИЦА НА ВАРОШКОМ ГРОБЉУ У КРАГУЈЕВЦУ

У навечерје суботе 11. маја, када Српска православна Црква прославља Светог Василија Острошког чудотворца, пред недељу Мироносица, на Варошком гробљу је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио свечано бденије поводом славе храма уз саслужење свештенства Саборне цркве у Крагујевцу. Лепоти празника је допринело појање и учествовање у богослужењу верног народа.

По завршеном бденију Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован се обратио верном народу и старешини храма протојереју ставрофору Зарији Божићу, честитавши славу цркве. Поздрављајући верни народ Владика је између осталог рекао: „Нека је срећно навечерје и срећна слава овог светог храма. У нашој Епархији два су храма посвећени Светим Мироносицама, овај овде, на Варошком гробљу у Крагујевцу и онај у селу Винча код Тополе. Заиста, када човек са разумевањем, страхопоштовањем, са осећајем светости чита Свето писмо, посебно поглавља о Страдању и Васкрсењу Господа Исуса Христа, и када томе додамо тумачења Светих Отаца, онда човек не може да се не задиви, вером, љубављу, храборшћу Светих жена Мироносица. Оне су победиле страх. Оне су потпуно предале свој живот Господу Христу. Из овог видимо да је страх опасна болест. Где влада страх – тамо слаби вера, тамо где влада страх – слаби љубав, чим настане страх настаје и сумња. Човек из своје сопствене сумње почиње да говори оно што не треба, чак и о најсветијем човеку. Ове жене нису сумњале. У њима су се дубоко урезале речи Христове које говоре, шта ће бити у време Његовог страдања, како ће трећег дана Васкрснути, да ће сви бити уплашени, али ће им се Он јавити. Господ Христос се јавља апостолима кроз затворена врата и поздравља их речима: 'Мир вам', ове речи су им биле тада најпотребније, јер уплашеном човеку шта има веће него да му неко каже, немој да се бојиш. Господ Христос апостолу Томи каже, дођи и види, јер је и апостол Тома сумњао, али његова сумња је другачија од наше сумње, због његове сумње милиони су поверовали у Господа Христа и у Његово Васкрсење. Жене мироносице се нису плашиле и Господ их због тога награђује. Прво се њима, женама, јавио. Није се најпре јавио апостолима, него женама. Зар то није награда? Јер Господ не гледа ко је ко, ни какав положај имамо, у Цркви нема 'ни Грка, ни Јудеја...', Господ гледа срце човеково и награђује срце човеково. Треба да научимо од Светих жена, и онда када нам запрете да се одрекнемо Христа, да не смемо да сумњамо, да немамо страха. Молимо Мироносице и Светог Василија Острошког кога данас славимо, да нам помогну да ојачамо веру у себи. Да веру претворимо у дело, да та вера не буде само на речима, него да вера буде делотворна.“

Прота Зарије Божић је са својом породицом уприличио после принесених молитви, трпезу љубави за Владика, свештенство и верни народ.

Срећко Зечевић, протојереј

СЛАВА ЦРКВЕ У ВИНЧИ

Друга недеља од Васкрсења Христовог посвећена је успомени на жене мироносице које су се удостојиле да прве знају најрадоснију вест Васкрсења Христовог. У Винчи надамак Тополе, мештани овог прелепог шумадијског села, окупили су се у храму Божијем који је посвећен овим дивним светитељкама, да учествују у Светој Литургији на којој

је началствовао архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић. Њему су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

За појање био је заслужан хор „Опленац“ на челу са диригентом Маријом Ракоњац.

У препуној цркви, након причешћа свештеника, беседио је парох влакчански протонамесник Слободан Радивојевић. Говоривши о догађају Васкрсења истакао је да су жене мироносице благовеснице најрадосније вести Васкрсења Христовог и Васкрсења целокупне васељене.

На крају Свете Литургије пресечен је славски колач. Домаћин славе ове године био је Жељко Миловановић који је предао део колача будућем домаћину Милошу Стевановићу. Великим трудом протојереја ставрофора Ђорђа Радишића и Жељка Миловановића и његове породице у Дому села Винче приређена је трпеза љубави којом је настављено заједничарење у славу Божију.

Стеван Илић, ђакон

ХОР „ОПЛЕНАЦ“ ПРОСЛАВИО 20 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА

У навечерје празника, када наша Црква прославља Светог апостола и јеванђелисту Јована, хор „Опленац“, под диригентским руковођењем Марије Ракоњац, прославио је своју славу Светог Јована Богослова и обележио двадесет година рада. После вечерње службе свештеници Карађорђевог цркве, заједно са члановима хора пресекли су славски колач.

Са жељом да богоугодним појањем и дивном песмом у годинама које следе прослављају свога Творца, Хору „Опленац“ честитамо славу.

Стеван Илић, ђакон

СВЕТИ ЈЕВАНЂЕЛИСТ ЈОВАН – СЛАВА КРАГУЈЕВАЧКОГ УНИВЕРЗИТЕТА

У уторак, 21. маја, у згради Ректората Универзитета у Крагујевцу свечано је прослављена слава ове установе – Свети апостол и јеванђелист Јован. Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован одазвао се позиву ректора крагујевачког Универзитета проф. др Ненада Филиповића и заједно са свештеницима, домаћинима и гостима пререзао славски колач.

Овогодишњи домаћин славе био је проф. др Небојша Митровић, редовни професор Факултета техничких наука у Чачку.

Епископ је, у име Епархије шумадијске и Цркве у Шумадији, присутнима честитао славу подсетивши на највећу вредност коју је проповедао Свети јеванђелист Јован, а то је љубав. Епископ је пожелио да крагујевачки Универзитет остане храм науке кога човека чини бољим. „Добра је она наука која човека усмерава на добро. Да вас Бог благослови, а оно што предајете овде да буде на корист наше заједнице,

да једни друге волимо и једни другима праштамо и да тако градимо заједницу из које ће да расту и они који долазе после нас“, поручио је Епископ Јован.

Урош Костић, ђакон

МАНАСТИР НИКОЉЕ ПРОСЛАВИО ХРАМОВНУ СЛАВУ

У среду четврту по Пасхи, 22. маја, на празник Преполовљења Педесетнице, када наша Црква слави и празник Пренос моштију Светог Николаја Мирилицког Чудотворца, манастир Никоље прославио је храмовну славу. У препуној цркви Свету Литургију служио је архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Певао је хор „Опленац“ под диригентским руковођењем Марије Ракоњац.

Након заамвоне молитве уследила је литија око храма и сечење славског колача.

Великим трудом игуманије манастира, високопреподобне мати Евдокије и целог њеног сестринства, у конаку манастира припремљена је трпеза љубави која је уследила након Свете Литургије као наставак заједничарења.

Стеван Илић, ђакон

МАНАСТИР ДРАЧА ПРОСЛАВИО СВОЈУ СЛАВУ

У среду Преполовљења, 22. маја, на празник Преноса моштију Светог Николаја Мирлицког Чудотворца, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Драча. Повод овог литургијског сабрања био је прослава манастирске славе, а Епископу су саслуживали: архимандрит Серафим, игуман манастира Денковац, јеромонах Доситеј Хиландарац, настојатељ манастира Ћелије, протојерј ставрофор Живота Марковић, протонамесник Срђан Тешић и протођакон Иван Гашић.

За певницом су појали ученици Богословије „Светог Јована Златоустог“ у Крагујевцу.

Прославу манастирске славе увеличао је верни народ заједно са монасима из више манастира Епархије шумадијске.

У надахнутој беседи, Преосвећени Владика истакао је значај празника Преноса моштију светог Николаја у Италију и град Бари где оне и данас почивају. „Три су хришћанске врлине у личности Светог Николе. Светитељ је показао велику љубав према Богу и ближњима, а највише према онима који страдају. Та љубав није само сентиментална и апстрактна, већ је исказана конкретним делима. Светитељ је исповедао Христа пре свега делима, а не само речима. Истина увек излази на површину, и зло које није вечно биће побеђено. Добро је само вечно, а вечан је Бог. Човек може бити добар само ако је са Богом. Светитељ је давао људима и подстицао друге да дају. Склањао се од хвала, али га је Бог хвалио.

Улањао се од славе, али га је Бог прославио. Онај који хоће да се ослободи свих, постаје као блудни син који је рекао ја сам довољан сам себи. Нама је потребан Бог, нада, вера и други човек. Други нам треба, јер тај други нас води у Царство Небеско. Прво Бог, па онда други човек. Све ово је порука светог Николаја“, истакао је Преосвећени Владика.

Након опхода око храма ове свештене обитељи, пресечен је и славски колач и уприличена трпеза љубави у манастирском конаку.

Милан Јеличић

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У ЕРДЕЧУ

У среду 22. маја када наша Света православна Црква прославља пренос моштију Светог Николаја Мирликијског Чудотворца и Преполовљење, прослављена је храмовна слава у крагујевачком насељу Ердечу.

Светим Евхаристијским сабрањем началствовао је протојереј ставрофор Милић Марковић, уз саслужење свештества Епархије шумадијске.

Након замвоне молитве начињена је литија око храма након чега је благословено славско жито и преломљен колач са овогодишњим колачаром Благојем Рашићем, који је затим предао колач новој колачарки Јелени Јанковић.

Потом је уследило послужење припремљено трудом колачара Благоја Рашића и његове породице.

Немања Стојковић, ђакон

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У КАЛУДРИ

У среду, 22 маја, када наша Света Црква прославља пренос моштију Светог Николаја Мирликијског Чудотворца, своју славу је прославила је црква у Калудри.

Литургијским сабрањем је началствовао јереј Александар Јаћимовић. Велики број верника је присуствовао Светој Литургији и узео активно учешће у истој.

По заамвној молитви и литији пресечен је славски колач, после чега је уследила трпеза љубави коју су уприличили овогодишњи колачари, породица Милојевић.

Александар Јаћимовић, јереј

ПЕТНАЕСТ ГОДИНА ЕМИТОВАЊА РАДИО ЕМИСИЈЕ „ПРАВОСЛАВНО ЈУТРО“

Са благословом Његовог Преосвећенства Епископа шумадијског Г. Јована, 22. маја 2004. године, на празник Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског Чудотворца, на регионалном радију – „Радио Јагодини“ 97,3 Mhz, данас „Коперникус Радио Јагодини“, кренула је са емитовањем емисија Српске Православне Епархије Шумадијске, намесништва Беличког, ЦО Јагодинских „Православно јутро“. Емисију уређује аутор овог текста парох друге рековачке парохије јереј Борис Милосављевић.

Одличном сарадњом медијске куће РТВ Коперникус Јагодина и наше Свете Цркве ова емисија већ петнаест година

живи на регионалном радију „Коперникус Радио Јагодини“. Емисија се емитује два пута недељно. Недељом са почетком у 8 сати када је премијерно емитовање, и суботом са почетком у 8 сати, када је репризно емитовање емисије. Треба истаћи и изузетну сарадњу са „Радијом Златоусти“, званичним радијом Српске Православне Епархије Шумадијске, која траје од самог његовог оснивања и на чијим се таласима суботом и недељом такође емитује емисија.

Емисија се састоји из седам рубрика: Мисионарска писма, Духовник, Историја Живота, Не веруј у идоле, Христова наука, У свету постоји једно царство и Житија Светих. Трајање емисије је 90 минута.

У самој реализацији емисије кроз све ове године учествовао је велики број људи: вероучитељ Предраг Димитријевић, некадашњи ученици ОШ „17. Октобар“ из Јагодине Зорана Јанковић, Кристина Пешић, Соња Димитријевић и Јована Стевановић, и чланови новинарске секције ОШ „17. Октобар“ из Јагодине.

Новембра 2015. године ЈИП „Нови Пут“ је приватизован у постао је члан Коперникус групе. До ове приватизације у реализацији емисије су учествовали тадашњи запослени на радију: спикери Јелена Добросављевић, Весна Петровић, Сузана Лубура, Биљана Марковић, Никола Косановић и Слободанка Јевтић, тонска реализација Горан Јевтић, Златко Милојковић, Саша Пантелић и Зоран Петковић.

После приватизације у реализацији ове емисије учествују Златко Милојковић и Саша Јовић, а овде се морам захвали-

ти и свим остали запосленим у овој медијској кући који помажу у реализацији ове емисије.

За ову изузетну и петнаестогодишњу сарадњу наше Свете Цркве са медијском кућом некада ЈИП „Нови Пут“ а сада РТВ „Коперникус Јагодина“ захваљујем се директору ове куће Љубиши Бати Вујићу који је био отворен за сарадњу у свим сегментима, и својим трудом допринео да Истина Јеванђеља нађе пут до многих душа.

Захваљујем се и главном уреднику „Радија Златоусти“, протојереју ставрофору Милићу Марковићу и одговорном уреднику „Радија Златоусти“ Гордани Јоцић.

Захваљујем се и свима вама драга браћо и сестре у Христу, који слушате ову емисију, и својим предлозима, мишљењима и сугестијама помажете да она траје и преко радио таласа шири „Благу вест“ свима људима, позивајући све да слушајући чују, дођу и виде како је благ Господ, и да тако сви заједно живимо Истином у вери, нади и Љубави.

Емисија посвећена јубилеју емитована је 26. маја на таласима „Коперникус Радио Јагодине“ и „Радија Златоусти“, која између осталог садржи разговор са Игуманом Петром Драгољовићем, настојатељем Манастира Пиносава, на тему „Како данас хришћански живети“. Затим разговоре са помоћником намесника Беличког и старешином Старе јагодинске цркве протојерејем Александром Гајићем и са директором РТВ Коперникус Јагодина Љубишом Батом Вујићем, који су говорили о јубилеју и сарадњи медија и Цркве.

Борис Милосављевић, јереј

ИКОНОГРАФИЈА ПЕДЕСЕТНИЦЕ: СЛОЖЕН ПУТ СТВАРАЊА ИКОНЕ

Састављање и развој иконографије Педесетнице један је од најјаснијих примера како се током столећа под утицајем хришћанског богословља променила сликарска форма, како су одбачена већ нађена решења, како су позајмљивани и испуњавани новим смислом елементи, рекло би се, туђе, многобожачке приказивачке уметности из периода антике.

До IV века није се делило празновање Вазнесења и Педесетнице, оба догађаја спомињала су се у један дан. На пример, у Јерусалимској Цркви у педесети дан од Пасхе литија се пела на Маслинску гору, а увече у цркви, изграђеној на месту Сионске горнице, сећали су се Силаска Светог Духа. Овом особеношћу богослужбене праксе у ранохришћанском периоду објашњава се постојање „заједничких” икона ова два празника. Таква изображења Вазнесења-Педесетнице можемо наћи у апсидама египатског манастира Баут, на књишкој минијатури, на маленим сасудима за светиње (ампулама), које су доносили ходочасници из Свете земље.

На једној од минијатура Јеванђеља Равули (586. године) приказан је Господ како се узноси у слави, а испод су представљени Богородица и апостоли, на које десница Бога Оца шаље Светог Духа. Али у VI веку постојала је потреба за одвојеним изображавањем Педесетнице, пошто се празновање већ савршавало одвојено. Зато је на другој минијатури истог кодекса уметнику било неопходно да прикаже Силазак Светог Духа као одвојен догађај, и нађено је једноставно решење: аутор је узео доњи регистар већ сложене схеме „Вазнесење-Педесетница” у оној варијанти, у којој се над Богородицом приказивао голуб. Пресвета Дева и апостоли представљени су како стоје, над сваком фигуром приказан је пламени језичак. Из тамноплавог небеског сегмента силази Дух Свети у виду белог голуба, из чијег кљуна излазе огњени зраци. Протојереј Николај Озolin претпоставља да неке особености композиције ове минијатуре указују на то да је уметник копирао доњи регистар мозаика или фреске, који се налазио у апсиди цркве Сионске Горнице.¹

Управо овим коришћењем фрагмента ране композиције Вазнесења-Педесетнице објашњава се присуство лика Богородице у првој етапи формирања иконографије Силаска Светог Духа. Али с тачке гледишта источнохришћанског богословља, приказивање Богородице на икони Педесетнице показало се потпуно нелогичним. Њено присуство на икони Вазнесења подвлачи идеју завршетка домостроја Бога Сина, које је било почето Рођењем у Витлејему. Силазак Све-

Минијатура Хлудовског псалтира. Средина IX века. Државни московски институт, Москва

тог Духа је догађај који отвара нови период у историји човечанства, то је почетак икономије Бога Духа. Уметник је веома брзо постао свестан ове дисонанце. После VII века у источнохришћанској уметности Богородицу свесно не изображавају на иконама Педесетнице, међутим на Западу њен лик је и даље присутан. У XVII веку руски мајстори, ослањајући се на западне обрасце који постају све популарнији на фону процеса обамирања уметности, поново почињу да приказују Богомајку у сцени Силаска Светог Духа.

На минијатури Хлудовског псалтира (середина IX века) између две групе апостола који седе више није приказана Богородица, већ припремљени Престо – Етимасија, која овде може да служи као символ Бога Оца. На Престолу стоји отворено Јеванђеље – символ Бога Сина. Над Јеванђељем лепрша голуб – обличје Бога Духа Светог. На тај начин централно место заузима символ Свете Тројице. Огњени зраци силазе на апостоле из два небеска сегмента. На неким делима Престо се налази у кругу – клипеусу – и смештен је изнад апостола, зраци у таквим случајевима исхо-

де са Престола. Наставши најпре на минијатурама, ова схема почиње да се шири у храмовној декорацији. По свом богословском значењу, икона Педесетнице претендовала је на једну од најважнијих зона цркве – ку-

**Минијатура Јеванђеља Равули (586. година).
Фиренца**

полу. У зениту се Престо смештао у куполу, из које су се распростирали зраци-језици на апостоле размештене по кругу. Испод апостола приказивани су представници народа просвећених проповеђу апостола. Прва купола с таквом композицијом, о којој је сигурно познато, налазила се у јужној галерији храма Свете Софије у Константинопољу. До наших дана сачувани су слични мозаици у куполама цркви Осиос Лукас у Фокиди (око 1000. године) и саборне цркве Светог Марка у Венецији (XII век).

Византијски уметници добро су схватили да позајмљивање дела композиције Вазнесења не допушта да се у потпуности открије богословски садржај иконе Педесетнице. Овакво „половично” решење није могло бити коначно и наставила су се трагања за бољом формом. Сложеност се састојала у томе што у античкој уметности није било „готове” схеме коју би било могуће испунити новим хришћанским садржајем. У случају с таквим сижеима као што су „Рођење” или „Сретење” са стварањем композиције није се морало почињати „од нуле”, пошто су изображења догађаја рођења или сусрета било ког историјског или митолошког јунака била предивно разрађена још у античкој уметности. Уметник је могао да прилагоди постојеће схеме: да одсече сувишно и дода потребне детаље. Али Силазак Светог Духа је догађај чије „аналогије” није било у легендама многобожачких народа Средоземља, у складу с чим није постојала ни композиција за преношење сличног догађаја.

За стварање нове иконографске схеме била је искоришћена композиција „Христос Учитељ међу апостолима”, позната у хришћанској уметности још од IV века. Овакву композицију можемо срести и у живопису катакомби, и на мозаицима раних базилика, и на саркофазима, и на делима декоративно-примењене уметности. На плочи од слонове кости, која је датирана у V–VI век, Христос седи у центру, са стране су апостоли, приказани

тако као да образују дугу, или „потковицу”, снажно развучену по вертикали. Унутар дуге образује се слободно место, где је изображен сто, на којем стоји корпа са свитцима. Композиција плоче веома подсећа на уобичајену композицију иконе Педесетнице. Ова сличност, очигледно, није случајна.

Ако пратимо историју настанка иконе „Христос Учитељ”, можемо наћи античке прототипове дате иконографске схеме. Дуго пре Христовог Рођења, у јелинизованом Средоземљу били су популарни прикази мудраца, својеврсни групни портрети философа, песника, лекара. Најранија од сличних композиција показује се као синтеза архитектуре и скулптуре. То је споменик откривен на територији Мемфиског Серапиона, који представља реалну полукружну нишу-екседру, у којој су постављене статуе једанаесторице древних песника и философа. Ова екседра са скулптурама, начињена око 210. године пре рођења Христовог, очито је била веома чувена и постала је прототип за више каснијих античких мозаика, фресака, минијатура. Тема окупљања или диспута

**Мозаик куполе цркве Осиос Лукас. Фокида.
Око 1000. године**

мудраца, или чак конкретније – поука познатог философа, била је уобичајена не само посматрачу, него и, у неком смислу, сродна теми Христовог учитељевања, зато ништа није сметало хришћанским уметницима да позајме и адаптирају класичну схему. Тако је редован антички мотив продро у свет хришћанских икона, где је послужио као схематска основа у почетку за композиције „Христос Учитељ међу апостолима”, „Мојсије међу египатским мудрацима”, а касније за „Силазак Светог Духа”, „Преполовање Педесетнице”, а такође и за иконографију Васељенских Сабора.

Интересантна је трансформација приказа „племена и народа” у иконографији Петедесетнице. У раним споменицима испод апостола који седе у Сионској горници

приказиване су две групе људи, називане „племена” и „народи”. Под првима традиционално су схватана колена Израилјева, Јудејци, под другима – многобошци, то јест сви други народи. Ове „народе” можемо сматрати и изображењем конкретних људи – сведока чуда Педесетнице, и шире – сликом читавог човечанства које очекује Благовести. На тај начин утврђује се идеја универзалности Цркве и универзалности апостолске проповеди која треба да просвети целу васељену. У куполи

Фрагмент епистилица. Друга половина XII века. Синај

саборне цркве Светог Марка „народи” се приказују као шеснаест парова фигура, у чијој спољашњости су потцртане карактеристичне етничке црте. Натписи указују да је овде представљено свих шеснаест националности, набројених у другој глави књиге Дела апостолских. Тако јасно, дословно, набрајање конкретних народа донекле слаби идеју васељенске проповеди Јеванђеља.

У процесу развоја иконографије, у средњевизантијском периоду, „народи” се више не изображавају на иконама као две групе људи, већ у виду само две фигуре смештене унутар пресавијеног профила клупе на којој седе апостоли. При чему је један од ликова начињен „варварским” цртама (понекад је то чак и Етиопљанин), а други је оденут као византијски император. Ми видимо представника „Новог Израиља”, народа православне Империје, којег симболише прво лице државе – император, и варвара који персонификује још некрештено човечанство. Отац Николај Озолин сматра да је то најређи пример привременог увођења у православну иконографију политичке теме². Варварин оличава житеље оних кутака света који још нису ушли у састав Васељенске Империје Ромеја, али пре или касније свеједно ће постати поданици императора и примиће хришћанство.

У XIV веку император и варварин уступају место лику „старца цара-Космоса”, који држи у рукама мара-

му са дванаест свитака. Старац не симболише Империју, нити неки конкретан народ, већ цео свет који прима речи Благовести. У епохи Палеолога, коју карактерише

Христос Учитељ. Слоновача. V–VI век. Дијон

опадање земаљске власти, идеја „васељенског” карактера већ је била проживљена. Концепција политичког универзализма, толико својствена Византијцима, одлази у непостојање, али захваљујући утицају богословља исихаста у први план долази идеја универзализма вере, која подразумева „католичански” карактер не било које империје, него Православља. Алегорија целог света, који пажљиво слуша апостолску проповед, у иконографији Педесетнице појављује се као потврда промена у погледу на свет Византијаца. Рецепција овог новог виђења у свим помесним Црквама потврђује тачност идеје која стоји иза ове иконе.

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

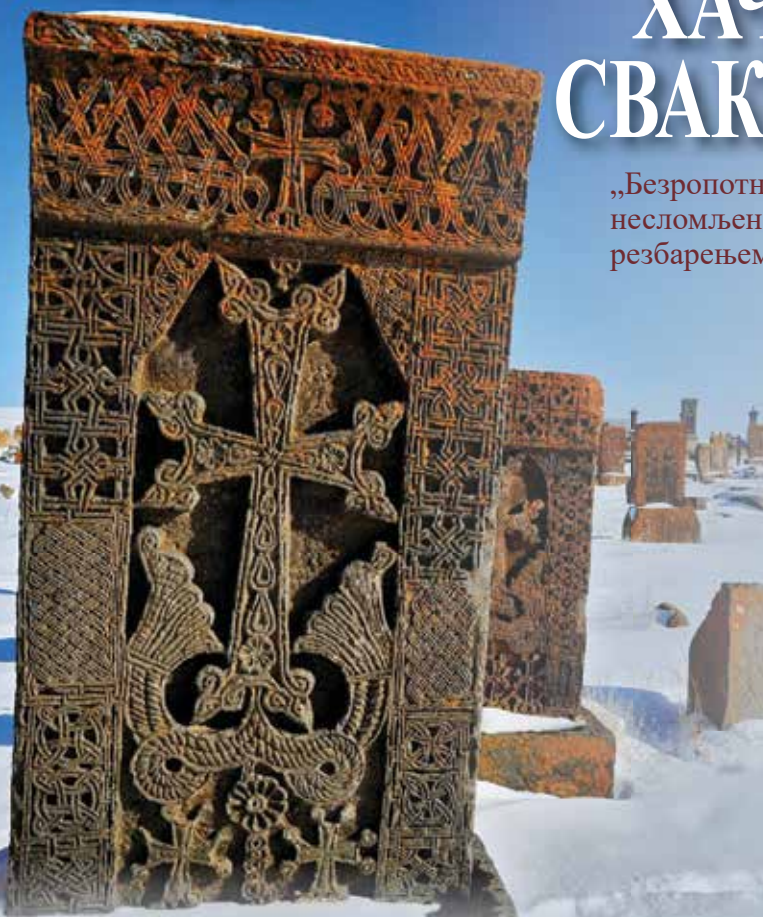
¹ Протоиерей Николай Озолин. *Православная иконография Пятидесятницы. Об истоках эволюции византийского извода*. М., 2001. С.54–56.

² Исто, стр. 164.

Андреј Герман

ХАЧ – СВЕТА РЕЧ ЗА СВАКОГ ХРИШЋАНИНА

„Безропотно носећи судбе ударце, Као планинци поносни,
несломљени судбом, Стоје по свој Јерменији хачкари – Крстови,
резбарењем украшено камење” (Виктор Батраченко)

Нема ничег интересантијег од историје и само захваљујући њој можемо се загледати у прошлост и схватити садашњост. Историју можемо упознати не само по књигама, него и по древним иконама и фрескама, црквама и манастирима. Знање црквене историје допушта верујућем да учествује у традицији историјског хришћанства.

Старине заслужују нарочиту пажњу и поштовање, јер захваљујући њима можемо се вратити изворима, и не само у пренесеном, већ и у буквалном смислу, дотакавши руком камење хришћанских здања, којима је више стотина, па и хиљаду година. Такви камени споменици постоје и у Русији, али их је још више у земљама које су дуго пре нас примиле Христа. Јерменија и Грузија су међу првим хришћанским земаљама у свету и оставиле су свој траг у историји.

Хришћанска уметност двеју суседних земаља имала је много заједничких црта културног развоја у ранохришћанском периоду. То је приметно у разним видовима уметности, нарочито у каменој пластици. Камене стеле Јерменије и Грузије уздизале су се под отвореним небом, поред цркви.

Стеле су, као по правилу, израђене из једног комада камена, четворостране су, и на њима су уклесана света изображења. Такви култни споменици на грузијском се називају квацвари. У Грузији је хришћанско просвећивање било интензивно у време царевања царице Тамар (XII–XIII века), она је градила цркве и капеле, подизала камене крстове на врховима и стенама Кавказа. Грузија је земља крста. Крстови постоје на државној застави, на куполама шиљатих шатора цркве, мноштво успутних и поштованих крстова освећује друмове, клисуре и планинске врхове.

У Јерменији су од 301. године, после примања хришћанства као државне религије, на каменим стелама почели да изображава његов символ – крст. Камени симболи вере почели су да се подижу у црквама, манастирима, на гробљима, на падинама планина, поред путева, посвећивани су различитим црквеним и историјским догађајима које је требало запамтити. Јермени су осмислили јединствен и апсолутно нов вид изражавања своје привржености вери. После арапске владавине четворостране стеле више нису подизане, међутим традиција подизања споменика који слободно стоје на територији Закавказја не ишчезава, већ добија свој логичан наставак у уметности хачкара (крајем IX века).

Хачкар (јерм. հաչքար) је врста јерменских архитектонских споменика и светиња, који по себи представљају камену стелу са уклесаним приказом крста. Реч хачкар обликована је од јерменских речи „хач” – „крст” и „кар” – „камен”.

Постоје хиљаде врста хачкара, при чему ниједан од њих не личи на други, и нема такве систематизације, као што су „типови хачкара”. Пре него што су се досетили да подижу камене објекте, правили су дрвене крстове, које су уништавали гневни противници хришћанства. Зато су локални мајстори прешли на много трајније материјале – базалт и туф, њих је у Јерменији увек било у изобиљу. Од тог момента и почиње историја хачкара. Разуме се, први хачкари нису поседовали некакве украсе и нису подсећали на уметничка дела. Све је било релативно једноставно: у камену плочу уклесали би крст. И тек након неког времена јерменски мајстори почели су стваралачки да приступају материјалу. Јерменски историчари и историчари уметности деле хачкаре на ране и позне, које су почели да украшавају филигранском резбаријом у камену биљним и геометријским орнаментима и библијским сужејима.

Централни символ сваког хачкара – који као да је процветао, слично дрвету или цвету – јесте крст. Такав крст је и оруђе казне и символ новог, вечног живота, према којем је пут отворило искупитељско саможртвовање Бога. За Јермене хачкар је молитва у камену и оличење верности свом идентитету, тесно повезаном са хришћанском вером. Крст освећује земљу и сведочи пред Небом о људском учешћу. На многим сеоским локалитетима, нарочито онима који немају цркву, хачкар често преузима на себе њену функцију, на путу или у пољу – он је био прибежиште за верујуће душе.

У Јерменској Цркви није прихваћено литургијско поклоњење иконама, зато се обично сматра да она нема ни богословље иконе. У стварности се као најузвишенији символ у јерменској духовности појављује крст. Ако икону понекад називају прозором у други свет, тада хачкар с правом можемо назвати вратима у рајска небеса. Хачкари су, као и олтари цркава, увек постављани у пра-

вцу истока, јер се исток симболично повезује са рајем, али се тамо може доспети само кроз врата – веру у Исуса Христа. Овај крст устремљујући се у Небо, сједињује земљу, на којој стоји, с Небом, где се вазноси Христос. Зато се неки хачкари чувају до овог часа (делимично)

хитектонски језик, прост и узвишен, као реч пророка. Управо у овим условима се и формирао хачкар као знак. Једноставност и строгост цркава и суштинска сакралност јерменских хачкара „натерала је камен да пева”. Руски философ, свештеник и богослов Павле Флорен-

ски, који је напола био Јерменин, говорио је да је култура живо дрво човековог стварања, које омотава религиозни култ. Јерменски хачкари су једна од најбољих илустрација ове позиције.

Крст и камен нашли су у наручју саме природе сагласје и спокој, позив и одлучност, силу и љубав, вечност и тренутак... И време се зауставило. Хачкар је задобио у самој природи Јерменије свој простор живота, јер чврстина и издржљивост ћутљивог камена – гранита или базалта – постепено смењује китњасте велелепни туф, код кога је широк спектар боја, а природна својства пуна врлина. Чврстина и дуговечност гранита или базалта на почетку настанка хачкара заменили су меком постојаношћу и издржљивошћу туфа. То је и наше схватање безбедности, када се хришћанство више није бојало да може бити свргнуто. Тако је било и са архитектуром, када су се уместо изузетне једноставности и изражајности раних цркава појавили декоративнији храмови.

обојени у црвено, у боју Исусове крви, боју жртве, боју вина вечног живота. Али овај крст још подсећа и на пређашње дрво живота, које се кореном држи за земљу, а круном се устремљује у Небо. Камен оличава вечно и бесконачно – у реалијама непредвидљиве будућности. Хачкар – то није просто крст од камена, то је крст у камену.

У јерменској црквеној уметности нема никакве раскошности, некаквих сувишности и разметања. Јерменски стил – то је целовит и савршено оригиналан ар-

Најбољи хачкари су праве камене чипке, и у шупљикавом сликавању у камену уложена је душа уметника и срце каменоресца. Задивљује како је пре неколико стељећа нечија рука могла да исплете ове камене нити као лагану чипку. Један од таквих хачкара налази се близу манастира Санајин на северу Јерменије. Хачкар Циранавор („Порфириносни”) направљен је од мајстора Давида

почетком XIII века. Други најлепши хачкар налази се у Гошаванки код улаза цркве Светог Григорија Просветитеља, и створио га је мајстор Погос 1291. године. Неки од крстова урезани су непосредно у стенама, као они у пећинском манастиру Гегард. Надалеко су познати и предивни хачкари из XIV века чувеног мајстора Момика, поштованог попут Андреја Рубљова, који се налазе у Норавањи и Ечмиадзину. Сам материјал, неважно колико изванредан био, ништа је без мајстора, јер само у његовим рукама беживотни камен стиче душу. Међу Јерменима само човек са религиозним и моралним убеђењима имао је право да подигне хачкар. Мајсторе свог посла, који су упознали људе са предивним производима уметности и који су се трудили над каменом, називали су „варпети”.

Нарочито место у уметности хачкара заузимао је недостижни јерменски орнамент, који је имао особито развој управо у каменним крстовима и минијатурама књига. Међу централним орнаменталним мотивима сусрећемо зрно из којег је изникао крст, птице које одлазе извору истине, звезду-точак, која симболише сунце, горжђе и нар. Човек средњовековља могао је орнамент да чита као књигу, да види сложене богословске конструкције тамо где смо ми способни да разгледамо тек игру образаца.

Хачкари су разних облика и по свом богословском и естетичком садржају, и по карактеру узајамних односа са пејзажем, са околним простором. Будући да су универзални облици, који означавају присуство и правац људског живота, они су стварани не само на каменним плочама правилне форме, него и свуда где је камен могао бити преображен. У односу на Јерменију често можемо чути спој речи „земља камена”. Све грађевине, укључујући историјске, верске и друге споменике, који се праве од камена, нису просто објекти изучавања историчара уметности, већ жива сведочанства победе човека над најтврђим материјалом – каменом и над најупорнијим рушитељем – временом.

Народ Арарата, који броји не једну хиљаду година, није просто преживео, налазећи се у непрестаном не-

пријатељском окружењу; не само да није изгубио свој језик и религију – једини од свих народа које су колонизовали Арапи. Он је учинио нешто више: претворио је своје тешкоће у своју снагу, створивши – управо захваљујући сложеном заједничком постојању са другим народима – савршено оригиналну хришћанску цивилизацију, која се у потпуности разликује од оних које су настале у Риму и Византији, и не мање интересантну.

У позном средњовековљу Јерменија се налазила под тешким бременом придошних и суседних поробљивача, прекинуто је велико градитељство, али је ипак живела традиција хачкара, у новим делима сачувано је мајсторство и дух прошлих мајстора. Древно умеће стварања хачкара није било изгубљено. Јерменска уметност стварања хачкара унесена је у списак културног наслеђа УНЕСК-а, и савремени мајстори достојно настављају традицију чувених варпета. На територији савремене Јерменије избројано је десетак хиљада хачкара, и стваралачка фантазија мајстора који су их створили заиста је безгранична.

Дакле, хачкар је производ атмосфере ране хришћанске културе. Током многих векова развоја усавршавао се и претварао у једну од узвишених области уметности лепог. Будући да је искључиво јерменска појава, он се обележава као јединствени споменик, који је значајно обогатио ризницу светске уметничке културе. Данас можемо видети хачкаре и поред православних храмова. Код хачкара привлачи управо оно што се појављује као заједничко за све народе, за разне конфесије и вероисповести, оно што обједињује све нас, што упућује на нашу једну природу и садржи у себи искуство њеног поковања.

Разни народи у сва времена остављали су човечанству речи-симболе, који не подлежу преводу, али који су и тако јасни, јер по себи представљају овај или онај неповољиви део биографије датог народа и оличавају створену једну или другу материјалну или духовну вредност. Од јерменског народа цивилизованом свету остала је реч „хачкар”.

Превео са руског Горан Дабетић

Валентина Шарова

ШЕЋЊЕ СА ИВАНОМ ШМЕЉОВОМ ПО МОСКВИ

Будући писац родио се у Замосковоречју 21. септембра/3. октобра 1873. године. Овде су протекле његове године детињства, које су оставиле дубок траг у сећању. Управо у Замосковоречју, где је светла атмосфера дубоко религиозне породице окруживала будућег писца, треба тражити изворе његовог стваралаштва. „Иван Сергејевич био је замосковоречки човек...”, управо овако је одредио природу Шмељова сабрат списатељског заната, Борис Зајцев

ко од ових места: њихов дом стајао је негде на пресеку Донске улице и Велике Калушке (сада Лењинов проспект).

Отац будућег писца, трговац Сергеј Иванович Шмељов, служио је овде као старешина и добротвор пређашњег Казањског храма, о којем су зналци писали да „овај највећи од московских храмова спада међу најчувеније по велелепију својих украса”. У „Лету Господњем” пред нама пролазе слике из живота храма, повезане с разним празницима. Прва прича је „Велики пост”. „Идем на ефимоне са Горкином”, тако почиње једно од подглавља ове приче. „Ефимонима” су називали службу у прва четири дана Великог поста, када се чита Покајни канон преподобног Андреја Критског, када се пева „С нама је Бог” (мефимони – од грчког „с нама је”). И ево, окончала се служба. „Сви су се већ разишли, у храму је сасвим мрачно... Код распећа гори модро, жалосно кандило”.

Прелиставам неколико страница – „Благовести”. На празник Благовештења Горкин прима од Синода медаљу „за добру усрдност према Храму Божијем”, чиме је био неизрециво ганут. А ево већ почиње опис како уочи Васкрса украшавају храм, уносе Плаштаницу. А ево и самог Васкрса, с његовим песмама и илуминацијама. „Звоњава у свануће, непрекидна. Јутро је у звоњави и сунцу. Васкрс, црвени”. А ево и Тројица је наступила („Тројичин дан”). Цркву су украсили брезикама и травом, довозеном са Воробјових брда. „То није наша црква: то је нешто сасвим друго, некакав освећени врт. Нисмо дошли да се молимо, већ на празник...” А тамо је Преображење (прича „Јабучни Спас”), описују се и необичне одежде свештеника и ђакона, које се називају „јабучне”, освећење воде и кропљење јабука и празнична ускомешаност у храму. „Весело је као у гостима”.

Таквим се сачувао живот храма у сећањима на детињство Ивана Шмељова. Све је у прошлости, нема тих људи и нема тог храма. Сачувала се икона преподобног Серафима Саровског из пређашњег храма, коју је свјатјејши патријарх Алексјеј II пренео у нови храм, како би се сачувало „духовно наслеђе пређашњег храма, који је стајао на овом месту 300 година, и новог, тек изграђеног”.

Од свега што је написао Шмељов, најпотпунији је живот Замосковоречја, његов живот, људски карактери одражени у „Лету Господњем”. Они који су прочитали ово дело, боље рећи, они који су проживели са јунаком књиге, маленим Вањом, његов замосковоречки живот, пожелели су да више пута прочитају задивљујуће странице „Лета Господњег”, блиске и драге срцу православног човека.

Време ради свој посао: Замосковоречје није данас оно што је било крајем XIX века. Ипак, примамљиво је понети са собом књижицу „Лета Господњег”, проћи по оним истим местима Москве, која се спомињу код писца.

Шетњу можемо почети од станице метроа „Октобарскаја” (радијална). Поред метроа је новоизграђени изузетни храм-капела Казањске Мајке Божије (освећен 1. јуна 2000. године од стране Свјатјејшег патријарха Алексјеја II). До 1972. године на овом месту у преуређеном храму налазио се биоскоп „Авангарда”. А потом су и њега уклонили.

Помоливши се у храму-капели можемо прећи на другу страну улице како бисмо споменули неке странице књиге. Детињство Ивана Шмељова протекло је недале-

А сада пођимо у правцу храма Ивана Војника доле у Јакиманке. И сетимо се његовог описа наведеног у причи „Јабучни Спас”, када се на кобили Кривој упућују на Блатни трг на пијацу ради јабука. „Возимо се по празној Јакиманки, поред ружичасте цркве Ивана Војника, мимо жућкастог Марона у подрумском бифеу...” Овде је некада, у црквеном дворишту код Марона на Јакиманки, живела Домна Панферовна. У Светлој седмици у Кремљу Горкин је са Вањом сусрео Домну Панферовну са унуком Ањутом, и ове су их позвале код себе у госте. Сви су били нежни и јели су разне ђаконије и разгледали светиње које је Домна Панферовна донела из Јерусалима. Цела страница посвећена је овом опису у причи „У Светлу”.

Храм Спаса Преображења у Наливкама сравњен је са земљом 1929. године, а храм Преподобног Марона Пустиака Сиријског из 1642. године у Старим Панима чудом је остао читав. Године 1992. црква је у јадном стању била враћена Руској Православној Цркви. Али већ 2001. године храм је постао победник на московском конкурс најбољих резултата рестаурације и реконструкције споменика архитектуре.

Пређимо на другу страну Јакиманке и прођимо најпре Хвостову улицицу. Овде у кући број 7 од 1914. до 1922. године живели су Шмелови. Из ове куће кренули су у емиграцију, заувек напуштајући Русију. Као повод за одлазак послужиће трагична смрт на Криму вољеног сина Сергија.

На великој Пољаници је храм Григорија Неокесаријског, у прошло време могао се видети са Јакиманке.

Ако пређете Пољаницу и свратите у Старомонетну улицицу, тада ћете овде на углу са Пижевским сокаком наићи на споља сасвим неугледну кућу број 27, где је 1910. године живео писац.

Пођимо даље по Старомонетном и свратимо у Толмачевски сокак. Овде видимо натпис Државна научно-педагошка библиотека Ушински. Некада је ова засебна породична кућа припадала фабриканту А. Д. Демидову, потом тетке Н. Н. Пушкине – Е. И. Загрјажској, а 1882–1917. године у њу се вратила Шеста мушка московска гимназија, у којој је учио И. Шмелов. Тим поводом у причи „Света радост” можемо прочитати: представљајући себи где ће се школовати, Вања фантазира како ће носити кожни појас са бакарном плочицом и капицу на којој „ће бити листићи... сребрни, и врпца на капици биће бела... и словца... – М. 6. Г. – Московска шеста гимназија”.

Наспрам библиотеке постављен је споменик писцу. Поглед бронзаних очију усмерен је на бившу гимназију.

Упућујемо се даље, пролазимо Лаврушинском улицицом поред Третјаковке. То је некадашње Кадашевско предграђе, где се родио Иван Шмелов. Прелазимо мост и Излазимо на Блатни трг. Овде је Вања уочи Преображења долазио са Горкином због јабука. „Прилазимо складишту, у јабучном слатком мирису. Момци распарују свежење са сламом, злати се над њима прашина. Ево и складишта Крапивкина”. Отац их је овде слао по јабуке, наредивши какве плодове и за кога покуповати. Неописива разноврсност јабука! Набрајају се такве сорте, о којима нисмо ни чули. „Време је да пођемо кући, брзо на свеноћну. Сунце се већ нагиње... У даљини, над крововима, злати се тамно уздигнута купола Ивана Великог”.

Пођимо и ми на ту страну, где се назире купола Ивана Великог и изаћи ћемо на Софијски кеј.

На Богојављење је литија из Успењске саборне цркве, кроз Тјеничку тврђаву (она је тада била проходна) на реку, где је био изграђен јордањ.

„Дуго излазе испод Кремља свештеници, светле ленте, и плави појци. Хрли за њима по снежним наносима велика црна гомила, певају молитве, брује из Кремља звона”.

Пуцају топови, потом се народ купа у освећеној води. И отац је овде, и Горкин. Весело је.

Тамо, иза зидова Кремља, у та времена биле су повеће цркве него данас. У једној од њих – цркви Константина и Јелене, а касније у Архангелској саборној цркви – служио је отац Валентин Амфитеатров (1836–1908). Његово име спомиње се у причи „Божић”. На бадње вече Горкин објашњава свом младом пријатељу зашто је прво баш пастирима било јављено о рођењу Спаситеља, и каже: „О томе ми је поучавање било од духовног оца, он ми је све растумачио, у Успењском сабору, у Кремљу, отац Валентин, у-че-ни!.. Како је казивао проповеди!.. Запамти га – отац Валентин Амфитијатров”. Сада су проповеди „московског утешитеља” штампане и доступне свим православнима. А син оца Валентина, талентовани прозаиста и публициста Александар Валентинович Амфитеатров (1862–1938) био је велики поштовалац стваралаштва Ивана Сергејевича Шмелова и високо је оценио, између осталог, роман-епопеју „Сунце мртвих”.

Затим се можемо Софијским обалским кејом упути на страну Каменог моста. На другој обали реке сија огромна купола обновљеног храма Христа Спаситеља. Претходни разорени храм подизали су више од педесет година. Велико мноштво народа узимало је учешће у његом подизању. Глава породице – Сергеј Иванович Шмелов, бавио се грађевинским радовима, суделовао је у изградњи храма. У Великом посту (прича „Божић”), када се одвозе на кобили Кривој на посну пијацу, Горкин говори Вањи Шмелову: „Кровне греде испод купола... наши радници су тамо... Господару Александру Миколајичу, дај му Боже да царује, генерал-губернатор је представио татицу, са целим артељом!”

А ево и Каменог моста. На месту где се пресеца са кејом до 30-их година XX века налазила се капела Николаја Чудотворца. Када су на Кривој пролазили поред капеле, стара кобила, која је возила још прабаку Устињу, по навици се овде заустављала. Прабака је овде увек излазила да упали свећицу.

Иван Сергејевич Шмелов умро је 24. јуна 1950. године у седамдесет седмој години живота и био је сахрањен на париском гробљу Сен-Женевјев-де-Буа. Године 2000, 30. маја, на гробљу Донског манастира у Москви одржана је сахрана праха чувеног руског писца Ивана Сергејевича Шмелова и његове жене Олге Александровне. Тако је било испуњено његово завештање – да нађе вечни покој поред оца, када то постане могуће. На церемонији сахране патријарх Московски и целе Русије Алексје II рекао је да се „испунила последња воља Ивана Сергејевича Шмелова. Можемо исказати дуг овом предивном човеку – православном писцу и истинском руском патриоти”.

ТЕОЛОГИЈА У ПАСТИРСКОЈ ПРАКСИ

„Богословски радови свештеника Епархије шумадијске“, Каленић, Крагујевац 2019, приредио јереј Марко Јефтић

На 450 страна књиге о којој је реч штампано је двадесет осам реферата – богословских радова чији су аутори свештеници Шумадијске епархије. Припремани су за братске састанке који се по архијерејским намесништвима Епархије одржавају током Васкршњег поста, а након исповести свештенства и Литургијских сабрања. Сачињен је избор из близу две стотине саопштења која се читају и о којима се дискутује на поменутим братским састанцима који су почели да се организују од доласка за епархијског архијереја Његовог пресвештенства Господина Јована. Неки од ових радова већ су имали одјек у богословској јавности јер се годинама штампају у нашем часопису.

Марко Јефтић, приређивач овог зборника, као први критеријум за укључивање неког реферата у књигу, наводи да треба јасно да се види, сходно жанровским карактеристикама задатог формата, како аутор неко мишљење недвосмислено заступа као своје и да не препричава туђе ставове из литературе коју је користио. Не треба очекивати, наглашава Јефтић, да „ови реферати буду плод вишегодишњег истраживања и открију нешто што до сада нисмо знали, али је јако важно да онај коме је тема задата на њу одговори са јасним личним печатом“. Приређивач наглашава да је имао у виду и какав је утисак прочитано саопштење изазвало међу слушаоцима. Овим хоће да каже како је за цео овај пројекат много важна дискусија која се развија након читања и коментари који ће уследити у заједници.

У предговору (*Пут ка истинској светлости Господњој*) којим поздравља штампање овог зборника, Епископ шумадијски Господин Јован указује на дубљи смисао теолошких расправа током великопосних скупва свештенства. На једном месту каже да је можда важније оно што припада области дијалога него форми саопштења, „тада се појављује други, без којег смо немоћни пред Тајном спасења“.

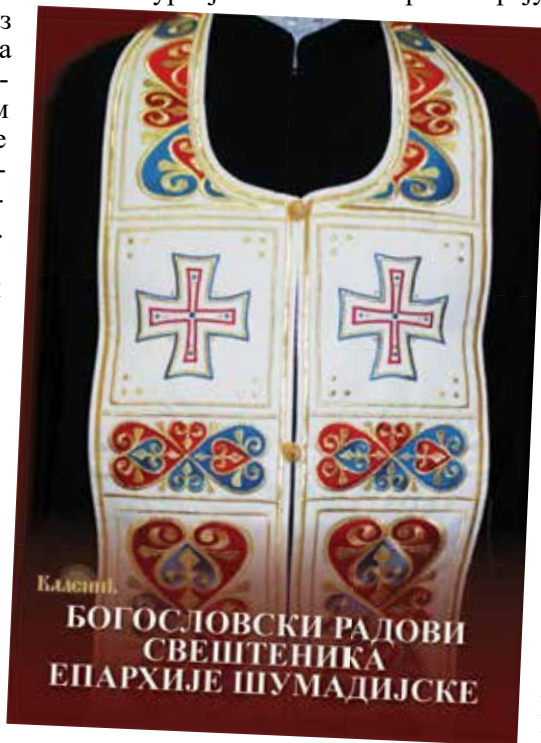
Очекивано је да Владика на почетку разматрања односа богословља и пастирског рада указује на речи Светог Григорија из Назианза – да треба прво себе очистити, па друге очишћавати, постати сам светлост, а онда друге обасјавати и просвећивати светлошћу, себе најпре осветити па онда друге освећивати, да треба прво себе приближити и привести Богу, а онда друге приводити Богу. Убеђен је да већина свештеника подручне му Епархије пастирску службу врши у сагласности са овом светоотачком поуком и да тако они превазилазе ону човечију жељу да увек мења друге, а никад себе. Уверио се, каже, да редовно поступају и у

сагласности са речима Евагрија Понтијског: „Ако си богослов, молићеш се исправно. А ако се молиш исправно, ти си богослов.“ У овом контексту Епископ Јован подсећа како правило вере (*lex credenda*) произилази из правила мољења (*lex orandi*), односно да се догме наше вере сматрају Божанским откровењем јер су произашле из молитве и откривене су Цркви у њеним Божанским службама. Без обзира да ли свештеници ово могу теоријски разложити, архијереј је убеђен да свештеничку дужност обављају саобразно овом апостолском учењу.

Приређивач књиге *Богословски радови свештеника Епархије шумадијске* наводи да су у њој заступљени текстови који се тичу најважнијих богословских области, али не само њих: „присутна је изузетна интеракција у рефератима са многим друштвеним и природним наукама. То сведочи како о степену образовања аутора и озбиљности са којом приступају задатку, тако и о високој свести свештеника и ђакон о важности дијалога са светом око нас.“ Овом питању неколико инспиративних реченица посветио је у предговору и Епископ Јован: „Наше свештенство подстичемо да током припремања

богословских реферата за братске састанке имају у виду и 'друге науке и књиге', јер су оне, како каже већ помињани Григорије Богослов, много помогле да он и његов пријатељ Василије Кесаријски буду најутцајнији Оци и Учители Цркве: 'Ми смо из њих [претходних сазнања] извлачили оно што је корисно чак и за само благочешће, кроз лошије научивши се бољем и немоћ њихову обративши у снагу и чврстину нашег учења. Због тога не треба омаловажавати образовање и ученост, као што о томе расуђују неки, него, напротив, треба признати за глупе и незналице оне који би, држећи се таквог мишљења, хтели да све виде сличним себи, како би у општем недостатку сакрили свој недостатак и избегли разобличење у незнању' (*Надгробно слово Василију*).“ Овим се лако разрешава дилема, понекад присутна код нашег свештенства, о месту образовања у пастирској мисији.

Имајући у виду да се теолошки реферати припремају за скуп када се, након служења Литургије Светог Григорија Двојеслова, свештеници исповедају, што подразумева и покајање, логично је да ваљаног промишљања појединих богословских питања не може бити без смирења за које су први услови исповест и покајање. Дакле, ако читаоци у радовима овог зборника препознају да је аутор спреман да пре других мења себе, да у другима не гледа себе, како каже Григорије Богослов, и да је кроз исповест и покајање очишћен и освећен, знаће да реч о ваљаном и корисном богословском штиву.

Књига Богословски радови свештеника Епархије шумадијске садржи следеће текстове:

Срећко Зечевић, јереј, *Свештеничка породица као парохија у малом*;

Жељко Ивковић, јереј, *Васкрсење и делотворна љубав у Цркви (1. Кор 15)*;

Немања Младеновић, јереј, *Духовни дарови и јединство Цркве као тела Христовог*;

Александар Новаковић, јереј, *Могу ли се млади заинтересовати за Цркву? Пастирски рад са младима*;

Иван Теодосић, јереј, *Добро завештање сачувај Духом Светим који обитава у нама (2. Тим 1, 14)*;

Марко Стевановић, јереј, *Светост – мера људског достојанства*;

Срећко Зечевић, јереј, *Хришћанско и атеистичко схватање света и живота*;

Александар Сенић, ђакон, *Фарисејство као трајно свештеничко искушење*;

Зоран Алексић, јереј, *Саможртвени јеванђељски етос наспрам савремене нарцисоидности*;

Драган Поповић, јереј, *Црква, икона, Евхаристија*;

Петар Лесковац, ђакон, *Мисионарски рад међу младима*;

Горан Живковић, протонамесник, *Црква и савремени начин комуникације*;

Дарко Павловић, ђакон, *Хришћанско усавршавање у Божанској Евхаристији*;

Милан Ђорђевић, јереј, *Језик проповеди и мисије*;

Урош Костић, ђакон, *Јединство вере у Христа и добрих дела*;

Милош Мијатовић, јереј, *Химна љубави као суштински етос Цркве*;

Владимир Димић, протонамесник, *Заступничка (ходатајствена) молитва*;

Владан Костадиновић, јереј, *Положај народа и Цркве у време цара Душана*;

Милош Маринковић, јереј, *Свештеник и самоодрицање*;

Зоран Станковић, ђакон, *Какав допринос животу у Христу даје Свето причешиће*;

Драгиша Богичевић, јереј, *Значај молитве за пастира Цркве*;

Милић Марковић, протојереј, *О љубави према непријатељима – због чега нас Господ трпи*;

Никола Илић, јереј, *Евхаристија – извор и увид свих Светих тајни*;

Драган Поповић, протонамесник, *Подвиг и покајање*;

Драган Икић, протонамесник, *Православна духовност и савремени човек*;

Милош Ђурић, јереј, *Црква – заједница верних*;

Небојша Ракић, протојереј, *Врата пакла неће надвладати Цркву Божију*;

Марко Јефтић, јереј, *Ако верујеш, видећеш славу Божију*.

Сваки рад садржи и исцрпан списак литературе која је коришћена, што је такође корисно за читаоца, јер представља каталог књига и расправа које су меродавне за поимање хришћанског погледа на свет.

Н. Јованчевић

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

ГДЕ ЈЕ НАПИСАНО ОТКРОВЕЊЕ ЈОВАНОВО

Острво Патмос је једно од најважнијих светих места хришћанског света. Ако је Јерусалим почетак Јеванђеља, онда је Патмос његов завршетак. Две хиљаде година ходочасници настоје да доспеју у Пећину Откровења, где је вољени ученик Спаситеља, апостол љубави, Свети Јован Богослов примио Откровење и записао га у књигу коју данас сав свет назива „Апокалипса“.

Доспевавши на острво одмах осећаш нарочити спокој, смиреност, као да је заустављен ток времена. У другом веку, у време римске владавине, острво је постало место прогонства. За време императора Доментијана на Патмос су послали Светог Јована Богослова. Овде је провео две године. За то време трудом Светог Јована скоро сво становништво острва примило је хришћанство.

После проглашења хришћанства државном религијом, на Патмосу је била изграђена базилика у част Светог апостола Јована. С временом овде се подиже мноштво цркава. Али због вишестратне најезде арапских пирата, житељи су напустили острво и све цркве, укључујући базилику Јована Богослова, беху напуштене. За препород острва Господ је изабрао инока из Мале Азије по имену Христодул. Он је имао богато духовно искуство као настојатељ манастира у Малој Азији, а такође и на другим ближним острвима. Године 1088. отац Христодул обраћа се византијском императору Алексију I Комнину са планом обнове монаштва на острвима. Исте године примио је од императора у посед забачено и ненасељено острво Патмос. Манастир, подигнут по пројекту Светог Христодула, изграђен је на месту где је у четвртм веку стајала базилика Светог Јована Богослова, и у наше дане уздиже се на врху брда.

Неко време монаси су успевали да храбро одбијају нападе пирата, а од тринаестог века све до 1522. године (када су Турци освојили острво) Патмос је достигао свој процват. Године 1659. острво су опљачкали Венецијанци, а касније је силно пострадао од куге. Под влашћу Турака острво се налазило до 1912. године и коначно је присаједињено Грчкој 1948. године.

Данас манастир на острву Патмос изгледа исто као и у XI веку. У манастиру се налазе мошти Светог Христодула, глава Светог апостола Томе, мошти Светог Антипе, Светог Тита, Светог Тимотеја, Светог Теодора Стратилата и многих других.

Сама пећина у којој је апостол диктирао књигу Откровења налази се на падини брда у маленом манастиру Откровења. За време апостола ова пећина је била отворена. Изградивши овде цркву, затворио ју је исти Свети Христодул. Место где је одмарао Свети Јован и ослањао се руком када је хтео да се подигне са земље – ограђено је. На

оној избочини где је ученик Прохор записаво диктирани текст Откровења, лежи Јеванђеље. Стена на своду пећине подељена је на три дела, што знаменује Свету Тројицу.

Невелика капела у част Јована Богослова стоји недалеко од порте, на месту где је апостол Љубави крстио прве хришћане острва.

Године 1607. Свети Партеније је основао на острву манастир у част Богородице „Живоносни Извор“. Свети Партеније у свету је био морнар, а затим је примио монаштво, посветио себе Богу и постао игуман манастира Светог Јована Богослова. Данас у манастиру живи свега неколико

монахиња. Пре неколико година један руски ходочасник, проборавивши у манастиру, одлучио је да помогне монахињама. Својим средствима је обновио старе келије, пожељиви да остане непознат. У манастиру све одише древношћу и смирењем.

Недалеко од манастира „Живоносни извор“, ако прођете по средњовековним уским улицицама, можете видети невелика црква која чува чудотворну икону Богородице Дијасозуса „Спаситељица“, коју је по предању насликао Свети апостол Лука.

Острво Патмос је ризница која чува силу Љубави Божије, којом је преиспуњен био апостол Љубави, Свети Јован Богослов, и духовну силу пророштава која предстоје да се догоде приликом последњих дана света.

Превео са руског Горан Дабетић

ДВЕ ИКОНЕ ТЕОФАНА ГРКА

На каква три ослонца стоји руски иконопис? У чему су његове особености? Зашто се Христово сијање приказује тамним бојама? Шта је то обрнута перспектива и зашто је ова метода специфична особеност иконописа? Одговори су у одломку из књиге Лилије Ратнер *Уметност: језик Бога*

Код нас су постојала тројица великих иконописаца, чија имена знамо и којима се можемо поносити: Теофан Грк, Андреј Рубљов и Дионисије. Једна од најпотреснијих Дионисијевих икона јесте икона Мајка Божија Смољенска Одигитрија, насликана 1482. године. Смољенска икона поштовала се у Русији од најстаријих времена, сматра се да је донесена у Русију из Византије у XI веку.

Младенац нежно додирују једно друго. Овде су важни сви детаљи: ево поруба на Њеној хаљини и на рукаву – то је символ Њеног страдања. Ресе које падају – то као да су Њене сузе. Код Ње су на глави и на раменима звезде – то је символ Њене непорочности: непорочно је зачала, непорочно родила и непорочно умрла. Када је дуго посматраш, тада видиш како је овде необична силуета: силуета подсећа на срце, само преврнуто. И још

се чини, ако дуго посматраш, да позлаће-на кошуљица Младенца почиње да пулсира, зато што је испред њен светли део, а тамни позади, као да је пулсирајуће срце.

Теофан Грк је стигао у Русију из Византије у исто време када се овде збило потпуно разарање: због најезде татарске Хорде и кнежевских зађевица земља је лежала у руинама. А до тог момента Теофан је већ био познат иконописац и могао је да бира где да отпутује: у Италију, на пример, или у неке друге земље – свуда би таквог уметника примили с радошћу.

Али Теофан је због нечег изабрао управо нашу земљу; можда му је Бог рекао: „Иди тамо и носи љубав”. И он је схватио да је Русији потребна особита нежност и љубав, зато све његове иконе сијају љубављу, оне просто изливају нежност.

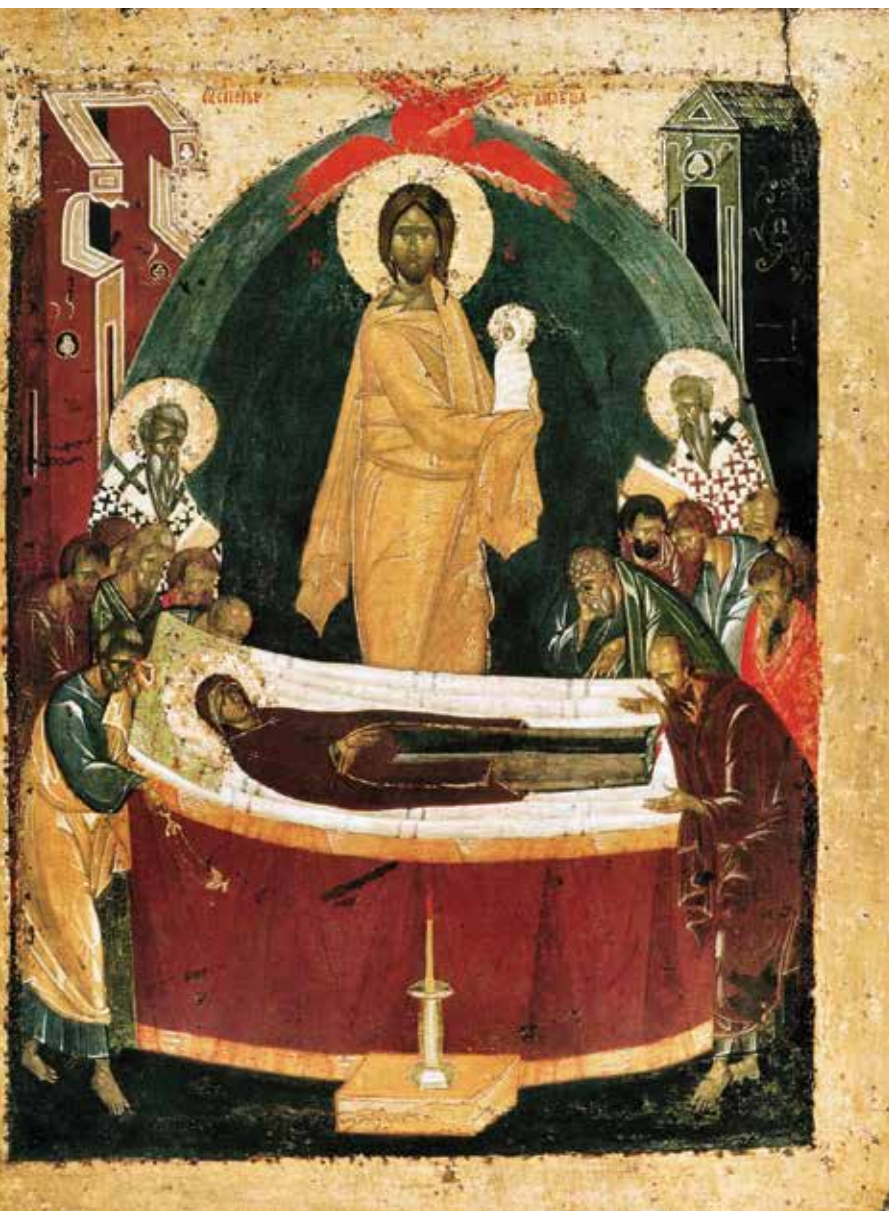
Донска икона је износећа, двострана, обично се за време литије носила око храма. Насупрот изображења „Успења Божије Мајке” такође је задивљујућа слика. Ето, на одру је Богородица, с две стране су апостоли, који су Је сви веома воле-ли. А иза њих стоји Христос у златним одежама, у сијању славе. Он се спустио с Неба и држи у рукама младенца повије-ног у пелене. Овај младенац је душа Бого-мајке. И ми схватамо да смрти нема. Она је родила нови живот.

Показаће се да је потресно сведочан-ство могуће изразити језиком приказивач-ке уметности, не прибегавајући никаквим текстовима! Христову фигуру продужује упаљена свећа, која стоји пред одром Бого-мајке. То је вертикала устремљена у Небо, и над главом Спаситеља – црвени шесто-крили серафим, а код свеће – црвени пла-мен. И ову вертикалу пресеца хоризонтала Њеног тела, у основи целе композиције је сијање Божанствене славе.

Ви потпуно оправдано можете питати: ако је то сијање, зашто онда није сјајно, бело или златно, већ је готово црно? Због чега? То је генијално решење слика-ра: сијање Господа Христа толико је заслепљујуће да је човек, који гледао нетварну светлост, зарањао у таму. Иконописац је приказао ову измаглицу после заслепље-ности.

А моју омиљену икону Мајке Божије – Донску – на-сликао је, како се сматра, Теофан Грк. Она је пуна љубави, нежности, радости, на њој нема жалости, као, на пример, на чувеној Владимирској икони. На Владимирској Младенац и Мати нежно грле једно друго, али је Богородица притом трагична, Њене очи су устремљене на посматрача са упитаношћу и жалошћу.

Донска Мајка Божија Теофана Грка је веома нежна, млада Мати, предивна, на Њој је лако руменило, Она и

У иконопису можемо учити још један генијалан проналазак, који, чини ми се, људи сами нису могли да смисле, он је од Бога. Реч је о обрнутој перспективи. Шта је то права перспектива? То је када се све паралелне линије на слици спајају у једној тачки која лежи на линији хоризонта.

Обрнута перспектива изграђена је на сасвим другој начин. Тамо се све линије спајају у тачку која се налази испред иконе. На икони, као да је поглед с оне стране простора који је унутар иконе, то јест то је поглед Бога. А ко се налази у тачки где се спајају све линије? Ми који се молимо! Ова тачка је наше срце. Зато је свака икона немогућа без нас.

Зар је то могуће назвати „генијалним проналаском”? Не, то је откровење, то је језик који нам је дат са неба. Није сиже нити књижевни садржај важан на икони, иако га је корисно знати. Никада се не заустављајте на томе да сте схватили сиже. Као и у сваком делу уметности, на икони је важан језик – не „шта”, већ „како”.

Мислим о бесконачности језика којим је могуће говорити о Богу, зато што је Бог наш необухватан. Уверена сам да ће некада бити откривени и нови језици.

Предео са руског Горан Дабетић

Упокојили се у Господу

ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР МИЛУТИН ПЕТРОВИЋ

Протојереј ставрофор Милутин Петровић, бивши парох баточински, упокојио се у Господу 22. априла 2019. године.

Прота Милутин је рођен 1935. године у Баточини. Завршио је призренску богословију 1956. године. Ожењо се са својом изабраницом Бранком, и са њом је касније родио двоје деце: сина Радосава (сада свештеника у Баточини, на некадашњој очевој парохији) и кћерку Љиљану. Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Валеријан је рукоположио Милутина у свештенички чин 1959. године и поставио га за пароху у Трнави. Године 1962. Отац Милутин је премештен на баточинску парохију, на којој остаје све до пензионисања 1999. Године. На парохијској служби истакао се проширењем баточинске цркве, подизањем парохијског дома и узорним хришћанским животом, због чега је био поштован и уважаван од својих парохијана. Од 1978. године обављао је дужност Архијерејског намесника беличког, а више од две децине и Архијерејског намесника рачанског. Прота Милутин је напрсни крст добио 1992. године од Његово преосвештенства Епископа шумадијског Господина Саве, а 2006. године од Епископа Јована одликован је епархијским одликовањем, орденом војда Карађорђа. Опело над упокојеним протојерејем ставрофором Милутином Петровићем извршио је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, уз саслуживање многобројног свештенства.

С. А.

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвећенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. априла до 31. маја 2019. године:

Осветити:

Обновљени храм Светог архангела Гаврила у Шопићу, Архијерејско намесништво колубарско-посавско, 19. маја 2019. године;

Иконостас за обновљени храм Светог архангела Гаврила у Шопићу, Архијерејско намесништво колубарско-посавско, 19. маја 2019. године.

Одликвати:

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Драгана Васиљевића, привременог пароха рођевачке парохије у Рогојевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Протојереја Мирка Теша, привременог пароха друге шопићке парохије у Шопићу, Архијерејско намесништво колубарско-посавско.

Чином протојереја:

Протонамесника Сашу Антонијевића, привременог пароха прве бресничке парохије у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко;

Протонамесника Младенка Голића, привременог пароха доњекмаричке парохије у Доњим Комарицама, Архијерејско намесништво лепеничко;

Јереја Мирослава Исаиловића, пензионисаног пароха дубонске парохије у Дубони, Архијерејско намесништво младеновачко.

Достојанством протонамесника:

Јереја Гојка Марковића, привременог пароха лужничке парохије у Лужницама, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Правом ношења црвеног појаса

Јереја Слободана Савковића, привременог пароха пчеличко-сабаначке парохије у Великим Пчелицама, Архијерејско намесништво левачко;

Јереја Мирка Шилковића, привременог пароха ресничке парохије у Реснику, Архијерејско намесништво лепеничко;

Јереја Александра Ђорђевића, привременог пароха друге баточинске парохије у Баточини, Архијерејско намесништво лепеничко;

Јереја Милоша Ђурића, привременог пароха друге бресничке парохије у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко;

Ђакон Уроша Костића, парохијског ђакон виноградског у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Орденом Светог Саве II степена:

Драгана Обрадовића из Београда.

Орденом Светих новомученика крагујевачких I степена:

Мирослава Костића из Шопића;

Ненада Живојиновића из Лазареваца;

Миодрага Бају Живојиновића из Шопића;

Борисава Матијашевића из Барзиловице;

Светислава Матијашевића из Шопића;

Биљану Обрадовић из Београда.

Орденом Светих новомученика крагујевачких II степена:

Миломира Гајића из Шопића;

Милана Гојковића из Шопића;

Радосла Милосављевића из Лазареваца;

Маринка Марића из Лазареваца;

Зорана Трумбуловића из Београда;

Драгана Синђелића из Вреоца.

Орденом Војска Карађорђа:

Ненада Живановића из Крагујевца.

Архијерејском граматом признања:

Градску општину Лазаревац;

ЈКП „Лазаревац“ из Лазареваца;

УГ *Уједињени за Лазаревац* из Лазареваца;

Драгана Лазаревића из Шопића;

Радослава Белошевића из Лазареваца;

Миломира Максимовића из Лазареваца;

Радослава Остојића из Шопића;

Миливоја Васића из Шопића;

Владету Симића из Шопића;

Момира Живановића из Шопића;

Ивана Радојевића из Шопића;

Николау Лазића из Шопића;

Зорана Стефановића из Шопића;

Милинка Радивојевића из Шопића;

Александра Миловановића из Шопића;

Рајка Лучића из Лазареваца;

Илију Драгичевића из Шопића;

Радосла Мићића из Шопића;

Радосла Богичевића из Шопића;

Милорада Вићентијевића из Бурова;

Зорана Урошевића из Шопића;

УГ *Левачка пасуљјада* из Секурича;

Радишу Урошевића из Шопића;

Зорана Глигоријевића из Главинаца.

Архијерејском захвалницом:

Мирољуба Милића из Главинаца;

Живорада Благојевића из Главинаца;

Животија Благојевића из Главинаца;

Милорада Лукића из Главинаца.

Поверити у опслуживање:

Јереју Александру Радосављевићу, привременом пароху кончаревачке парохије при храму Светог Јована Крститеља у Кончареву, упражњену парохију глоговачку при храму Рођења Пресвете Богородице у Глоговцу, Архијерејско намесништво беличко.

Разрешити:

Јереја Милана Јовановића, привременог пароха глоговачке парохије при храму Рођења Пресвете Богородице у Глоговцу, услед самовољног напуштања парохијске службе, даље дужности активног пароха.

Поделити канонски отпуст

Протојереју Небојши Ракићу, за свезу клира Епархије диселдорфско-немачке.

Казнити

Протонамесника Мирољуба Станковића, привременог пароха ратарске парохије у Ратару, Архијерејско намесништво јасеничко, забраном свештенослужења од 27. априла 2019. године;

Протонамесника Мирољуба Станковића, привременог пароха ратарске парохије у Ратару, Архијерејско намесништво јасеничко, забраном свештенослужења од 29. маја 2019. године.

Покренути црквеносудски поступак:

Против јереја Милана Јовановића, бившег привременог пароха глоговачке парохије при храму Рођења Пресвете Богородице у Глоговцу, и именованог ставити под забрану свештенослужења од 23. априла 2019. године, Архијерејско намесништво беличко.

Укинути забрану свештенослужења:

Протонамеснику Мирољубу Станковићу, привременом пароку ратарске парохије у Ратару, Архијерејско намесништво јасеничко, са 26. априлом 2019. године;

Протонамеснику Мирољубу Станковићу, привременом пароку ратарске парохије у Ратару, Архијерејско намесништво јасеничко, са 28. мајом 2019. године.

Окончати црквеносудски поступак у другом степену:

Против јеромонаха Филотеја Јовановића, који је на основу пресуде Великог црквеног суда СПЦ, кажњен лишавањем свештеничког чина, монаштва и монашког имена;

Против јеромонаха Јустина Ђуричића, који је на основу пресуде Великог црквеног суда СПЦ, кажњен лишавањем свештеничког чина, монаштва и монашког имена;

Против јерођакона Јосифа Арсеновића, који је на основу пресуде Великог црквеног суда СПЦ, кажњен лишавањем јаконског чина, монаштва и монашког имена;

Против игумана Саве Богдановића, који је на основу пресуде Великог црквеног суда СПЦ, кажњен лишавањем свештеничког чина, монаштва и монашког имена;

Против монахиње Текле Продановић, која је на основу пресуде Великог црквеног суда СПЦ, кажњена лишавањем монаштва, монашког имена и забраном причешћа до покајања.

Лишити свештеничког чина, монаштва и монашког имена:

Јеромонаха Филотеја Јовановића на основу коначне и извршне пресуде Великог црквеног суда СПЦ (ВЦС бр. 61/19), са 28. мајом 2019. године, и именованог вратити у ред лаика са крштеним именом Мирослав;

Јеромонаха Јустина Ђуричића на основу коначне и извршне пресуде Великог црквеног суда СПЦ (ВЦС бр. 62/19), са 28. мајом 2019. године, и именованог вратити у ред лаика са крштеним именом Југослав;

Јерођакона Јосифа Арсеновића на основу коначне и извршне пресуде Великог црквеног суда СПЦ (ВЦС бр. 63/19), са 28. мајом 2019. године, и именованог вратити у ред лаика са крштеним именом Арсен;

Игумана Саву Богдановића на основу коначне и извршне пресуде Великог црквеног суда СПЦ (ВЦС бр. 64/19), са 28. мајом 2019. године, и именованог вратити у ред лаика са крштеним именом Милош.

Лишити монаштва и монашког имена:

Монахињу Теклу Продановић на основу коначне и извршне пресуде Великог црквеног суда СПЦ (ВЦС бр. 65/19), са 28. мајом 2019. године, и именовану вратити у ред лаика са крштеним именом Емина и ставити је под забрану причешћа до покајања.

ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ НА САЈМУ „ORTHODOXIA“ У СОЛУНУ

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, у периоду од 12. до 14. маја 2019. године, Продајни центар Епархије шумадијске учествовао је на XXIV сајму црквене уметности „Orthodoxia“ у Солуну.

У пријатној атмосфери излагачког центра „Неlexpo“, у организацији грчке фирме „АТОУ“, представило се више од четрдесет произвођача и дистрибутера црквених производа из Грчке, Румуније и Србије. На епархијском штанду посетиоци су могли да се упознају са понудом и организацијом дистрибутивног центра Епархије шумадијске и информишу се о унапређењу сарадње са епархијским магацинима у Србији и српским произвођачима црквених предмета и сувенира.

Продајни центар Епархије шумадијске достојно је представио Епархију шумадијску у години великог и најзначајнијег јубилеја 800 година аутокефалности Српске Православне Цркве.

Ненад Пантвић

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. априла до 31. маја 2019. године

АПРИЛ 2019:

1. април 2019:

Великопосна богослужења;

Рад у Патријаршији СПЦ, додела Ордена Светог Саве Илији Илијадису, амбасадору Грчке у Београду.

2. април 2019:

Великопосна богослужења;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви; исповест свештенства Крагујевачког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан богословски реферат *Појам и смисао аутокефалије* свештеника Душана Мучибабића;

Примио у Владичанском двору архиепископа Михаила (Чешка православна црква);

Рад у Патријаршији СПЦ.

4. април 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

5. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Рачи, исповест свештенства Рачанског архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат о хришћанском добру ђаконa Марка Арсенића;

Посетио цркву Сабора Светих Срба у Јунковцу код Тополе ради утврђивања програма живописа у олтару.

6. април 2019:

Служио Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Лужницама;

Служио бденије у манастиру Дивостину.

7. април 2019 – Благовести:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком и пререзао славски колач поводом славе манастирске цркве.

8. април 2019:

Великопосна богослужења;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

9. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог пророка Илије у Брзану; исповест свештенства Лепеничког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат *Осам векова аутокефалности СПЦ* јереја Владана Костадиновића.

10. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог Саве у Барајеву; исповест свештенства Бељаничког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат *Човекољубље* јереја Огњена Козлине;

Освештао хотел *Липовачка шума*;

Читао Канон Светог Андреја Критског у Саборној крагујевачкој цркви.

11. април 2019:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

12. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у манастиру Вољавчи; исповест свештенства Опленачког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат *Велики си Господе и чудесна су дела Твоја* ђаконa Стевана Илића.

13. април 2019:

Служио Литургију у цркви Светог апостола Луке у Ракитову;

Служио опело на гробљу Бозман у Крагујевцу Стаки, мајци др Недељка Везмара.

14. април 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Смедеревској Паланци;

Духовни разговори у манастиру Липару са сестринством и верним народом.

15. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у манастиру Прерадовцу; исповест свештенства Левачког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат о очајању јереја Бориса Милосављевића;

Посетио цркву Светих цара Константина и царице Јелене у Опарићу ради утврђивања обима радова у крпти.

16. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу; исповест свештенства Орашачког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат на тему *Спасење* протонемника Александара Миловановића.

17. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Учествовао у раду Великог црквеног суда и Одбора за прослављање осам векова аутокефалије СПЦ у Патријаршији.

18. април 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ; био у пратњи Његове светости Господина Иринеја, патријарха српског, који је освештао у Земуну просторије Архива СПЦ; Састао се са Владаном Вукосављевићем, министром културе у Влади Србије.

19. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Младеновцу; исповест свештенства Младеновачког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат *Однос пастира и грешника* протојереја Петра Лесковца.

20. април 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Рогојевцу; пререзао славски колач протојереју Драгану Васиљевићу; Посетио Његову светост Господина Иринеја, патријарха српског, поводом прослављања крсне славе; Служио Вечерње Лазарева суботе (Врбика) у Саборној крагујевачкој цркви; Посетио протојереја ставрофора Миладина Михаиловића поводом прослављања крсне славе.

21. април 2019 – Цвети:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; У крагујевачкој школи ВИШ присуствовао такмичењу ученика из веронауке.

22. април:

Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

23. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

24. април 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Рад и приједи у Епархијској канцеларији; Служио у Баточини опело проти Милутину Петровићу.

25. април 2019 – Велики четвртак:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви; На Великом бденију у Саборној крагујевачкој цркви читао прво Јеванђеље.

26. април 2019 – Велики петак:

Предводио богослужења Великог петка у Саборној крагујевачкој цркви.

27. април 2019 – Велика субота:

Служио Литургију у цркви Светог Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

28. април 2019 – Васкрс:

Служио Васршње јутрење и Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Служио Пасхално вечерње у цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагодини.

29. април 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;

Посетио цркву Светог Василија Великог у Маршићу и сусрео се са децом са посебним потребама и њиховим родитељима.

30. април 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром.

МАЈ 2019:

1. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Луке Кримског у Заводу за збрињавање одраслих у Малим Пчелицама; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

2. мај 2019:

Учествовао у раду пленарне седнице Патријаршијског управног одбора.

3. мај 2019 – Живоносни источник, слава Шумадијске епархије:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви и одликовао више свештеника Шумадијске епархије.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

4. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Крагујевцу – Шумарице;
Крстио у цркви на Опленцу Наталију, кћерку принца Михаила и принцезе Љубице Карађорђевић.

5. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог пророка Илије у Трнави;
Служио бденије у манастиру Липару.

6. мај 2019 – Ђурђевдан:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу и пререзао славски колач поводом црквене славе; у току Литургије крстио малу Емилију, кћерку Александра Алексића, катихете из Тополе;
Посетио манастир Ђелије код Лазаревца и разговарао са игуманом хиландарским Методијем и игуманом манастира Ђелија Доситејем.

7. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица.

8. мај 2019 – Марковдан:

Служио Литургију у цркви Светог апостола Марка у Великим Црљенима и пререзао славски колач поводом црквене славе;
Учествовао на вечерњем богослужењу у манастиру Жичи.

9. мај 2019 – почетак заседања Светог архијерејског сабора СПЦ;

Саслуживао на Литургији у манастиру Жичи;
Учествовао у раду Светог архијерејског сабора СПЦ.

10. мај 2019 – Спаљивање моштију Светог Саве:

Саслуживао на Литургији у цркви Светог Саве у Краљеву поводом црквене славе;
Примио у Владичанском двору у Крагујевцу Његову светост Господина Иринеја, патријарха српског и више архијереја СПЦ.

11. мај 2019:

Учествовао у раду Светог архијерејског сабора СПЦ и раду Одбора за подизање храма Светог Саве у Београду.

12. мај 2019 – Свети Василије Острошки:

Служио Литургију и освећење јелеја у манастиру Каленићу.

13 – 18. мај 2019:

Учешће на Светом архијерејском сабору СПЦ.

19. мај 2019:

Освештао новоподигнуту цркву Светог архангела Гаврила у Шопићу код Лазаревца у којој је служио Литургију;
Примио у Владичанском двору у Крагујевцу госте из Лос Анђелеса.

20. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

21. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Пререзао славски колач у Ректорату Крагујевачког универзитета;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

22. мај 2019 – Пренос моштију Светог Николе:

Служио Литургију у манастиру Драчи и пререзао славски колач поводом славе манастирске цркве;
Посетио Драгана Јововића поводом прослављања крсне славе.

23. мај 2019:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Учествовао у Београду у прослави тридесетогодишњице постојања Издавачке куће *Евробук*.

24. мај 2019 – Свети Ћирило и Методије:

Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Чумићу и пререзао славски колач поводом Дана школе у Чумићу.

25. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог архангела Гаврила у Секуричу;
Венчао у цркви на Опленцу (заједно са Господином Иринејем, епископом источноамеричким) принца Душана и принцезу Валерију Карађорђевић;
Венчао у Саборној крагујевачкој цркви Милоша и Милицу, кћерку проте Зарија Божовића;
Учествовао у манастиру Дивостину у манифестацији *Стопама Ћирила и Методија*.

26. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Сретења Господњег у Раљи;
Посетио у младеновачкој болници проту Љубишу Смиљковића.

27. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

28. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

29. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. мај 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

31. мај 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.
Отпутовао у Дамаск као члан делегације СПЦ која је посетила Антиохијску православну цркву.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА”

ВАЗНЕСЕЊЕ ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА

После Васкрсења, Господ Исус Христос се много пута појављивао пред својим ученицима. Говорио је са њима, дозвољавао им је да га додирну, јео је са њима, храбрио их је, поучавао их је о Царству Божијем и давао им је снагу за дане који ће уследити. Најважније од свега је то што им је показао да је Он уистину Син Божији.

Четрдесетог дана по Васкрсењу, Христос се поново појвио пред апостолима. Тада су одшетали заједно до Маслинске горе, где им је наложио да не напуштају Јерусалим док не приме Светог Духа. Када се то догоди, примиће силу с висине и биће Христови сведоци у Јерусалиму и по свој Јудеји и Самарији, и све до краја земље.

Обаћавши им да ће бити заувек са њима и благословивши их, Господ је подигао своје руке и вазнео се на небо, да седне са десне стране Оца. Тада су се пред апостолима појавила два анђела у белим хаљинама. „Људи Галилејци, што стојите и гледате на небо? Овај Исус, који је од вас вазнет на небо, доћи ће на исти овај начин како сте га видели да одлази на небо“, рекли су анђели апостолима.

После тога, апостоли су се вратили у Јерусалим и чекали, пребивајући једнодушно у молитви, заједно са Маријом, мајком Господа Исуса Христа, да се испуни обећање о силаску Светог Духа.

СВАКОДНЕВНЕ МОЛИТВЕ

Молитва Господња

Оче наш, који си на небесима, да се свети име Твоје, да дође Царство Твоје, да буде воља Твоја и на земљи као и на небу; хлеб наш насушни дај нам данас; и опрости нам дугове наше као што и ми опраштамо дужницима својим; и не уведи нас у искушење, него нас избави од лукавог.

Молитва Светом Духу

Царе Небески, Утешитељу, Душе истине, који си свуда и све испуњаваши, ризнице добара и даваоче живота, дођи и усели се у нас, и очисти нас од сваке нечистоте, и спаси, Благи, душе наше.

Молитва Светој Тројици

Свети Боже, Свети Крепки, Свети Бесмртни, помилуј нас (изговори три пута).

Слава Оцу и Сину и Светом Духу, и сада и увек и у векове векова. Амин.

Пресвета Тројице, помилуј нас; Господе, очисти грехе наше; Владико, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше, имена Твога ради.

Господе, помилуј (изговори три пута).

Слава Оцу и Сину и Светом Духу, и сада и увек и у векове векова. Амин.

Молитва Пресветој Богородици

Богородице Дево, радуј се, благодатна Маријо, Господ је с тобом, благословена си ти међу женама и благословен је плод утробе твоје, јер си родила Спаситеља душа наших.

Молитва у свако доба

Христе Боже, коме се у свако време и сваког часа клањају и кога славе на небу и на земљи, дуготрпеливи, многомилостиви, многосажаливи, који праведнике љубиш, а грешнике милујеш и

све зовеш спасењу обећањем будућих добара. Ти, Господе, прими и наше молитве у овај час, и заповестима Твојим управи живот наш; душе наше освети, тела очисти, расуђивања исправи, мисли разбистри и избави нас од сваке жалости, зла и бола; огради нас светим Твојим анђелима, да њиховим мноштвом чувани и вођени стигнемо до јединства вере и познања неприступне Твоје славе, јер си благословен у векове векова. Амин.

Молитва пре учења

ПреблагИ Господе, пошаљи нам благодат свога Најсветијег Духа, који обасјава и крепи наше душевне моћи, да бисмо, пазећи на предани нам наук, одрасли Теби, Створитељу нашем, на славу, родитељима нашим на радост, а отачаству нешем на корист.

Молитва пре јела

Господе Исусе Христе, Боже наш, благослови нам ову храну и пиће, молитвама Пречисте Твоје Мајке и свих светих Твојих.

Молитва после јела

Благодаримо Ти, Христе Боже наш, што си нас нахранио Твојим земаљским добрима. Не лиши нас ни свога небеског Царства, него, као што си дошао међу ученике своје и дао им мир, тако дођи и међу нас и спаси нас.

Молитва пре спавања

Господе, Боже наш, као благ и човекољубив, опрости ми све што сакреших овога дана речју,

делом и мишљу. Подари ми тих и миран сан; пошљи ми свога анђела чувара, који ме заклања и чува од сваког зла.

Јер си Ти чувар душа и тела наших, и Теби славу узносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова. Амин.

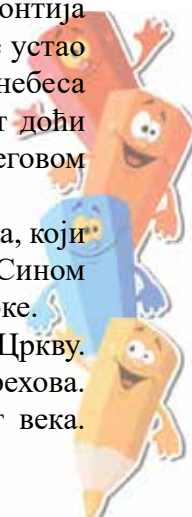
Символ вере

Верујем у једнога Бога Оца, Сведржитеља, Творца неба и земље, и свега видљивог и невидљивог.

И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божијег, Јединородног, од Оца рођеног пре свих векова. Светлост од светлости, Бога истинитог од Бога истинитог, рођеног, не створеног, једносушног оцу, кроз кога је све постало. Који је ради нас људи и ради нашег спасења сишао с небеса и оваплотио се од Духа Светога и Марије Деве и постао човек. Који је распет за нас у време Понтија Пилата, и страдао и био погребен. И који је устао у трећи дан по Писму. И који се вазнео на небеса и седи с десне стране Оца. И који ће опет доћи са славом да суди живима и мртвима, и Његовом Царству неће бити краја.

И у Духа Светога, Господа, Животворнога, који од Оца исходи, који се заједно са Оцем и Сином обожава и слави; који је говорио кроз пророке.

У једну, свету, саборну и апостолску Цркву. Исповедам једно крштење за опроштење грехова. Чекам васкрсење мртвих и живот будућег века. Амин.

ПАЛАНАЧКИ ГИМНАЗИЈАЛЦИ У ФИНАЛУ ТАКМИЧЕЊА У БЕСЕДНИШТВУ “СЛАВОСЛОВ”

У Саборном храму у Смедереву 8. маја 2019. године одржано је финале такмичења у беседништву за ученике средњих школа под називом „Славослов“.

Ове године кроз такмичење је прошло шездесет четири учесника из деветнаест средњих школа Београда, Земуна, Краљева, Ковина, Смедеревске Паланке и домаћина Смедерева. У финале се пласирало девет беседника међу којима и три ученика Паланачке гимназије, што је својеврстан успех ове школе, јер је једина имала три оратора у финалу.

У присуству Његовог Преосвештенства Епископа браничевско – пожаревачког Господина Игњатија, свештеника, вероучитеља, књижевника, професора и ученика, као и свих љубитеља лепе речи, стручни жири, који је вредновао најбоље беседе, чинили су: Његово Преосвештенство Епископ западноамерички Господин Максим, протојереј ставрофор Стојадин Павловић, Марина Лазовић, проф. српског и руског језика и књижевности и директорка Народне библиотеке Смедерево, проф. др Дарко Тодоровић са Филозофског факултета Универзитета у Београду.

Теодора Ћосић, ученица другог разреда Паланачке гимназије, представила се беседом „Ако је изгорео Нотр Дам није наша доброта“ и освојила друго место, док је Немања Поповић, такође ученик другог разреда Паланачке гимназије, са беседом „Косово“ заузео треће место. Ученици су поред лепог искуства које носе са такмичења освојили и вредне награде.

Мирко Савић, вероучитељ

РЕЧИ ПРИЈАТЕЉА

Један човек приђе наставнику и упита:

– Знаш ли шта је о теби данас рекао твој пријатељ?

– Причекај – заустави га учитељ – просеј на почетку све што се спремаш да кажеш кроз три сита.

– Три сита?

– Пре него било шта кажеш, то треба трипут просејати. Најпре, просејаћемо кроз сито истине. Ти си уверен да је све то истина?

– Ма не, ја сам просто чуо...

– Добро. Значи ти не знаш да ли је то истина или не. Онда просејмо то кроз друго сито, кроз сито доброте. Ти хоћеш да кажеш о мом пријатељу нешто добро?

– Не, напротив.

– Значи – продужи учитељ – ти се спремаш да кажеш о њему нешто лоше, али притом чак ниси уверен да је то истина. Испробајмо треће сито, сито користи. Да ли је неопходно да чујем оно што ми хоћеш рећи?

– Не, у овом нема никакве неопходности.

– Дакле – закључи наставник – У томе што ми хоћеш рећи нема ни истине, ни доброте, ни неопходности. Због чега онда то казивати?

Теофан
Грк

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А И З Д А Њ А

СПОМЕНИЦА
ДВА ВЕКА
СТАРЕ ЦРКВЕ
У КРАГУЈЕВЦУ
(1818 – 2018)

